

Bu sayımızda

Təhsil sahəsinə göstərilən diqqət infrastrukturun yaranmasında da özünü əks etdirir

→səh.2

Repetitor yanına getmədən yüksək nəticə göstərənlər

→səh.4

Diplom, yoxsa təcrübə?

→səh.9

“Öyrətmək yenidən öyrənməkdir”

→səh.11

Peşə sahibi olmaq istəyirsənsə...

Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi əvəzsiz təhsil və təcrübə ocağıdır

Avropa çempionu Rəsul Səfərov Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının məzunu. İndiyədək həm də məşqçi kimi fəaliyyət göstərib. Ancaq zamanın tələbi başqadır, təbii. Pəhləvanlıq da müəyyən bir vaxta, yaşa qədər insanı ayaqda tutur. Bəs, ondan sonra?

Sonrası üçün Rəsulun başqa planları var və həmin planların icrasına başlayıb belə. Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində təhsil almağa qərar verməklə. Qarşıdakı bir il boyunca təhsil alıb elektrotexnika üzrə mütəxəssis olacaq. “Pəhləvanlıq hara, elektrotexnika hara?” - deməyin. Peşə seçmək, peşəni dəyişmək heç vaxt gec deyil. Rəsulu da özünün marağı, zamanın tələbi bu ixtisasa gətirib çıxarıb: “Ətrafımız elektrotexnikadan ibarətdir. Hər addımbaşı bu sahədə bilik lazım olur. İnkişaf o həddə çatıb ki, zamanla ayaqlaşmaq üçün əlavə bilik və bacarıqlar tələb olunur”.

İndiyədək evdə kommunikasiya ilə bağlı yaranan istənilən məsələdə “Rəsul!” deyə çağıran ailə üzvləri bundan sonra işi ustasına gördürəcəklər. Bacarıqlı pəhləvan Rəsul bir usta toxunuşu ilə telləri, tellərlə insanları biri-birinə bağlayacaq: “Biri var görüb-götürmək, bir də var ki, bir işi elmi əsasları ilə bilmək. Gördüyün işin mahiyyətini bilirsen.

→Ardı səh.3

Məktəbəhazırlıqlı birincilər

İlk zəng çalındı, məktəblər canlandı, siniflər dolub-boşaldı. Onlar da əyninə məktəb forması geyinib siniflərinə girdilər. Nə məktəbi, nə sinfi yadırdı. Çünki artıq çoxdan məktəb mühiti onlara yad deyil. Çox da ki, adı “ilk zəng”di. Onlar bu səsi ilk dəfə eşitmirdilər. Elə məktəb də ötən il getdikləri həmin məktəb, müəllimləri köhnə dostlarıdır. O dost ki, onunla rəsm çəkildilər, özü də sadəcə kağız üzərində yox, həm də daş üzərində. Hətta basma üsulunu sınaqdan çıxartdılar. Milli naxışları öyrəndilər. Qələm tutub, kitab vərəqlədilər. Kitabı sevməyi öyrəndilər, onu cırmamağı, yazmamayı, korlamamağı vərdişə çevirdilər.

Hekayə qurub nağıl səhnələşdirdilər. Sonra mahını oxudular, rəqs etdilər, müxtəlif oyunlar oynadılar. İndi onlar kiminsə köməyi olmadan saatin neçə olduğunu da müəyyən edə bilərlər. Çünki dərstdə “Mən beşəm”, “Mən üçəm”, - deyib saata çevrildilər. Bu balaca canlı saatların oqrəbləri körpə qolları oldu. Sonra balaca barmaqları rəqəmlərin arasında dolayıb zəng vurmayı öyrəndi. Ötən bir ildə, daha doğrusu, məktəbə gəldikləri 8 ayda hər biri öz çörəyini bişirdi, peşəsini seçdi. Sınıfdə mandal oyunu oynadılar, top atıb top tutdular. Hərfi gören kimi ona aid söz axtardılar. Tamdıqları hərfərin sözə necə çevrildiyinin sirrindən aqah ol-

dular. Bununla da kifayətlənmədilər, küçələrdə tanış hərfərin birləşib onlara nə demək istədiyini öyrənməyə cəhd etdilər. Həmin sözləri hecalaya-hecalaya çözdülər. Bir sözlə, həm öyləndilər, həm öyrəndilər. Bu da axırı. Daha nağıl danışmaq üçün nənə-baba, kitab oxumağa ata-ana axtarmırlar.

İndi yenidən məktəbə qayıdıblar. Hər şeyin əvvəlki qaydada davam edəcəyini düşünürlər. Çünki ötən il qurduqları oyunların əslində dərs olduğunu düşünür, onlara keçilən dərsin oyunlardan ibarət olduğunu ağıllarına da götürürlər. Onlar builki birincilər, ötən ilin məktəbəhazırlıq qrupunda təlimlərə cəlb edilən 6 yaşlılardır. Ramal

Səlimzadə, Ləman Həbibli və Nuran Vəzirov Bakıdakı 18 nömrəli tam orta məktəbin birinci sinif şagirdləridir. Sınıfları və müəllimləri ayrı olsa da, onlar yaşdırlar.

Oyun dərs

Təhsil müəlliminin ən bacarıqlı, fəal şagirdlərindən biridir Ramal Səlimzadə. Ötən tədris ilində məktəbəhazırlıq təlimlərinə cəlb edilən beş yaşlılardandır. Məktəbəhazırlıqda nə öyrəndiyini soruşan hər kəsə yorulmadan sadalayır. Dostluqda qızlarla oğlanlara heç fərq qoymur.

→Ardı səh.8

İnnovativ inkişafın açarı

Son illərdə dünya təhsil sistemində ən mühüm trendlərdən biri kimi aktualıq qazanan STEAM-təhsil müasir təhsil fenomeni kimi peşəkar sənətlərə malik mütəxəssis hazırlığında mühüm istiqamət kəsb etməkdədir. Onun hədəfi şagirdlərdə yüksək mütəşəkkil düşüncəni inkişaf etdirmək və əldə olunmuş biliklərin layihə təlimi vasitəsilə təbii elm, texnologiya, mühəndislik, riyaziyyat və incəsənət kimi fənlərdə səmərəli tətbiqinə nail olmaqdır. Məktəblərdə STEAM şagirdlərə kommunikasiya, komandada işləmək, kritik və yaradıcı düşüncəni tətbiq etmək kimi XXI əsr bacarıqlarından istifadə olunmaqla yaradıcı öyrənməni təmin edir.

STEAM təhsil metodu şagirdlərə beş sahənin, Elm (Science), Texnologiya (Technology), Mühəndislik (Engineering), İncəsənət (Art) və Riyaziyyatın (Math) birləşməsi ilə inteqrasiya olunmuş şəkildə tədrisi ideyası üzərində qurulub. STEAM kurikulumu fənlərarası, praktik və tətbiqi dərslərdən ibarətdir. Elmin və texnologiyaların öyrədilməsində ənənəvi yanaşmadan fərqli olaraq, STEAM təhsili praktik məşğələlər vasitəsilə elmi, texniki biliklərin gündəlik həyatda tətbiqini şagirdlərə göstərir. Bu yanaşma şagirdlərə mühəndislik sənətləri öyrədən, onların real həyatda problemlərin həlli zamanı tətbiqini aşılayır. STEAM fənləri şagirdləri hansı peşə seçmələrindən asılı olmayaraq həyata hazırlayır. STEM abreviaturasına əlavə olunan +A (art-incəsənət) təhsilalanlar üçün vacib hesab edilir. Çünki istər-istəməz layihə məhsullarının ərəşəyə gəlməsi zamanı incəsənət sahələrinə inteqrasiya olunur. Eyni zamanda, STEAM humanist yanaşma, mədəniyyət, ümumi mənafeyə xidmət etmə məqsədləri daşıyır.

→Ardı səh.7

Müasirləşən məktəblər

Yeni məktəb binaları tədrisin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına töhfə verəcək

Ölkə başçısı İlham Əliyevin təhsilin inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğının nəticəsi olaraq son illərdə ali təhsil müəssisələri yenidən qurulur, müasir tələblərə cavab verən məktəb binaları, yeni korpuslar tikilir. Bu proses paytaxtla yanaşı, Azərbaycanın bütün bölgələrini də əhatə edir. Təbii ki, təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi istiqamətində də davamlı işlər gedir.

Ötən həftə, eləcə də 2019-2020-ci tədris ilinin ilk günlərində bölgələrimizdə bir sıra təhsil müəssisələrinin

açıqları olub. Yeni məktəb binalarının açıqlarında Təhsil naziri Ceyhun Bayramov, nazir müavinləri, nazirliyin məsul şəxsləri iştirak ediblər.

Qax rayonunda Tasmalı kənd və Əlibəyli kənd tam orta məktəbləri

Sentyabrın 13-də Qax rayonunda Elçin Şahmərđanov adına Tasmalı kənd və Şota Rustaveli adına Əlibəyli kənd tam orta məktəblərinin açılış mərasimləri keçirilib.

Qax rayonunda Elçin Şahmərđanov adına Tasmalı kənd tam orta məktəbinin açılış mərasimində çıxış edən nazir müavini İdris İsayev bildirib ki, son bir neçə ildə ölkəmizdə 4500-ə yaxın məktəbdən təxminən 3 mindən çoxu əsaslı təmir olunub və yeni məktəb binaları istifadəyə verilib. Nazir müavini qeyd edib ki, təhsilə dövlət səviyyəsində göstərilən diqqət və qayğı nəticəsində tədrisin keyfiyyəti yüksəlib və müəllimlərin əməkhaqqının sentyabrın birindən 20% artırılması bu qayğının bariz göstəricisidir.

→Ardı səh.5

Şagirdlərin yerdəyişməsi ilə bağlı 56462 müraciət daxil olub

Şagirdlərin elektron yerdəyişməsi ilə bağlı ümumilikdə 56462 müraciət daxil olub.

Onlardan 53595 şagirdin digər təhsil müəssisəsinə yerdəyişməsinə icazə verilib, 2086 sorğu hazırda icra edilir, 781 sorğuya isə dil və təməyil uyğunsuzluğu səbəbindən imtina verilib.

Qeyd edək ki, yeni tədris ilinin başlanması və siniflərin komplektləşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq şagirdlərin elektron yerdəyişməsi ilə bağlı sorğuların qəbulu sentyabrın 15-dən oktyabrın 15-dək müvəqqəti dayanır. Şagird yerdəyişməsinin elektronlaşdırılması bu prosedürə məktəb və valideyn arasında olan məsafənin azaldılmasına və valideynin təhsil müəssisəsi ilə təmasının daha şəffaf şəkildə təşkilinə xidmət edir.

Qeyd edək ki, şagirdlərin yerdəyişməsi prosesi cari ilin avqustun 15-dən www.sy.edu.az portalı və Alternativ Qeydiyyat mərkəzləri vasitəsilə həyata keçirilir.

Səh.12

Tələbələrin hazırlığı üzrə söylər gücləndirilməlidir

OECD-nin növbəti illik hesabatı açıqlanıb

“Son illərdə məktəb tikintisi istiqamətində çox böyük işlər görülmüşdür. Təkcə onu demək kifayətdir ki, son illərdə həm Bakı şəhərində, həm bütün bölgələrdə 3200-dən çox məktəb tikilib və ya təmir olunub. Bu il 80-dən çox məktəb yenidən tikiləcək və hələ də təmirsiz olan məktəblərdə gələcək illərdə mütləq təmir işləri aparılacaq”. Bunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 16-da Bakının Binəqədi rayonundakı 300 nömrəli tam orta məktəbin 960 şagird yerlik yeni tədris kompleksinin açılışında vurğulayıb.

Təhsil sahəsinə göstərilən diqqət infrastrukturun yaranmasında da özünü əks etdirir

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva bir sıra məktəblərin açılışlarında iştirak ediblər

Bu gün müəllimə hörmət daha da yüksək səviyyədədir

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva məktəbdə yaradılan şəraitlə tanışlandıqdan sonra müəllimlər və valideynlərə görüşüb onları təbrik ediblər.

Prezident İlham Əliyev uşaqların yeni dərslərinə yeni məktəbdə başlamalarına şad olduğunu bildirib: “Valideynlər də, uşaqlar da, müəllimlər də razıdırlar. Bizim əsas məqsədimiz ondan ibarətdir ki, xalqımız razı olsun, xalqımızın yaşayış səviyyəsi gündən-gündən qalxsin, uşaqlar gözəl məktəblərdə oxusunlar”.

Dövlət başçısı məktəbdə bütün lazımı şəraitin yaradıldığını, avadanlıqlarla təchiz edildiyini deyib: “Mənə verilən məlumata görə, məktəbin əvvəlki vəziyyəti çox acınacaqlı idi. Yeni, burada müəllimlər üçün də böyük çətinliklər var idi, uşaqlar da təmirsiz, yarusuz vəziyyətdə olan məktəbdə oxuyurdular. İndi bu şərait yaradılıb. Amma bu, işin bir hissəsidir. Əlbəttə, əsas məsələ odur ki, gözəl şəraitlə bərabər, təhsilin səviyyəsi yüksək olsun və burada oxuyan uşaqlar gələcəkdə həyatda layiqli yer tuta bilsinlər. Ona görə təhsilin səviyyəsinin qaldırılması bu gün gündəlikdə duran vacib məsələlərdəndir və bu istiqamətdə də nəticələr var”.

Prezident son illər müəllim peşəsinin nüfuzunun artmasına da diqqət çəkib: “Onu da bildirməliyəm ki, son illərdə müəllim peşəsinin seçənlərin sayı artır. Müəllim Azərbaycanında həmişə çox hörmətli peşə olub. Həmişə müəllimə böyük hörmət olub. Bu gün isə bu, daha da yüksək səviyyədədir. Müəllimlərin əməkhaqlarının artırılması, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması bu nəticəyə gətirib çıxarıb ki, müəllim olmaq istəyənlərin sayı əvvəlki illərlə müqayisədə böyük dərəcədə artıb. Bir daha uşaqları, valideynləri, müəllimləri yeni məktəbin tikintisi ilə əlaqədar təbrik edirəm”.

Tədbirdə birinci sinif şagirdinin nəvəsi Fəridə Hüseynova çıxış edərək öz adından,

valideynlər adından təşəkkürünü bildirib: “Mənim nəvəm də bu məktəbin birinci sinfinə qəbul olub. Mən öz adından, valideynlər adından Sizə təşəkkür edirəm ki, övladlarımla bu cür gözəl şərait yaratmışsınız. Allah Sizin canınızı sağ, ömrünüzü uzun eləsin”.

Məktəbin kimya müəllimi Yaqut Mönsümova kollektivin adından minnətdarlığını çatdırıb: “Cənab Prezident, yeni məktəblər tikirsiniz, təmir edirsiniz. Bu, təhsilə olan münasibətdir. Bu, dövlətə olan münasibətdir. Sizin tapşırığımıza əsasən tikilmiş bu yeni məktəb sevinçindir, daha yaxşı işləməyə həvəsləndirir, məsuliyyətimizi daha da artırır. Mən məktəbimizdəki kimya laboratoriyasını, kabinetləri gördüm. Düzi, evvəllər belə laboratoriyalar, kabinetlər biz ancaq filmlərdə görürdük. İndi bu, Azərbaycanın reallığıdır”.

Yaqut Mönsümova dünyada bir çox münaqişələrin, problemlərin baş verdiyini, Azərbaycanda isə sabitlik, əmin-amanlıq olduğunu fikirlərinə əlavə edib: “Bu, Sizin uzaqgörən siyasətinizin nəticəsidir. Əldə olunan uğurlarda əzizimiz, çox hörmətli Mehriban xanımın da böyük xidmətləri var. Mehriban xanım, biz Sizi dünyalar qədər sevirik, sevgimizi çatdırmaq üçün sözlər acızdır. Bir daha çox sağ olun ki, dəyərli vaxtınızı ayırmı bizimlə görüşməyə gəlmisiniz. Cənab Prezident, bu gözəl məktəbə, ümumiyyətlə, gördüyünüz bütün işlərə görə Sizə kollektivimiz adından minnətdarlığımızı bildiririk. Allah Sizi, əzizimiz Mehriban xanımı, bütün ailənizi qorusun”.

Prezident İlham Əliyev xoş sözlərə görə təşəkkürünü bildirib: “Sizə bir daha uğurlar arzulayıram, sizi bir daha təbrik edirəm. Əminəm ki, burada oxuyan uşaqlar gələcəkdə həyatda layiqli yer tutacaqlar və dövlətimiz, xal-

qımız üçün böyük işlər görəcəklər, bizim ümumi inkişafımıza öz töhfələrini verəcəklər”.

Açılış zamanı təhsil müəssisəsinin direktoru İradə Xəlilova görülən işlərlə bağlı dövlətimizin başçısına ətraflı məlumat verib.

Məktəbin yeni tədris kompleksində ən müasir şərait yaradılıb. Burada şagirdlər müxtəlif laboratoriyalarda əyani təlimlər keçərək biliklərini artırma, idman zalında idmanın müxtəlif növləri ilə məşğul ola biləcəklər.

Bu təhsil ocağının binası 1932-ci ildə tikilib. O zaman məktəb 400 şagird yerlik olub. Hazırda isə burada yeni istifadəyə verilən tədris kompleksi ilə birlikdə ümumilikdə 1944 şagird təhsil alır. Onların təlim-tərbiyyəsi ilə 138 müəllim həyati məşğul olur.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva yeni tədris kompleksinin idman zalında, hərbi otaqda, ekosistəmdə, informatika otağında, kimya kabinetində, ayrı-ayrı sinif otaqlarında və yeməkxanada yaradılan şəraitlə tanış olublar, müəllimlər və şagirdlərlə söhbət ediblər, onlara yeni tədris ilində uğurlar arzulayıblar.

Məlumat verilib ki, ötən tədris ilində bu təhsil müəssisəsinə bitirən məzunların 77 faizi ali məktəblərə qəbul olub. Ümumilikdə, hər il bu məktəbin məzunlarının arasında 600-dən çox bal toplayan və ölkəmizin ali təhsil ocaqlarına qəbul olunan, xarici dövlətlərin nüfuzlu universitetlərinə də qəbul olan məzunlar var. Məktəbin şagirdləri bir çox bilik, idman yarışlarında, olimpiadalarda müxtəlif medallara qazanaraq, təhsil ocağını layiqincə təmsil ediblər. Yeni təhsil kompleksi bu uğurların daha da artmasına imkan verəcək. Çünki burada şagirdlər geniş, işıqlı, hər cür zəruri tədris avadanlığı ilə təchiz olunan otaqlarda elmin sirlərinə yiyələnə, müəllimlər isə müasir şəraitdə şagirdlərə dərs deyə biləcəklər.

Kürdəxanı sakinlərinə ən xoş hədiyyə

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva da bir sıra məktəblərin açılışında iştirak edib.

Sentyabrın 13-də Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Kürdəxanı qəsəbəsində Hüseynbala Ağaverdiyev adına 113 nömrəli tam orta məktəbdə həyata keçirilən əsaslı təmir və yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub. Birinci vitse-prezident əvvəlcə sülalələrində məktəbin məzunlarının da olduğu şöhət Kürdəxanı sakinlərinin xatirəsinə ucaldırılan abidəyə baxıb.

Qeyd edək ki, 1971-ci ildə fəaliyyətə başlayan bu məktəbin binasında cari təmir işləri 2006-cı ildə aparılıb. İki il sonra - 2008-ci ildə şagird sıxlığı nəzərə alınaraq 300 yerlik əlavə korpus tikilib.

Bu ilin mayında Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın göstərişi ilə təhsil ocağı yenidən qurulub. Əvvəllər fənn kabinetləri yarusuz vəziyyətdə idi, bu isə tədris prosesinin keyfiyyətinə maneçilik törədirdi. Ancaq yeni tədris ilində bu problem aradan qaldırılıb. Təhsil ocağının sinif otaqları, fənn kabinetləri, informatika-linqafon otağı, kitabxana, akt və idman zalları ilə tanış olan Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya məlumat verilib ki, hər iki korpusda 47 sinif otağı, 2 informatika və 1 linqafon otağı, kimya, biologiya, fizika fənn kabinetləri, akt, idman və musiqi zalları istifadəyə verilib.

Təmirdən əvvəl məktəb 1150 şagird yerlik olub. Hazırda əlavə sinif otaqlarının artırılması hesabına burada 1200 şagirdin təhsil alması üçün şərait yaradılıb. Təhsil ocağının həyatında yaşillıq sahəsi salınıb, abadlıq-quruculuq işləri aparılıb. Məktəbin həyatında müasir tələblərə cavab verən qaçış və futbol

meydançası da yaradılıb.

Məktəbin kollektivi ilə görüşüb, onlara yeni dərslərdə uğurlar arzulayan Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva məktəbin qısa zamanda təmir olunduğunu vurğulayıb: “Yəqin bilirsiniz ki, cari ilin may ayında hörmətli Telman Əliyev məni öz evinə dəvət etmişdi və həmin ay qızımın Kürdəxanı qəsəbəsində oldum. Çay süfrəsi ətrafında qəsəbədə olan problemlər haqqında geniş söhbət etdik. Həmin vaxt bu məktəbə də baxdım və sakinləri narahat edən məsələlərin aradan qaldırılması üçün lazımı tapşırıqlar verildi. Mən çox şadam ki, 113 nömrəli məktəb qısa bir zamanda, yəni, üç ay ərzində, təmir edilib, amma demək olar ki, müasir səviyyədə yenidən qurulub. Əminəm ki, bu məktəb yeni tədris ilində həm şagirdlərə, həm də onların valideynlərinə xoş bir hədiyyə olacaq”.

Birinci vitse-prezident bildirib ki, məktəb 1971-ci ildə inşa olunub, 2008-ci ildə əlavə korpus tikilib və bu vaxt ərzində bir neçə dəfə təmir də olunub. Amma buna baxmayaraq, çox yarusuz vəziyyətdə idi: “İndi isə çox gözəl, müasir, bütün lazımı avadanlıqla təmin olunmuş yeni bir məktəbdir. Burada 1200 şagird təhsil ala bilər. Amma mən yenə də sakinlərin xahişini və şagirdlərin 2000-dən çox olduğunu nəzərə alaraq hesab edirəm ki, Kürdəxanı qəsəbəsində yeni bir məktəbin tikintisinə ehtiyac var. Tapşırıqlar verilib və qısa bir zamanda yeni məktəbin tikintisinə başlanılacaq”.

Kürdəxanı sakini Telman Əliyev və məktəbin təlim-tərbiyyə işləri üzrə direktor müavini Şirinxanım Abbasova Birinci vitse-prezidentə göstərdikləri diqqətə görə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Şamaxının Məlikçobanlı kəndində müasir məktəb

Sentyabrın 14-də isə Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Şamaxı və İsmayıl rayonlarına səfəri çərçivəsində Şamaxının Məlikçobanlı kəndində yeni tikilmiş Gülağa Ağayev adına tam orta məktəbin binasının açılışında iştirak edib.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva məktəbdə yaradılan şəraitlə tanış olublar. Burada məlumat verilib ki, orta məktəb 360 şagird yerlikdir. 1976-cı ildə tikilmiş məktəb, istismara tam yarusuz olub.

Məktəbin zəlzələ nəticəsində bir az da yarusuz vəziyyətə düşdüyünü xatırladan Mehriban Əliyeva sakinlər tərəfindən müraciət olunduğunu və qısa müddətdə işlərin başa çatdırıldığını bildirib.

Məktəbin direktoru Səfər Heydərov məktəbdə təhsil almaq üçün hər cür şərait yaradıldığını vurğulayıb: “Çox sağ olun, Sizə müraciət etdik. Sizin tapşırığımıza əsasən 3 mərtəbədən ibarət 460 şagird yerlik bina tikilib, bütün inventar və avadanlıqlarla təchiz edilib. Ərazi yaşillandırılıb”.

Bu müasir təhsil müəssisəsinin istifadəyə verilməsi yeni dərslərdə əsaslı Məlikçobanlı kəndinin sakinlərinə ən gözəl hədiyyədir.

Sonda Mehriban Əliyeva təbriklərini çatdırıb: “Yeni tədris ilinin başlanması və əlbəttə, yeni gözəl məktəbin açılması münasibətilə valideynləri və şagirdləri mənim adımdan təbrik edin. Mənim böyük hörmətim və salamlarımı onlara çatdırın”.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondu təhsil sahəsində “Yenilənən Azərbaycana yeni məktəb”, “Təhsilə dəstək” layihələrini həyata keçirir. Bu layihələrin məqsədi ölkə miqyasında müasir standartlara cavab verən təhsil kompleksləri yaratmaq, dövlətin təhsil siyasətinin həyata keçirilməsinə dəstək göstərməkdir. Hazırda respublikada 4447 məktəb fəaliyyət göstərir. Bu il ümumilikdə ölkə üzrə 25 yeni məktəb binasının tikintisi, 9 məktəbin əsaslı, 253 məktəbin cari təmiri, 24 rayonda isə 3520 şagird yerlik 50 modul tipli məktəbin istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

“Bu məktəbin yenidən tikilməsi bizim siyasətimizi əks etdirir”

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 13-də Bakının Suraxanı rayonunda əsaslı şəkildə yenidən qurulan 208 nömrəli orta məktəbdə yaradılan şəraitlə də tanış olub.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov və məktəbin direktoru Mələhət Əsədova dövlətimizin başçısına görülən işlərlə bağlı məlumat veriblər.

Bildirilib ki, məktəbin binası 1938-ci ildə istifadəyə verilmişdi. O zaman 360 yerlik binada ümumilikdə 2 növbədə 800 şagird təhsil alırdı. Bu təhsil ocağı qəzalı vəziyyətdə olduğundan fəaliyyətini dayandırıb və müvəqqəti olaraq 140 sayılı tam orta məktəbdə fəaliyyət göstərirdi. Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına

dair Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planına əsasən, 2019-cu ilin mayında məktəbin mövcud binası sökülərək yerində yenisi inşa olunub. 360 şagird yerlik yeni məktəb binası müasirliyi ilə seçilir. Burada müxtəlif fənn otaqları bütün zəruri inventarla təchiz olunub. Bir sözlə, təhsil müəssisəsində şagirdlərin elmin sirlərinə dərinləndirilmələri, müəllimlərin isə pedaqoji fəaliyyətlə yüksək səviyyədə məşğul olmaları üçün hərtərəfli imkanlar var.

Qeyd edilib ki, məktəbdə hazırda 320 şagirdin təlim-tərbiyyəsi ilə 31 nəfərdən ibarət pedaqoji kollektiv məşğuldur. Son 10 ildir ki, məktəbin şagirdlərinin 70-80 faizi ali təhsil ocaqlarına qəbul olur. Şagirdlər müx-

təlif bilik, idman yarışlarında, olimpiadalarda təhsil ocağını layiqincə təmsil edirlər. Bu təhsil ocağının 10-cu sinif şagirdi gülüş üzrə Avropa çempionudur.

Prezident İlham Əliyev açılış zamanı bildirib ki, şəhərimizin hər bir yerində məktəblər tikilib, əsaslı təmir olunur, bu proqram uğurla icra edilir: “Bu məktəbin yenidən tikilməsi bizim siyasətimizi əks etdirir. Təhsil sahəsinə göstərilən diqqət, eyni zamanda, infrastrukturun yaranmasında da özünü əks etdirir. Valideynlərə də, müəllimlərə də salam söyləyin. Sağ olun”.

Məktəbin direktoru M.Əsədova şagirdlər və valideynlər adından dərin minnətdarlığını bildirib: “Çox sağ olun ki, kənd yerində belə bir gözəl məktəb tikdirmisiniz”.

Peşə sahibi olmaq istəyirsənsə...

Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi əvəzsiz təhsil və təcrübə ocağıdır

← Övvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Bu baxımdan buradakı təhsilim mənim üçün çox önəmlidir. Burada aldığım təhsili, əldə etdiyim bilik və bacarıqları ölkəmizdəki şirkətlərdən birində tətbiq edə biləcəyimi düşünürəm”.

Rəsul peşə təhsili almaq üçün Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinə seçməyinin səbəblərini belə izah edib: “Bu Mərkəzə maraq həm də onun Koreya təhsil standartları əsasında olmasından doğdu. Elanlarını oxuyanda məhz bu, mənə maraq oyandırdı. Atam da peşə təhsili alıb və illərdir həmin təhsili əsasında əldə etdiyi bilik və bacarıqlar əsasında fəaliyyət göstərir. Dünyada peşə təhsilinə çox ciddi baxılır və mən də peşə təhsilinin üstünlüyünü ailədən bilən bir adamam. Onu da bilirəm ki, mənim də, təhsil alacağım bu mərkəzdəki texnikanı quraşdırmağa gələnlər də bəlkə öz ölkəsində heç bir təhsili olmayan, ancaq işini yaxşı bilən mütəxəssislərdir. Məncə, peşə təhsili ilə bağlı yanlış təsəvvürü artıq dağıtmaq lazımdır. Ali təhsili aşıqlamaq istəmirəm, ancaq 4 il məqsədsiz, hədəfsiz təhsil almaqdansa, bir-iki ilə öz peşəni yiyələnmək daha doğrudur”.

Burdakı təhsilinin idman karyerasına da mane olmayacağını düşünən Peşə Təhsil Mərkəzinin tələbəsi gələcək il Portuqaliyada keçiriləcək dünya çempionatına hazırlaşır.

Mərkəzin 44 yaşlı tələbəsi

“Mövcud ixtisaslar üzrə bu cür hazırlıq səviyyəsi məni təccübləndirdi. Sevinirəm ki, ölkəmizdə belə bir mərkəz fəaliyyətə başlayıb. Çox xoşuma gəldi. Burada oxumağa qərar verdiyimə çox sevinirəm. Ancaq düşünürəm ki, bu mərkəzi inkişaf etdirmək lazımdır. Texniki sahə üzrə çoxlu ixtisaslar var”, - deyən də Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin tələbəsidir. Özü də ən təcrübəli, vəzifəli, hətta yaşlı tələbəsi. 44 yaşlı Rüşət Əliyev sənaye quraşdırma ixtisası üzrə təhsil alır: “Hazırda Azərbaycanda əyləncə mərkəzlərindən birinin texniki müdiriəm. Heç bir təhsilim olmayıb indiyə qədər. Sovet vaxtı işə götürüldülər. İstehsalatda təcrübə qazandıqca dərəcə verildilər. Mən də bu cür dərəcə qazanmışam. Ancaq artıq dövr fərqlənir. Yiyələndiyin peşə üzrə sənədə ehtiyac yaranır”.

Elə bu ehtiyac mexanik kimi yetişmiş R.Əliyevi əlindəki peşəni daha da inkişaf etdirmək, bu peşə üzrə təhsil almaq niyyətinə düşürüb: “Təhsil Mərkəzinin fəaliyyəti barədə xəbər proqramlarından məlumatlandı. Qərar verdim ki, burada təhsil alım. Həm təhsilim olsun, həm də təcrübəmi artırım”.

Özü kifayət qədər təcrübəli olan tələbə təhsil aldığı Mərkəzdə nə öyrənəcək? Onun sözlərinə görə, burada paylaşıcağı və öyrənəcəyi çox şey var: “Kifayət qədər təcrübəliyəm. Hətta müəllimlərlə ixtisasım üzrə bir çox məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi apara, biliyimizi paylaşa bilirik. Yeri düşəndə, tələbə yoldaşlarıma da kömək edirəm. Ancaq mənim də burada öyrənməyə biləcəklərim çoxdur. Məsələn, burada ixtisasım üzrə qaynaq üsulları var ki, mən onları indiyə qədər görməmişəm. Burada onları öyrənəcəyəm”.

Həm tələbə yoldaşlarından, həm də müəllimlərdən öyrənir

Vaqif Niftəliyev isə nəinki iş təcrübəsi, həyat təcrübəsi də azdır. 2018-ci ildə Qaraçuxur qəsəbəsindəki 318 nömrəli tam orta məktəbi yaxşı qiymətlərlə başa vursa da, ali təhsil müəssisələrinə keçirilən qəbul imtahanlarında uğursuz nəticə göstərib. O da bu il peşə təhsili almağa qərar verib. Elektrik olmaq istəyib. Bu peşəyə yiyələnməsinə vasitə olacaq ixtisaslardan seçib və Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinə qazanıb. Mühtit, müasir avadanlıqlar, maraqlı dərslər onu cəlb edir: “Mənim üçün xoşdur ki, tələbə yoldaşları arasında təcrübəliyə də var. Qaranlıq qalan məsələlər olanda

dərslərdən sonra onlardan kömək ala bilərəm. Nəticədə həm müəllimlərdən, həm də tələbə yoldaşlarımdan öyrənmək imkanım olur”.

“Peşə Təhsil Mərkəzində texniki ingilis dili də tədris olunacaq”

Beləliklə, Vaqif Niftəliyev, Rüşət Əliyev və Rəsul Səfərov Bakıda bu tədris ilindən fəaliyyətə başlayan və sentyabrın 13-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə açılışı baş tutan Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin tələbələridir. Koreya təhsil standartları əsasında fəaliyyət göstərən Peşə Təhsil Mərkəzində Koreya ekspertləri tərəfindən hazırlanan və milli təhsil sisteminə uyğunlaşdırılan təhsil proqramları ilə təhsil alan 200-ə yaxın tələbənin sırasında yer alırlar.

Bəs, bu proqram kim tətbiq edir? Həmin proqram nəyə əsaslanır?

Artıq məlum olduğu kimi, Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin bazasında təşkil edilən bu təhsildə praktik məşğələlərə əsaslanan metoda xüsusi yer ayrılıb. Mərkəzdə tədris prosesi nə cəlb olunan ixtisaslı mütəxəssislər üçün 3 ay müddətində Koreyada təlimlər keçirilib.

Həmin mütəxəssislərdən biri Ramil Abdullayev Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının beynəlxalq iqtisadi əlaqələr fakültəsini bitirib. Ayrı-ayrı şirkətlərdə mühəndis olaraq fəaliyyət göstərib. Artıq pedaqoji fəaliyyətə də məşğuldur. Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin 26 nəfərlik mühəndis-

lən, maşınqayırma, tikinti və digər mühəndislik layihələrinin işlənməsində tətbiq olunan “AutoCAD” proqramını ingilis dilində keçirik. Ümumiyyətlə, nəzərdə tutulub ki, tezliklə Peşə Təhsil Mərkəzində texniki ingilis dili də tədris olunacaq”.

“Hamımız istəyirik ki, Peşə Təhsil Mərkəzində yaxşı ustalar yetişsin”

Asif Bağirov Azərbaycanda ən sürətli motosikletin sahibidir. 260 At gücündə olan mühərrikə sahib motosikleti saatda 400 km sürətlə hərəkət edir. Əsas hissələri Yaponiya istehsalı olsa da, sözügedən motosiklet Asif Bağirovun özünün əl işidir. 18 ildir tərkəli texnika ilə işləyən-püxtələşib. Özünü 2, 3, 4 tərkəli bütün elektrotexnika

Təhsili olmasa da, təcrübəsi və bu təcrübəni paylaşmaq üçün geniş üroyi olan 36 yaşlı müəllim tələbələrini necə öyrədəcəyini yaxşı bilir: “Bu qədər avadanlıqlar, texnika qurulub. Hamımız istəyirik ki, Peşə Təhsil Mərkəzində yaxşı ustalar yetişsin. Bunun üçün əlimizdən gələni də edirik. Həm öyrədirik, hələ üstəlik işlə də təmin ediləcəkləri də deyilir. Mən də, buradakı başqa mütəxəssislər də bildiyimizi öyrətməyə gəlmişik. Peşə Təhsil Mərkəzində müəllimliyə başlayana qədər də yetirmələrim olub. Necə öyrətmək lazım olduğunu bilirəm. Maşın üzərində hər hansı əməliyyatı başa salmaq mənim üçün 2 vür 2-dir. Danışmaqdan göstərmək daha rahatdır. Uşaqlar da elədir. Danışanda hamısı yuxulayıb. Amma maşının yanında fərqli olurlar. Hamısı maşının başı-

can Dövlət Neft və Sənaye Universitetində enerji maşınqayırması mühəndisliyi ixtisası üzrə bakalavr, mexanika mühəndisliyi üzrə isə magistr təhsili alıb. 3 illik iş təcrübəsindən sonra Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin pedaqoji heyətinə qatılmaq qərarına gəlib. 3 aylıq təlimlərə qatılıb və artıq dərslər deyir: “Təhsil müəssisələrində ancaq nəzəriyyə tədris olunur. Amma burada nəzəriyyə cəmi 30 faiz təşkil edir. Proqramın 60-70 faizi praktikadır. Odur ki, bizim sənaye müəssisələrindən elə bir fərqiymiz olmayacaq. Burada tələbələr onlara verilən tapşırıqları sərbəst həll edəçəklər”.

Kabı müəllim deyir ki, sadəcə nəzəriyyənin tədrisi mütəxəssis kimi yetişməyə kifayət etmədiyi kimi, yalnız təcrübə ilə qazanılanların da nəzəri əsası olmadan yarımçıq sayılır. Odur ki, Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi kadr kimi yetişmək üçün əvəzsiz bir təhsil və təcrübə ocağıdır.

Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində plan yerləri dolub

Beləliklə, 1000 nəfər tələbəyə təhsil vermək imkanına malik Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində 200 tələbə təhsil alır. Bu rəqəmin fəaliyyətə yenidən başlayan təhsil müəssisəsi üçün nəzərdə tutulan plan yerinə uyğun olduğunu bildirən Mərkəzin direktoru Rəşad Xanlarov deyib ki, hazırda 12 qrupda dərslər təşkil edilir. Tələbələr həm ödənişli, həm də dövlət sifarişli yerlərdə təhsil alırlar. Qruplardan 4-ü öz hesabına, 8-i isə dövlət hesabına təhsil alır. Təhsil müəssisəsində İKT, avtomobil, mexanika, sənayedə quraşdırma işləri, elektronika, elektrik mühəndisliyi, avtomatlaşdırma və inşaat istiqamətləri üzrə 1 və 3 illik təhsil imkanları yaradılıb. Onun sözlərinə görə, növbəti - 2020-2021-ci tədris ilindən etibarən Mərkəzdə 3 illik təhsil mümkün olacaq və bu təhsili tamamlayanlar subbakalavr diplomu alacaqlar. Məşğulluğun artırılması məqsədilə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində qısamüddətli ixtisasatırma kurslarının da təşkil olunması nəzərdə tutulub.

Beynəlxalq təhsil standartlarına əsaslanan və global sənaye tələbatına uyğun olan rəqəbatqabiliyyətli kadr hazırlığına istiqamətlənən mərkəz artıq Sumqayıt Texnologiyalar Parkı, “Huawei”, “Mitsubishi”, “EduMedia”, “Subaru”, “Optimal Electronics”, “Tech Academy”, “Honda”, “Hilind”, “Mazda”, “Azedunet”, “Toyota Azərbaycan”, “Mars Academy”, “Turox Aero Technologies”, “Baku Roofing Company” və “Cahan Motors” kimi qabaqcıl müəssisələrlə əməkdaşlığa başlayıb.

Mərkəzdə təhsil alacaq tələbələr peşəkar bacarıqlarının inkişafı məqsədilə iş yerində təcrübə proqramları, ixtisas təkmilləşdirilməsi üzrə birgə kursların keçirilməsi və məzun tələbələr iş təmin olunması üzrə qeyd olunan şirkətlər tərəfindən dəstək göstərilməsi də nəzərdə tutulur.

Peşə Təhsil Mərkəzi əsas tədris binası, 2 emalatxana, yataqxana, idman meydançası və digər zəruri infrastrukturdan ibarət təhsil kompleksidir. Artıq ikinci yataqxananın da əsası qoyulub və hər birində 90 tələbənin yaşaması üçün bütün lazımı şərait olacaq.

Ramil Abdullayev

Asif Bağirov

Kabı Əliyev

Rəsul Səfərov

Rüşət Əliyev

Vaqif Niftəliyev

pedaqoji heyətində o da yer alıb.

Sərt seçim mərhələsindən uğurla keçərək Koreyada ingilis dilində 3 ay təlimə göndərilən müəllimlərdən biridir. “Hyundai” Gəmiqayırma və avtomobil istehsalı zavodlarında təlimlərdə iştirak edib: “Koreyada 3 aylıq təlimlər dünyagörüşümüzə böyük rol oynadı. Oradakı inkişaf səviyyəsi məni valeh etdi. İnsan əməyinə verilən qiymət, peşə təhsilinə olan diqqət mənim üçün çox təsirli oldu”.

Ramil Abdullayev müəllimi olduğu Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində dərslərin Azərbaycan dilində keçirildiyini deyir. Ancaq bəzən istisnalar da olur: “Sənayedə elə terminlər var ki, ingilis dilində olduğu kimi istifadə edilir. Burada biz bəzən uşaqları ingilis və rus dillərində də başa salırıq. Məsəl-

məhsulları üzrə mütəxəssis sayır. Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin mühəndis-pedagoji heyətinin əksər nümayəndələri kimi, işinin mütəxəssisidir. Üstəlik, heç yerdə təhsil almamış bir mütəxəssis.

Dediynə görə, 9 yaşından motosiklet sürür. Maşın söküb -yığmağa da elə bu iktokərlilərdən başlayıb. Öz motosikletinin üzərində öyrənib. Sonra bir ustanın şagirdi, köməkçisi olub. Artıq özü ustadır. O qədər yaxşı ustadır ki, onu tanıyanlar Peşə Təhsil Mərkəzi barədə eşidən kimi, onu xatırlayırlar: “Məni tanıyanlar dedilər ki, burada müəllimlər tələb olunur. Mən də gəldim. Əvvəlcə təlimlərdən keçdim. Doğrusu, maşınla əlaqəm olmasımı istəmədim. Mən motosikletlərlə maraqlanıram. Öz qarajım da var”.

na yığışub suallar verir, həvəslə öyrənməyə çalışırlar”.

Asif Bağirov kimi təcrübəli və məşhur mütəxəssislə işləmək Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin tələbələri üçün çox maraqlı olacaq. Bu, şübhəsizdir. Maşınqayırma üzrə mütəxəssis olacaq 60 tələbənin ixtiyarında sadəcə mükəmməl mütəxəssislər yox, həm də 10 avtomobil, əla iş şəraiti var. Belə ki, onlar maşınları hissə-hissə görə, sonra söküb-yığa, axırda da rəngləyə bilirlər.

Tələbələr tapşırıqları sərbəst həll edəçəklər

Kabı Əliyev toma və frezer dəzgahları üzrə müəllimdir. İndiyədək maşınqayırma sənayesində çalışıb. Mühəndisdir. Azərbaycan

Repetitor yanına getmədən yüksək nəticə göstərənlər

Prezident təqaüdçülərinin uğur hekayələri

Samirə KƏRİMOVA

Hər birimizin həyatında elə illər var ki, xatırlayanda insanı xoş hissələr bürüyür, bir neçə dəqiqəlik də olsa yenidən o günləri yaşayırsan. Etiraf edərkən, tələbəlik həyatı da məhz bizlərin sevə-sevə xatırladığı gözəl anlardır.

Buiki ali məktəblərə qəbul imtahanlarında əldə etdikləri yüksək nəticələrə tələbə adına layiq görülən gənclərimiz də elə tələbəlik illərinin ilk günlərini yaşayırlar. Müsahibimiz olan tələbələr həm də Prezident İlham Əliyevin bilavasitə diqqət və qayğısı ilə əhatə olunan gənclərdir. Belə ki, onlar dövlət başçısının müvafiq sərəncamına əsasən 2019-2020-ci tədris

ilində tələbə qəbulu imtahanlarında ixtisas qrupları üzrə ən yüksək nəticələr göstərərək ölkənin müxtəlif ali məktəblərinə daxil olmuş Prezident təqaüdü ilə layiq görülən 102 tələbənin siyahısında adları yer alan gənclərdir. Onlar da sələfləri kimi tələbə qəbulu imtahanlarında xüsusi fərqlənərək gəncliyimizin intellektual elitasını təmsil edirlər.

Ali məktəblərə qəbulda uğurlu nəticələrə nail olan gənclərimiz müəllim yanına getmədən belə yüksək bilik nümayiş etdiriblər. Həmsöhbətimiz olan tələbələr orta məktəbdə təhsil aldıkları 11 il ərzində dərslərə qarşı diqqətlə yanaşmağın vacibliyinə və digər məqamlara diqqət çəkiblər.

Almaz ZEYNALLI

"Heç bir repetitor yanına hazırlığa getməmişəm"

Almaz ZEYNALLI: -22 iyul 2002-ci ildə Neftçala rayonu Xıllı qəsəbəsində müəllim ailəsində anadan olmuşam. 2008-ci ildə R.Gözlöv adına Xıllı qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbdə, sonradan isə Biləsuvar rayonu Mübariz İbrahimov adına Bağca - Məktəb - Lisey Kompleksində təhsilimi davam etdirmişəm. Təhsilimi fərqlənmə attestatı ilə bitirmişəm. Bu il ali məktəblərə qəbul imtahanlarında 679.5 bal toplayaraq Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində Biznesin idarə edilməsi ixtisası üzrə təhsil alıram.

Hələ məktəb illərində keçilən bütün fənlərə diqqətlə yanaşır, dərsləri mükəmməl öyrənməyə çalışırdım. Bilirdim ki, bunlar mənə gələcək təhsil həyatımda lazım olacaq. Məktəbdə oxuduğum illərdə fəal olmağa çalışmışam. Fənn olimpiadalarının respublika mərhələsində coğrafiya fənni üzrə 2017-ci ildə qızıl, 2019-cu ildə gümüş medala layiq görülmüşəm. Qəbul imtahanına hazırlaşarkən heç bir repetitor yanına hazırlığa getməmişəm. Bunun səbəbi isə sadədir - liseyimdə keçirilən mükəmməl dərslər və təbii ki, əzmlə çalışmaq. Təhsil aldığımda tədrisin keyfiyyəti hər zaman yüksək olub. Buna görədir ki, artıq neçə illərdir təhsil müəssisəmiz ali məktəblərə qəbul üzrə ölkə lideridir.

Bilirsiniz, hər bir abituriyent hazırlığa getmədən də yüksək nəticə əldə edə bilər. Bunu mən öz təcrübəmə əsasən deyirəm. Dayanmadan gecə-gündüz oxumamışam, sadəcə, mənə lazım olanları dərindən mənimsəyərək yadda saxlamışam və istirahətə də vaxt ayırmışam. Qəbul imtahanlarına çox ciddi şəkildə hazırlaşmışdım və bunun üçün çox əziyyətlər çəkdim. Və sonunda əziyyətimin bəhrəsini gördüm. Təbii ki, bu, təkcə mənim yox, həm liseyimizin rəhbərliyinin, mənə dərslər deyən müəllimlərimin, həm də hər zaman dəstəyini göstərən valideynlərimin uğurudur.

Mənə dərslər deməmiş bütün müəllimlərə minnətdaram. Amma sırf abituriyent dönməndə bizə dərslər deyən müəllimlərimin adlarını xüsusi vurğulamaq istərdim. Üzeyir Əliyevə (coğrafiya fənni üzrə), Gözəl Məhərrəmovaya, Feyruz Məmmədova (riyaziyyat fənni üzrə), Ziya Mirzəyevə (tarix fənni üzrə), Əsmər Məmmədovaya, Rövşən Adıyevə (Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənni üzrə), həm ingilis dili müəllimin, həm də hər zaman ən böyük dəstəkçilərimdən biri olan anam Nüşabə Zeynalovaya və digər müəllimim Firuz Əliyevə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Adlarını sadaladığım müəllimlərimin həm də mənim şəxsiyyət kimi formalaşmağımada danılmaz rolu var.

Bir də ki, özümə hər zaman inanmışam və bu hiss gərgin və həyəcan dolu imtahan günündə belə məni tərk etməyib.

Turan BAYRAMLI

Adımı Prezident təqaüdçülərinin siyahısında görəndə çox sevindim. Liseyimizin buiki məzunları arasında 4 nəfər Prezident təqaüdçüsü var. Sevinir və əlbəttə, qürur duyuram ki, onlardan biri də mənəm. Hər zaman istedadlı gənclərə xüsusi diqqət və qayğı göstərən ölkə başçısı İlham Əliyevə minnətdaram. İnandırmaq ki, bizlər də bu etimadı doğruldaçağıq.

Bu gün ali məktəblərə hazırlaşan şagirdlərə nəyi demək istərdim? Sadəcə uğura inanın. İnansanız, ona doğru addımlayacaqsınız və bu zaman heç bir maneə sizə ciddi görünməyəcək. Arada fasilə verin, sevdiyiniz işlərlə məşğul olun. Özünüzdə həmişə hər şeyin yaxşı olacağına əmin edin.

Ali təhsil almaq üçün Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində Biznesin idarə edilməsi ixtisasını seçməyimə səbəb burada mükəmməl təhsil alaraq, müəyyən təcrübə topladıqdan sonra ölkə iqtisadiyyatının inkişafına öz töhfəmi verməkdir.

"Ali məktəblərə qəbul imtahanına müstəqil hazırlaşmışam"

Turan BAYRAMLI: - 23 may 2002-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuşam. 291 nömrəli "Ekologiya" liseyini qızıl medalla bitirərək 682.5 balla Azərbaycan Tibb Universitetinə qəbul olmuşam.

Məktəb illərində böyük həvəslə müxtəlif səviyyələrdə keçirilən olimpiadalarla qatılırdım. VIII sinifdə fənn olimpiadalarında kimya fənni üzrə respublika birincisi olmuşam. IX sinifdə İndoneziyada kimya, biologiya və fizika fənləri üzrə keçirilən Beynəlxalq Elm Olimpiadasında (IJSO) ölkəmizi təmsil edərək bürünc medal, X sinifdə Niderlandda təşkil olunan eyniadlı olimpiadada da bürünc medal, həmin vaxt ölkəmizdə keçirilən Respublika fənn olimpiadalarında fizika fənni üzrə yenə də bürünc medala layiq görülmüşəm.

Tibb sahəsini seçməyimin əsas səbəbi həkimliyin ölməz sənət olmasıdır. Demək olar ki, ali məktəblərə qəbul imtahanına müstəqil hazırlaşmışam. Bu zaman məktəb dərslərləri və DİM-in nəşrlərindən istifadə etməmişəm. Dövlət İmtahan Mərkəzinin keçirdiyi qəbul imtahanları tam şəkildə məktəb dərslərlərinə əsaslanır. Hansı ki, məktəb dövrü ərzində tədris olunur və istənilən zaman şagirdlərimiz o kitablara müraciət edə bilər. Fikrimcə, repetitor yanına getmədən nöinki ali məktəbə qəbul olmaq, hətta maksimum nəticə də göstərmək mümkündür. Repetitorlar abituriyentlərə mözvları başa düşməkdə köməkçi ola bilər. Çox təəssüf ki, müəllim yanına özü evdə müstəqil oxumağa tənbellik etdiyi üçün gedənlər də az deyil.

Qəbul imtahanında yüksək bal toplayacağıma əmin idim, amma Prezident təqaüdçüsü olacağım ağıma belə gəlməzdi. Əziyyətimin bəhrəsini görmək mənim üçün xoşdur. Bu gözəl hissələri keçirməyi tələbə ol-

Nərmin SADIQOVA

maq istəyən bütün gənclərə arzulayıram.

Ali məktəbə hazırlaşan abituriyentlərə çox çalışmağı tövsiyə edirəm. Əsas mövzunu tam dərk etməyə fokuslansınlar, minlərlə eyni testləri etməyə yox. Bu, sadəcə vaxt itkisi və zehni yorğunluğa səbəb olur.

Ən böyük arzum Azərbaycanın sayılıb seçilən həkimlərindən biri olmaqdır. Hələlik isə məni çətin, eyni zamanda məqsədimə doğru aparacaq uzun bir yol gözləyir...

"Prezident təqaüdünə layiq görülməyimi çox arzulayırdım"

Nərmin SADIQOVA: -22 may 2002- ci ildə Şamaxı rayonu Göylər kəndində anadan olmuşam. Bu il Göylər kənd 1 nömrəli orta məktəbi fərqlənmə attestatı ilə bitirərək Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinə 675.3 balla qəbul olundum.

Bölgələrdə, xüsusilə kənd məktəblərində təhsilin aşağı səviyyədə olması fikri ilə razı deyiləm. Heç kim deməsin ki, kənd məktəbidir, burada təhsil alanlar yüksək nəticə əldə edə bilməz. Bunun üçün sadəcə çox çalışmaq, səy göstərmək lazımdır. Uşaqlıqdan hüquqşünas olmağı arzulamışam və düşünürəm ki, əslində oxuyan üçün kənd və ya şəhər fərqi yoxdur. Fikrimcə, oxumaq, məqsədinə nail olmaq istəyən harada yaşamasından asılı olmayaraq öz arzusuna çatacaqdır. Elə mənim kimi. Hüquq fakültəsinə qəbul olmağı çox istəyirdim. Yüksək bal toplamağı isə hələ məktəbdə oxuduğum illərdə özüm üçün hədəfləmişdim.

Hec bir repetitor yanına getmədən ali məktəblərə keçirilən qəbul imtahanına müstəqil olaraq hazırlaşdım. Ciddi hazırlığım və çəkiyimi əziyyət yerdə qalmadı.

Mənə yüksək savad verən müəllimlərim Xoşqədəm İsmailovaya, Əsmər Əliyevaya, Məil Qasımova, Nuriyyə Abdullayevaya, Yeganə Məmmədovaya və hər zaman dəstəkçim olan, uğurlu nəticə göstərəcəyiminə inanmış məktəbimizin direktoru Əlyusif Qəniyevə sonsuz təşəkkürlərimi bildirirəm. Məktəbimdə yüksək səviyyədə dərslər keçilir. Məhz bunun nəticəsidir ki, hər il çoxlu şagird yüksək balla universitetlərə qəbul olur.

Etiraf edirəm ki, Prezident təqaüdçüsü olmağımı çox arzulayırdım. Prezident təqaüdünə layiq görülən 102 tələbənin siyahısında adımı görəndə nə qədər sevindiyimi sözlə ifadə etmək çox çətinidir. Necə deyirlər "qanadım olsaydı uçardım".

Ali məktəbə qəbul olmaq istəyən hər kəs ilk öncə məktəbdə fənlərini yaxşı oxumalıdır. Şagirdlərimiz özlərinə güvənməli, əzmlə çalışmalıdırlar. Çəkilən əziyyət hər zaman qiymətləndirilir, yetər ki, qarşıya qoyduğunuz hədəfləriniz olsun.

Mənə bəslənən ümid və etimadı doğrultmaq, uğurlarımla valideynlərimi, eləcə də müəllimlərimi sevindirmək istəyirəm.

Seyid Bəyim HÜSEYNOVA

"Ali məktəbə yüksək balla daxil olmağın sirri heç də repetitorla hazırlaşmaqda deyil"

Seyid Bəyim HÜSEYNOVA: - 3 yanvar 2002-ci ildə Moskva şəhərində anadan olmuşam. Atam vəfat etdikdən sonra 6 yaşında ailəmlə Göycaya gəlmişik. İbtidai təhsilimi 2008-ci ildə Göycay rayonu Məhəmməd Füzuli adına 6 nömrəli tam orta məktəbdə almışam. Sonra təhsilimi Göycay rayonu 1 nömrəli tam orta məktəbdə davam etdirmişəm. Məktəb illərində bir çox rayon tədbirlərində iştirak və çıxış etmişəm. 2017-ci ildə Bakıda keçirilən IV Beynəlxalq Uşaq Forumunun iştirakçısı olmuşam. Həmin il, 2018-ci ildə İctimai Televiziyada yayımlanan "Əlaçı" verilişində iştirak etmişəm.

Buiki ali məktəblərə qəbul imtahanlarında 680.2 bal toplayaraq rayon birincisi və Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinə qəbul olmuşam.

Niyə məhz hüquq fakültəsi? Bu sual mənə çox verilir. Mənim üçün həyatda əsas amil ədalətli bir vətəndaş olmaqdır. Özümü hər zaman insanların müdafiəçisi kimi görürəm. Kimsəsizlərə, qocalara, fiziki cəhətdən qüsurlu insanlara yardım etmək, onların hüquqlarını qorumaq, problemlərini həll etmək istəyirəm.

Son illər cəmiyyətdə bir fikir də formalaşmış ki, repetitor yanına getmədən ali məktəbə qəbul olunmaq mümkündür. Düşünürəm ki, bu, yanlış və eyni zamanda ali məktəbə qəbul olmaq istəyənləri ruhdan salan bir fikirdir. Əslində repetitor yanına getmədən belə ali məktəbə qəbul olmaq olar. Bunun üçün isə hələ ibtidai təhsil dövründən təməl düzgün qurulmalıdır. Məktəbə gələn şagird bilik almaq arzusunda olmalı, keçilən fənlər arasında fərq qoymamalı, dərslərdə hazırlıqlı iştirak etməlidir. Planlaşdırılmış şəkildə oxumaq və istirahətə də vaxt ayırmaq vacibdir. Şəxsən tələbə kimi mən indi də bunlara ciddi riayət edirəm.

Əlbəttə, əldə etdiyim uğur, eyni zamanda 11 il təhsil aldığımda doğma məktəbimin də nailiyyətidir. Bitirdiyim məktəbdə çox gözəl təlim-təربiyə mühiti var. Savadlı və yüksək biliyə malik müəllimlərdən dərslər aldığım üçün özümü şanslı məzunlardan sayıram.

Mənə ən çox yardımçı olan isə tarix müəllimi Telli İbrahimova, Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimləri Təhranə Hacıyeva və Fəridə Mahmudova, riyaziyyatdan isə Zülfiyyə Kərimova olub. Müəllimlərim həyatım boyunca borcluyam, çünki onların mənim üzərində əziyyətləri böyükdür. Və həmin Prezident təqaüdünə layiq görüldüm. Bir gənc üçün bundan gözəl nə hədiyyə ola bilər? Mənə olan bu etimadı layiqincə doğ-

Qızbas SƏFƏRZADƏ

rultmaq istəyirəm.

Bu günün şagirdlərinə deyəcəklərim var: "Ali məktəbə yüksək balla daxil olmağın sirri heç də repetitorla hazırlaşmaqda deyil. Bunun üçün öyrənmək, oxumaq, iradəli olmaq və zəhmət çəkmək lazımdır".

"Uğur qazanmaq üçün özünə güvənli olmaq lazımdır"

Qızbas SƏFƏRZADƏ: - 1 avqust 2002-ci ildə Sumqayıtda anadan olmuşam. Atam və anam ixtisasca müəllimlərdir. 2008-ci ildə Sumqayıt şəhər Təbii elmləri təməlyüklü gimnaziyaya qəbul olunmuşam. Sonradan təhsilimi Füzuli rayonu 54 nömrəli tam orta məktəbdə davam etdirmişəm və orta məktəbi fərqlənmə attestatı ilə bitirmişəm. 2019-cu ildə keçirilən respublika fənn olimpiadalarında kimya fənni üzrə rayon turunun qalibi olmuşam.

Uşaqlıqdan xəyalımdakı peşə həkimlik idi. İnsanlara kömək etmək, onların sağlamlığının keyfiyyətində durmağı arzulayırdım. 684 balla Azərbaycan Tibb Universitetinin Müalicə işi ixtisasına qəbul olundum.

Fikrimcə, uğur qazanmaq üçün özünü güvənli və iradəli olmaq lazımdır. Yalnız güclü iradəyə malik, eyni zamanda məsuliyyətli olan şagird məqsədinə çatır. Heç bir müəllim hazırlığından keçmədən belə ali məktəbə yüksək balla qəbul olunmaq olar. Yetər ki, bunun üçün istək, arzu olsun.

Oxuduğum 11 il ərzində müəllimlərim və valideynlərim tərəfindən hər zaman dəstək görmüşəm. Mənim üzərimdə əməyi keçən müəllimlərimdən Fəridə Abbasovaya, Aynur Soltanovaya, Mələhət Xankişiyevaya, Şəriqə Hacıyevaya minnətdaram ki, mənə qəbul imtahanlarında yüksək nəticəyə nail olmaq üçün yüksək savad və bilik veriblər.

Yüksək bal toplayacağıma inanırdım, çünki imtahanlara məsuliyyətlə və olduqca ciddi hazırlaşmışdım. İnanaq bacarmağın yarıdır. İnam olmazsa, uğur əldə etmək də olmaz.

Prezident təqaüdünə layiq görülməyim isə məsuliyyətimə daha da artırır. Ölkə Prezidentinin diqqət və qayğısını biz gənclər hər zaman hiss edirik.

Əsas məqsədim universiteti əla nəticələrlə bitirərək ixtisaslı kadr kimi xalqımıza layiqincə xidmət etmək, insanların sağlamlığının keyfiyyətində durmaqdır.

Bu danılmaz haqiqətdir ki, repetitorsuz, müstəqil hazırlaşmaqla da yüksək nəticə əldə etmək olar... Öz bilik və dərin zəkaları, eyni zamanda gərgin zəhmətləri hesabına, müəllim yanına getmədən belə, yüksək nəticələr göstərərək ali məktəbə qəbul olunmaları ilə uğur hekayələrini yazan tələbələrimizin nəticələri bir daha son illər orta ümumtəhsil müəssisələrində tədris keyfiyyətinin yüksəlməsindən, müəllimlərimizin işlərinə daha məsuliyyətlə və peşəkarcasına yanaşmasından soraq verir.

Müasirləşən məktəblər

Yeni məktəb binaları tədris keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına töhfə verəcək

← Əvvəlki səh.1

Şota Rustaveli adına Əlibəyli kənd tam orta məktəbini ötən il bitirən 16 məzundan 7-si Gürcüstanın ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunub.

Hər iki məktəb binalarında sinif otaqları ilə yanaşı, 11 fənn kabinet, kompüter, texnologiya otaqları, laboratoriyalar, kitabxana, akt və idman zalları, xidməti otaqlar fəaliyyət göstərir. Məktəb binalarında müasir istilik və müşahidə sistemləri quraşdırılıb.

Ağstafa rayonu Böyük Kəşik kənd tam orta məktəbi

Sentyabrın 14-də Ağstafa rayonunda Böyük Kəşik kənd tam orta məktəbinin yeni binasının açılış mərasimi keçirilib.

Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Muxtar Məmmədov məktəbin açılış və yeni tədris ilinin başlaması münasibəti ilə təhsil işçilərini, məktəbliləri və valideynləri təbrik edərək onlara uğurlar arzulayıb.

Muxtar Məmmədov ölkənin hər bir bölgəsində müasir standartlara cavab verən təhsil ocaqlarının tikildiyini, bunun gənc nəslin savadlı və vətənpərvər ruhda formalaşmasına xidmət etdiyini diqqətə çatdırıb. Aparat rəhbəri ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsilə göstərdiyi diqqət və qayğıdan danışıb, təhsil sahəsində qazanılan uğurlardan söz açıb və yeni tədris ilində qarşıda duran vəzifələri diqqətə çatdırıb.

Bildirilib ki, 2 mərtəbəli məktəb binasında sinif otaqları, informatika kabinet, laboratoriya, idman və akt zalları, hərbi otaq və yeməcxana var. Sinif otaqları zəruri dərs vəsaitləri ilə təchiz edilib. Məktəbdə 264 şagird təhsil alacaq.

Tovuz rayonu Alakol kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi

Həmin gün Tovuz rayonu N.Sadiqov adına Alakol kənd 1 nömrəli tam orta məktəbin yeni tədris binasının da açılış mərasimi keçirilib.

Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Muxtar Məmmədov yeni tədris ilinin əvvəlində bir neçə müasir standartlara cavab verən təhsil ocaqlarının istifadəyə verildiyini bildirib, təhsilə dövlət səviyyəsində göstərilən qayğı və diqqətin nəticəsi olaraq tədris keyfiyyətinin yüksəldiyini vurğulayıb.

Pedaqoji kollektiv tədris keyfiyyətini daha da yaxşılaşdırmağa, gəncləri milli ruhda tərbiyə etməyə səsləyən Muxtar Məmmədov şagird və müəllim kollektivinə yeni tədris ilində uğurlar arzulayıb.

Qeyd edək ki, yeni tikilən məktəb binası 624 şagird yerlikdir. Məktəb kimya, fizika və biologiya daxil olmaqla 6 laboratoriya otağı, 1 kompüter otağı, 1 linqafon otağı, tibb otağı, yeməcxana, kitabxana, akt zalı, idman zalı, ərazisində geniş idman meydançası, sanitariya qovşağı və qazanxana ilə təchiz olunub.

İmişli rayonu Qızılkənd və Aranlı kənd tam orta məktəbləri

Sentyabrın 14-də İmişli rayonunda H.Hüseynov adına Qızılkənd və Aranlı kənd N.Əsədov adına 2 nömrəli tam orta məktəblərin açılış mərasimi keçirilib.

Təhsil Nazirliyinin Ümumi və məktəbəqədər təhsil şöbəsinin müdiri Aydın Əhmədov çıxışında ölkənin bütün bölgələrində yeni məktəblərin inşa edildiyini, köhnə məktəb binalarının isə əsaslı təmir olunduğunu vurğulayıb. Aydın Əhmədov bildirib ki, məktəblər müasir standartlara uyğun inşa olunur və ilin sonundakı daha bir neçə bölgədə yeni məktəblər istifadəyə verəcək.

624 şagird yerlik İmişli rayonu H.Hüseynov adına Qızılkənd kənd tam orta məktəbində 560 şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 37 müəllim məşğul olur.

Daha sonra Aranlı kənd N.Əsədov adına 2 nömrəli tam orta məktəbin açılış mərasimi keçirilib.

Bildirilib ki, məktəb binası 132 şagird yerlikdir. Məktəbdə şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə 23 müəllim məşğul olur.

Yeni açılan hər iki məktəb binasında müasir tədris avadanlıqları ilə təchiz olunmuş sinif otaqları, laboratoriya, kompüter otağı, akt zalı, idman zalı, hərbi hazırlıq otağı və kitabxana var.

Biləsuvar şəhəri Nizami Gəncəvi adına 1 nömrəli tam orta məktəb

Sentyabrın 14-də Biləsuvar şəhəri Nizami Gəncəvi adına 1 nömrəli tam orta məktəbinin də açılış mərasimi keçirilib.

Təhsil naziri Ceyhun Bayramov çıxışında "Bilik günü" və məktəbin açılış münasibətilə təhsil işçilərini, məktəbliləri və valideynləri təbrik edərək onlara yeni dərs ilində uğurlar arzulayıb. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsilə göstərdiyi qayğı və diqqətdən danışan Ceyhun Bayramov bildirib ki, Azərbaycanda təhsil sahəsi dövlətin yürütdüyü siyasətin prioritet istiqamətlərindədir.

Təhsil naziri son illər ölkəmizdə çoxlu sayda yeni məktəblərin tikildiyini, əsaslı təmir olunduğunu vurğulayıb. Ceyhun Bayramov deyib ki, regionlarda, xüsusən ucaq rayonlarda yeni məktəb binalarının tikintisi ölkəmizdə həyata keçirilən sosialyönümlü siyasətin uğurla davam etdirildiyinin göstəricisidir.

Nazir qeyd edib ki, təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində görülən işlər müəllimlərin iş, şagirdlərin təhsil almaq şəraitini yaxşılaşdırmaq baxımından da böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Ceyhun Bayramov ölkədə aparılan təhsil islahatları haqqında məlumat verib. Təhsil naziri yeni məktəblərin inşasının təhsilin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsinə əhəmiyyətli təsir edəcəyinə əminliyini vurğulayıb.

Daha sonra Ceyhun Bayramov yeni məktəbdə yaradılmış şəraitlə tanış olub, müəllimlərlə görüşərək onlarla söhbət aparıb.

Qeyd edək ki, yeni istifadəyə verilən 1176 şagird yerlik məktəb binasında 2 fizika, 2 kimya, 2 biologiya laboratoriyaları, 1 məktəbəqədər, 1 hərbi hazırlıq, 1 linqafon otağı və 48 sinif otaqları, əmək otaqları, kitabxana və oxu zalı, informatika otağı, 80 yerlik yeməcxana, akt zalı, idman zalı inşa edilib. Məktəb binasında videomüşahidə, yağım əleyhinə siqnalizasiya sistemləri, internet və telefon xətləri çəkilib.

Quba rayonu Alekseyevka kənd tam orta məktəbi

Sentyabrın 16-da Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Quba rayonu Rəhman Məmmədov adına Alekseyevka kənd tam orta məktəbinin açılış mərasimində iştirak edib.

Təhsilin infrastrukturunun, təlim şəraitinin yaxşılaşdırılmasına dövlət səviyyəsində xüsusi diqqət və qayğı göstərilməsindən danışan Ceyhun Bayramov bu il ərzində Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində 84 məktəb binasının inşasının planlaşdırıldığını, onlardan 43-nün bu gün istifadəyə verildiyini, digər 41 məktəbin isə ilin sonundakı təhvil verilməsinin nəzərdə tutulduğunu bildirib.

"Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın icrası istiqamətində görülmüş işlərə və bununla bağlı təhsildə müşahidə edilən müsbət irəliləyişlərə diqqət çəkən Təhsil naziri müəllim peşəsinin nüfuzunun, bu sahəyə marağın artırılması ilə bağlı atılan addımlardan danışıb. Ceyhun Bayramov ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən, 1 sentyabr 2019-cu il tarixindən növbəti dəfə müəllimlərin əməkhaqqının artırıldığını diqqətə çatdırıb. Təhsil naziri bu diqqət və qayğıya görə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirib, müəllimlərin öz vəzifələrini layiqincə yerinə yetirəcəklərinə əminliyini ifadə edib.

Təhsil naziri çıxışının sonunda məktəbliləri onlar üçün yaradılan şəraitdən maksimum faydalanmağa, layiqli vətəndaş olmağa çağıraraq, onlara yeni tədris ilində müvəffəqiyyətlər arzulayıb.

Qeyd edək ki, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə Quba rayonu Alekseyevka kəndində yeni tikilən məktəb 960 şagird yerlikdir. 3 mərtəbədə ibarət olan məktəb binasının birinci mərtəbəsində qarderob, 10 sinif otağı, müəllimlər otağı, 2 fizika laboratoriyası, 120 nəfərlik yeməcxana, idman zalı, tibb otağı, 2 əmək təlimi otağı, ikinci mərtəbəsində 13 sinif otağı, kitabxana və oxu zalı, 2 kimya laboratoriyası, 450 yerlik akt zalı, informatika və hesablama texnikası kabinet-

ti, linqafon otağı, üçüncü mərtəbəsində isə 15 sinif otağı, arxiv, 2 biologiya laboratoriyası və hərbi hazırlıq otaqları yerləşir.

Məktəb binasında videomüşahidə, yağım əleyhinə siqnalizasiya sistemləri, internet və telefon xətləri çəkilib.

Lənkəran rayonu N.Həsənov adına Şıxəkəran kənd tam orta məktəbi

Sentyabrın 16-da Lənkəran rayonu N.Həsənov adına Şıxəkəran kənd tam orta məktəbinin açılış mərasimi keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov yeni məktəb binasının istifadəyə verilməsi və tədris ilinin başlanması münasibəti ilə təhsil işçilərini, məktəbliləri və valideynləri təbrik edərək onlara uğurlar arzulayıb. Firudin Qurbanov ölkənin bütün bölgələrində yeni məktəblərin inşa edildiyini, köhnə məktəb binalarının isə əsaslı təmir olunduğunu vurğulayıb. Nazir müavinini ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsilə göstərdiyi diqqət və qayğıdan danışıb, təhsil sahəsində qazanılan uğurlardan söz açıb və yeni tədris ilində qarşıda duran vəzifələri diqqətə çatdırıb.

Qeyd edək ki, 432 şagird yerlik Lənkəran rayonu N.Həsənov adına Şıxəkəran kənd tam orta məktəbində 384 şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 62 müəllim məşğul olur. Yeni açılan məktəb binasında müasir tədris avadanlıqları ilə təchiz olunmuş sinif otaqları, laboratoriya, kompüter otağı, akt zalı, idman zalı, hərbi hazırlıq otağı və kitabxana yerləşir.

LDU-nun yeni tələbə yataqxanası və 2 yeni tədris binası

Elə həmin gün Lənkəran Dövlət Universitetinin (LDU) yeni tələbə yataqxanasının və 2 yeni tədris binasının da açılışı olub.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov bildirib ki, Azərbaycanda təhsil sahəsi daim dövlətin diqqətindədir, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev təhsilin inkişafına qayğısını əsirgəmir. Nazir müavininin sözlərinə görə, son 15 il ərzində 3200 yeni məktəb binasının inşa olunması, ali təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının yenilənməsi, təhsilə maliyyə dəstəyinin gücləndirilməsi bu qayğının bariz nümunəsidir.

Firudin Qurbanov tələbə yataqxanasının istifadəyə verilməsini yüksək dəyərləndirərək, bunun tələbələrə yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərəcəyini deyib. Yeni tədris korpuslarının inşa olunmasının müəllimlərin iş, tələbələrə təhsil almaq şəraitinin yaxşılaşdırılması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini qeyd edən Firudin Qurbanov ölkədə təhsilin inkişafı istiqamətində aparılan işlər barədə də ətraflı danışıb.

Firudin Qurbanov çıxışının sonunda yeni tədris ilinin başlanması, yeni tədris korpuslarının və tələbə yataqxanasının istifadəyə verilməsi münasibəti ilə hər kəsi təbrik edib.

Lənkəran Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsini icra edən Natiq İbrahimov da çıxışında 2 yeni tədris binasının və 160 yerlik tələbə yataqxanasının istifadəyə verilməsini əlamətdar hadisə kimi dəyərləndirərək bildirib ki, bu, tədris keyfiyyətinin yüksəlməsinə, kadr hazırlığına müsbət təsir göstərəcək, digər regionlardan gələn tələbələrə yaşayış probleminin həllinə yardımçı olacaq. Natiq İbrahimov Lənkəran Dövlət Universitetində son illərdə aparılan işlərdən söz açıb.

Açılış mərasimlərindən sonra Firudin Qurbanov Lənkəran Dövlət Universitetinin professor-müəllim kollektivi ilə görüş keçirib. Görüşdə təhsillə bağlı məsələlər müzakirə edilib.

Qeyd edək ki, 160 yerlik tələbə yataqxanasında hər cür şərait yaradılıb, otaqlar zəruri məişət avadanlıqları, fasiləsiz internetlə təmin olunub. Yataqxanada idman zalı, kitabxana və oxu zalı, informatika otağı, istirahət gəşəsi tələbələrə ixtiyarında olacaq. Yataqxana binasında videomüşahidə, yağım əleyhinə siqnalizasiya sistemləri, internet və telefon xətləri çəkilib. Tədris korpusları da müasir tədris avadanlıqları, laboratoriyalarla təmin olunub, informatika kabinetləri, kitabxana, oxu və idman zalları yaradılıb.

2019-2020-ci tədris ilində Lənkəran Dövlət Universitetinə 1200-ə qədər bakalavr və 67 magistr qəbul olunub.

Şirvan şəhər 5 nömrəli ümumi orta məktəbi

Sentyabrın 16-da açılış keçirilən Şirvan şəhər 5 nömrəli ümumi orta məktəbində çıxış edən Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva dövlətin təhsil sahəsinə göstərdiyi diqqət və qayğı nəticəsində son illərdə görülmüş əhəmiyyətli işlər barədə ətraflı məlumat verib. Təhsil Nazirliyinin həyata keçirdiyi layihələrdən danışan nazir müavinini müəllimlik peşəsinə marağın artırılması istiqamətində atılan addımlardan danışıb.

Nazir müavinini bildirib ki, yeni tədris ilinin əvvəlində bir neçə bölgədə yeni məktəb binalarının istifadəyə verilib və bu, tədris keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına öz töhfəsini vermiş olacaq.

Məhəbbət Vəliyeva çıxışının sonunda məktəbin pedaqoji kollektivini və şagirdləri yeni dərs ilinin başlanması münasibətilə təbrik edib, 2019-2020-ci tədris ilinin prioritetlərini, qarşıda duran vəzifələri diqqətə çatdırıb.

Sonra tədbir iştirakçıları yeni tədris ocağında yaradılmış şəraitlə tanış olublar.

Qeyd edək ki, məktəb binası 432 şagird yerlikdir. Məktəbdə 23 sinif otağı, fizika, kimya laboratoriyaları, idman zalı, akt zalı və həyətyanı stadion yerləşir.

Masallı rayon Gəyəçöl kənd tam orta məktəbi

Sentyabrın 16-da Masallı rayonu Gəyəçöl kənd N.Həsənov adına tam orta məktəbin də yeni binasının açılış mərasimi keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini Fərzəli Qədirov yeni tədris ilinin başlanması münasibətilə müəllim, şagird və valideynləri təbrik edərək onlara uğurlar arzulayıb. Fərzəli Qədirov son illərdə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü, onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə ümumi təhsil müəssisələrinin infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində görülən əhəmiyyətli işlərdən danışıb. Təhsil naziri bildirib ki, 2003-2018-ci illər ərzində 3200-dən çox məktəb binası tikilib və ya əsaslı təmir edilib, nəticədə bir milyondan çox şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşdırılıb.

Ceyhun Bayramov təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar barədə məlumat verib. Nazir çıxışında təhsil sisteminin aparıcı qüvvəsi olan müəllim əməyinin stimullaşdırılması, bu peşənin nüfuzunun artırılması istiqamətində görülən əhəmiyyətli işlərdən danışıb. Təhsil naziri bildirib ki, 2003-2018-ci illər ərzində 3200-dən çox məktəb binası tikilib və ya əsaslı təmir edilib, nəticədə bir milyondan çox şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşdırılıb.

modul tipli məktəbin quraşdırıldığını, 43 təhsil müəssisəsinin yeni tədris ilinin ilk günündə istifadəyə verildiyini vurğulayıb. Aparat rəhbərinin müavini təhsil sahəsində qazanılan uğurlardan, müəllim nüfuzunun yüksəldilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən söz açıb və yeni dərs ilinin qarşıda duran vəzifələrindən danışıb.

Həmin gün Masallı rayonunda Bala Təklə kənd Y.Ağayev adına ümumi orta məktəb üçün inşa edilmiş 96 yerlik, Şıxlar kənd 2 nömrəli ümumi orta məktəb üçün inşa edilmiş 56 yerlik modul tipli məktəblərin də açılışı olub.

İsmayılı rayonu Basqal qəsəbə tam orta məktəbi

Sentyabrın 17-də isə İsmayılı rayonu Basqal qəsəbə tam orta məktəbinin açılış mərasimi keçirilib.

Açılış mərasimində Təhsil naziri Ceyhun Bayramov ölkə Prezidenti İlham Əliyevin diqqət və qayğısı, təsdiq edilən proqramların reallaşdırılması nəticəsində, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü, onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə ümumi təhsil müəssisələrinin infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində görülən əhəmiyyətli işlərdən danışıb. Təhsil naziri bildirib ki, 2003-2018-ci illər ərzində 3200-dən çox məktəb binası tikilib və ya əsaslı təmir edilib, nəticədə bir milyondan çox şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşdırılıb.

Ceyhun Bayramov təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar barədə məlumat verib. Nazir çıxışında təhsil sisteminin aparıcı qüvvəsi olan müəllim əməyinin stimullaşdırılması, bu peşənin nüfuzunun artırılması istiqamətində görülən əhəmiyyətli işlərdən danışıb. Təhsil naziri bildirib ki, 2003-2018-ci illər ərzində 3200-dən çox məktəb binası tikilib və ya əsaslı təmir edilib, nəticədə bir milyondan çox şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşdırılıb.

Daha sonra Təhsil naziri Ceyhun Bayramov məktəbdə yaradılmış şəraitlə tanış olub, şagird və müəllimlərlə görüşüb, onlarla səmimi söhbət aparıb.

Qeyd edək ki, İsmayılı rayonu Basqal qəsəbə tam orta məktəb 432 şagird yerlikdir. Məktəb binasında 1 fizika, 1 kimya, 1 biologiya laboratoriyası, 18 sinif otağı, əmək otaqları, kitabxana və oxu zalı, informatika otağı, 80 yerlik yeməcxana, 190 yerlik akt zalı, idman zalı yerləşir.

Rusiyanın Sverdlovsk vilayətinin Təhsil və Gənclər Siyasəti naziri ilə görüş

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov Rusiyanın Sverdlovsk vilayətinin Təhsil və Gənclər Siyasəti naziri Yuri Bikuqanovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Görüş zamanı nazir müavini "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın müəyyən etdiyi hədəflərə uyğun olaraq aparılan islahatlar və onların müsbət tendensiyaları barədə qonaqlara məlumat verib. F.Qurbanov son 15 ildə ölkəmizdə 3200-dən artıq ümumtəhsil müəssisəsinin tikildiyini və ya əsaslı şəkildə təmir edildiyini, müəssisələrinin maddi-texniki bazasının yeniləndiyini vurğulayıb. Nazir müavini bildirib ki, müəllimlərin fəaliyyətinin stimullaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atılıb, müəllimlərin diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılıb və bu qiymətləndirilmədən müvəffəqiyyətlə keçən müəllimlərin əməkhaqları artırılıb.

Nazir müavini Azərbaycanda rus dilində fəaliyyət göstərən və tərkibində rus bölməsi olan məktəblər haqqında məlumat verib, eyni zamanda hər il rus dili fənni üzrə olimpiadanın uğurla keçirildiyini qeyd edib.

F.Qurbanov ölkəmizdə M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin və İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Bakı filiallarının uğurlu fəaliyyəti haqqında da danışıb.

Nazir müavini həmçinin, Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında təhsil sahəsində əlaqələrin yüksək səviyyədə inkişaf etdiyini, bir çox istiqamətlər üzrə geniş əməkdaşlığın mövcudluğunu vur-

ğulayıb və birgə həyata keçirilən layihələrlə bağlı tədbir iştirakçılarını məlumatlandırılıb.

Sverdlovsk vilayətinin Təhsil və Gənclər Siyasəti naziri Yuri Bikuqanov Azərbaycanla təhsil sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsində maraqlı olduqlarını bildirib. Y.Bikuqanov Sverdlovsk vilayətində yerləşən ali təhsil müəssisələri ilə ölkəmizin universitetləri arasında səmərəli dialoqun aparıldığını və artıq qarşılıqlı əməkdaşlıq haqqında bir neçə sənədin imzalandığını qeyd edib.

Görüş zamanı çıxış edən Rusiyanın birinci Prezidenti B.N.Yeltsin adına Ural Federal Universitetinin rektoru Viktor Kokşarov, Rusiya Dövlət Peşə-Pedaqoji Universitetinin rektoru Yevgeniy Dorojkin və Ural Dövlət Rabitə Xətləri Universitetinin nümayəndəsi Çingiz Lətifov təmsil etdikləri ali təhsil müəssisələri barədə geniş məlumat veriblər.

Daha sonra müştərk təşəbbüslərin irəli sürülməsi və icra edilməsi perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Təhsil naziri İsmayılı şəhərində vətəndaşları qəbul edəcək

İsmayılı və Ağsu rayon sakinlərinin nəzərinə!

Təhsil naziri Ceyhun Bayramov 27 sentyabr 2019-cu il tarixində saat 10:00-da İsmayılı şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin 2019-cu ilin sentyabr ayında şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq, İsmayılı və Ağsu rayon sakinlərini qəbul edəcək. Qəbulda İsmayılı və Ağsu rayonlarında müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər də iştirak edə bilərlər.

Qəbula gəlmək istəyən vətəndaşlar 18-24 sentyabr (saat 18:00-dək) 2019-cu il tarixlərində Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzinin 146-1 nömrəli telefonuna ("Qaynar xətt" xidməti) zəng etməklə və ya nazirliyin rəsmi saytının "Vətəndaşların qəbulu" bölməsinə daxil olmaqla (<http://edu.gov.az/contacts/request>) elektron qeydiyyatdan keçə bilərlər.

Qeydiyyatdan keçmiş vətəndaşlardan xahiş olunur ki, qəbula gələrkən aidiyyəti məsələləri dolğun ifadə edən ərizə ilə mürciət etsinlər.

Direktorların işə qəbulu üzrə müsahibə mərhələsi davam edir

Dövlət ümumi təhsil müəssisələrinə direktor vəzifəsinə işə qəbul üzrə müsahibənin növbəti rayonlardan olan namizədlər üçün müsahibə mərhələsinə başlanılıb.

Bu mərhələdə Sabirabad, Masallı, Qobustan, Göyçay, Şəki və İsmayılı rayonları üzrə direktorların işə qəbulu müsahibəsinin test imtahanı mərhələsində müvafiq keçid balını toplamış 85 namizədin iştirakı nəzərdə tutulur.

Sözügedən rayonlar üzrə müsahibələr sentyabrın 21-dək davam edəcək.

Müsahibə nəticələri və növbəti müsahibələrin keçiriləcəyi tarixlər barədə namizədlərə məlumat verəcək.

Qeyd edək ki, cari ilin 13-19 iyul tarixlərində dövlət ümumi təhsil müəssisələrinə direktor vəzifəsinə işə qəbul üzrə müsahibəyə elektron sənəd qəbulu həyata keçirilib. 3403 namizəd elektron qeydiyyatdan keçib, onlardan 2273-nün elektron ərizəsi təsdiqlənib. Avqustun 2-də keçirilmiş direktorların işə qəbulu müsahibəsinin test imtahanı mərhələsində 1643 nəfər iştirak edib.

21-23 avqust tarixlərində Ağdam, Ağdaş, Gədəbəy, Goranboy, Laçın və Lerik rayonları üzrə, 28-30 avqust tarixlərində Cəlilabad, Quba, Şamaxı, Lənkəran və İmişli rayonları üzrə direktorların işə qəbulu müsahibəsinin müsahibə mərhələsi keçirilib.

Beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq məşğələləri

Beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq məşğələləri keçirilib.

Məşğələlərə riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya və informatika fənlərindən ötən tədris ilində aşağı yaş qrupu üzrə hazırlanan 100-dən çox şagird qatılıb.

Dünyanın qabaqcıl universitetində təhsil və akademik fəaliyyətlərini davam etdirən beynəlxalq olimpiada qalibləri öz təcrübələrini iştirakçılarla bölüşüblər.

Məşğələlərin keçirilməsində məqsəd olimpiadalara hazırlıq prosesinin intensivləşdirilməsi, əvvəlki illərdə keçirilən mövzuların dərinlən mənimsənilməsi və şagirdlər üçün yeni hədəflərin müəyyənləşdirilməsindən ibarətdir.

"Gələcəyini qur" layihəsinə qoşulan gənclərin 78 nəfəri tələbə adını qazanıb

Niyazi RƏHİMOV

Sentyabrın 13-də "Gələcəyini qur" Gəncliyə dəstək layihəsi çərçivəsində uğur qazanaraq ali məktəbə qəbul olan tələbələrə görüş keçirilib. Görüşdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Humanitar siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Fərah Əliyeva, Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva, BP-nin Əlaqələr, xarici işlər və strategiya üzrə vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli və digər şəxslər iştirak edib.

Qeyd edək ki, layihə BP və onun Azəri-Çıraq-Günəşli, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Şahdöniz və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri layihələrindəki tərəfdaşları tərəfindən dəstəklənir. "Gələcəyini qur" layihəsinin məqsədi aztəminatlı ailələrdən olan gənclərin universitetlərə hazırlanmasına dəstək olmaqdır. Layihə iştirakçılarına XI sinif şagirdləri, eləcə də fiziki imkanları məhdu, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan ali təhsil müəssisələrinin məzunları daxildir.

Onu da nəzərə çatdırmaq ki, BP və tərəfdaşları ötən 3 il ərzində bu layihəyə dəstək verərək Qaradağ, Kürdəm, Ucar, Ağdaş və Yevlax rayonlarında yaşayan 200-dən çox gəncin bu imkandan yararlanmasına şərait yaradıb. Bu il də layihəyə qoşulan gənclərin 78 nəfəri tələbə adını qazanıb.

Görüşdə çıxış edən layihə rəhbəri Bəhrüz Hidayəzadə layihə çərçivəsində görülən işlərdən söhbət açıb. Layihədən yararlanaraq tələbə adını qazananları təbrik edib, onlara uğurlar arzulayıb.

BP-nin vitse-prezidenti B.Aslanbəyli çıxış edərək layihənin əhəmiyyətinə toxunub. Qeyd edib ki, BP layihənin dəstəyi ilə gələcək karyera yolunu seçən gənclərin uğurlarından məmnunluq hissi keçirir. Vitse-prezident layihənin builki nəticələrinin çox ürəkaçan olduğunu, layihədə iştirak edən məzunların qəbul imtahanlarında yüksək nəticələr əldə etdiyini sözlərinə əlavə edib. B.Aslanbəyli onu da qeyd edib ki, bu günə qədər 207 nəfər layihədə iştirak edib. İştirakçılardan təxminən 188 nəfəri, ümumilikdə 91%-i tələbə adını qazanıb. Bu təşəbbüsün uğurlu nəticələrinə əsaslanaraq BP və tərəfdaşları layihəni növbəti ildə davam etdirməyi və onu daha da genişləndirərək Hacıqabul rayonunu da əhatə etməyi qərara alıblar.

Görüşdə tələbə adını qazananlar da çıxış edib. Onlar layihədən yüksək şəkildə yararlandıklarını bildiriblər. Eyni zamanda, layihənin onlar üçün açdığı geniş imkanlardan söhbət açaraq dərin minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Sonra layihə çərçivəsində tələbə adını qazananlara hədiyyələr təqdim olub. Hədiyyələr tələbələrə Təhsil nazirinin müavini M.Vəliyeva, B.Aslanbəyli və digər şəxslər tərəfindən təqdim edilib.

Sonda xatirə şəkli çəkdirilib.

250 icma əsaslı məktəbəqədər təhsil qrupları yaradılıb

2019-cu ilin oktyabr ayından 32 bölgədə daha 250 icma əsaslı məktəbəqədər təhsil qrupları fəaliyyətə başlayacaq.

2019-2020-ci tədris ili üzrə icma əsaslı məktəbəqədər təhsil qruplarında 6400 uşağın təlim cəlb planlaşdırılıb. 20 nəfər üçün nəzərdə tutulan qruplarda məşğələlər həftədə 4 dəfə, 2-2.5 saat olmaqla keçirilir. Qruplarda tədrisi aparın təlimçilər artıq müəyyənləşdirilib, 3-4 yaşlı erkən uşaq inkişafı ilə bağlı kurikulum və iş dəftərləri hazırlanıb. Bundan başqa, uşaqların inkişaf dinamikasını ölçmək üçün qiymətləndirmə alətləri də müəyyənləşdirilib. Proqrama əsasən, məşğələlər zamanı uşaqların 4 inkişaf dinamikası - sosial emosional inkişaf, idrak və ümumi bilik, yaradıcı və fiziki inkişafı izlənilir.

İcma əsaslı uşaq tədris mərkəzlərinin yaradıldığı ümumi təhsil müəssisələri Təhsil Nazirliyi tərəfindən zəruri təlim avadanlığı və inventarları ilə təmin edilir.

Növbəti ildən isə əlavə olaraq 250 icma əsaslı

məktəbəqədər təhsil qruplarının yaradılması planlaşdırılıb. Bununla da məktəbəqədər təhsilə cəlb olunan 3-4 yaşlı uşaqların sayı ümumilikdə 12400 nəfərə çatdırılacaq.

Qeyd edək ki, Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2017-ci ilin oktyabr ayından etibarən UNICEF və Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən "İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil" pilot layihəsi əsasında ilk olaraq 14 bölgədə yerləşən ümumi təhsil müəssisələrinin bazasında 95 icma əsaslı məktəbəqədər təhsil qrupları yaradılıb.

İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil qruplarının yaradılmasında əsas məqsəd məktəbəqədər təhsil müəssisələri ilə əhatə olunmayan yerlərdə 3-4 yaşlı uşaqlara məktəbəqədər təhsil imkanını qazandırmaq, eyni zamanda məktəbəqədər təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasında vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri və icma əsaslı qrupların, o cümlədən valideynlərin rolunu artırmaqdır.

"Məktəblinin dostu" layihəsinin əhatə dairəsi genişləndirilib

"Məktəblinin dostu" layihəsinin əhatə etdiyi məktəblərin sayı 70-ə çatdırılıb. Layihə üzrə hazırda 300 əməkdaş çalışır.

Bakı şəhərində "Məktəblinin dostu" layihəsinin əhatə etdiyi məktəblərin sayı 64-ə çatıb. Onlardan 58-i Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisəsi, 2 gimnaziya, 2 internat, 2 idman məktəbidir. Eləcə də Sumqayıtda 4, Abşeronda 2 məktəbdə "Məktəblinin dostu" fəaliyyət göstərir.

Qeyd edək ki, "Məktəblinin dostu" layihəsi Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən birgə həyata keçirilir.

2016-cı ilin dekabr ayından fəaliyyət göstərən "Məktəblinin dostu" layihəsinin əsas məqsədi müəllim və şagirdlər üçün daha təhlükəsiz mühit yaratmaq, fəvqəladə hal baş verdikdə ilk tibbi və psixoloji yardım göstərmək, mütəmadi olaraq şagird, valideyn, təlim-tərbiyə müəssisələrinin kollektivi ilə məarifləndirmə və diaqnostik işlər aparmaqdır. Bununla yanaşı, "Məktəblinin dostu" seçilmiş şəxslər hər bir yaş mərhələsində

uşaqların hərtərəfli şəxsi keyfiyyətlərinin və intellektual inkişafının təmin edilməsi, onlarda özünütərbiyə və özünükəşaf bacarığının formalaşdırılmasında iştirak edirlər.

"Məktəblinin dostu" layihəsi çərçivəsində "Fövqəladə hallarda davranış qaydaları", "Gələcəyini qur: Məktəblərdə Karyeranın planlaşdırılması və İnkişafı", "Sosial şəbəkələrdən faydalı istifadə", "Məktəb, ailə, cəmiyyət arasında səmərəli əməkdaşlıq", "Valideyndən öyrənmək", "Pirotexniki vasitələr və onların zərərli", "Özünümədafiə və şəxsi təhlükəsizlik" kimi müxtəlif mövzularda təlimlər təşkil olunur. Bundan başqa, istedadlı şagirdləri üzə çıxarmaq, şagirdlərin asudə vaxtlarını səmərəli şəkildə keçirmək məqsədilə bilik yarışları, intellektual oyunlar, viktorinalar, "dəyirmi masa"lar, rəsm müsabiqələri, ekskursiyalar, "Açıq qapı" günləri, foto-müsabiqə və videomüsabiqələr keçirilir. Məktəblilərin yay tətili günlərinin səmərəli, maraqlı və əyləncəli olması məqsədilə "Yay məktəbi" də təşkil edilir.

Layihənin əhatə etdiyi məktəblərin sayının 150-yə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Innovativ inkişafın açarı

Təhsildə STEAM

STEAM təhsil bizi strateji hədəflərə aparır

← Əvvəlki səh.1

Oruc MUSTAFAYEV

Sentyabrın 2-14 tarixlərində Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə keçirilən “STEAM Azərbaycan” layihəsi çərçivəsində müəllim hazırlığı təlimləri artıq başa çatıb. STEAM təhsilinin tədrisi məqsədi ilə peşəkar heyət tərəfindən keçirilən təlimlərdə 34 məktəbdən 104 müəllim iştirak edib. Təhsil Nazirliyi tərəfindən Bakı şəhərində yerləşən 42 ümumi təhsil müəssisəsində STEAM layihəsinin tətbiqinə başlanılıb. Layihə çərçivəsində müəyyən edilmiş məktəblər üzrə tədris ümumilikdə 6000-dən çox 6-cı sinif şagirdi cəlb edilir. Layihənin tətbiq edildiyi ümumi təhsil müəssisələri Təhsil Nazirliyi tərəfindən zəruri təlim avadanlığı və inventarlar ilə təmin olunub.

“Azərbaycan müəllimi”nə verdiyi müsahibədə layihənin STEAM məzmununun hazırlanmasında birbaşa iştirak edən, Sumqayıt şəhəri İ.Qayıbov adına 1 nömrəli tam orta məktəbin fizika müəllimi, Azərbaycan üzrə STEM PD səfiri Aliyə Əhmədova təlimlərin məqsəd və hədəfi, əhəmiyyəti, görülməli işlərlə bağlı məlumat verdi:

6 minə yaxın şagird STEAM dərslərində iştirak edəcək

Dünyada gedən sürətli elmi-texniki tərəqqi təbiət və texniki fənlərin tədrisində qabaqcıl təlim texnologiyalarının tətbiqini, təhsilverənlərin tədris düşüncəsinin qlobalaşdırılmasını, fənlərin tədrisinin sinif otağından “çıxaraq” beynəlxalq və regionlararası əməkdaşlıq üzərində tədris layihələri vasitəsilə qurulmasını zəruri edir. Bu baxımdan, son dövrdə təhsil trendi olan STEAM metodikasının Azərbaycan təhsil sistemində inteqrasiya edilməsi zərurəti var. Aydın ki, bu məqsədlə STEAM metodikasını mənimsəmiş müəllimlər yetişdirmək günümüzün tələbidir. 42 məktəbdən 104 müəllimin cəlb edildiyi təlimlərin məqsədi də STEAM dərslərini tədris edəcək müəllimləri yetişdirmək, onları bu istiqamətdə peşəkar inkişafa sövq etməkdir. Hədəf olaraq isə, 2019-2020-ci tədris ilində bu müəllimlərin vasitəsilə 6000-ə yaxın 6-cı sinif şagirdinin STEAM dərslərində iştirakını təmin etmək qoyulmuşdur. Qeyd edim ki, təlimlər 27 nəfər yerli və xarici mütəxəssis və təlimçilər tərəfindən keçirildi. Təlimlərin məzmununun qurulmasında mart ayı ərzində Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə İsraildə “STEAM və innovativ təlim metodları” kursuna cəlb edilmiş yerli təhsil mütəxəssisləri birbaşa iştirak etmişdir.

STEAM müəllimləri dərslərə hazırdırlar

– Təlimlər müəllimlərə nə verəcək?

Təlimlər nəticəsində müəllimlərə STEAM düşüncəsi və metodikası, 21-ci əsr bacarıqları, fənlərarası əlaqə, layihə əsaslı öyrənmə, innovativ təlim metodikaları, micro:bit vasitəsilə kodlama, müxtəlif mühəndis-dizayn həllərinin prototipləşdirilməsi və s. bu kimi istiqamətlərdə praktik biliklər verildi və bacarıqlar formalaşdırmağa nail olundu. Yəni, artıq STEAM müəllimi adlandırma biləcəyimiz müdavimlərimiz şagirdlərinə STEAM dərslərində

mentorluq etməyə, onları yeniliklərə istiqamətləndirməyə hazırdırlar.

– Təlimlər müəllimlərə nə verəcək?

Məlum olduğu kimi, “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda innovativ təlim metodları və texnologiyaları vasitəsilə təhsilin məzmununun səmərəli mənimsənilməsinə təmin edən yüksək nüfuzlu təhsilverənlərin formalaşdırılması vacib hədəflərdən biri

yəni, onların şagirdlərinin müxtəlif yerli və beynəlxalq STEAM, robotiks və s. müsabiqələrə qoşulması, növbəti ildən STEAM dərslərinin respublikanın digər regionlarını və daha çox məktəblərin əhatə etməsi də nəzərdə tutulmuşdur.

– Başa çatmış təlimlərdə xarici mütəxəssislərin iştirakı da nəticələrə faydasız ötürməyib...

– STEAM metodunun bir çox sahələrə müsbət təsiri xarici təhsil mütəxəssisləri və mənecrləri tərəfindən daim təsdiqlənir. Bu baxımdan, təşkil olunmuş təlimlərdə xarici mütəxəssislərin iştirakı, onların öz beynəlxalq təcrübələrini müdavimlərlə bölüşməsinə müsbət qiymətləndirirəm.

STEAM təhsil mühitində uşaqlar bilik alırlar və dərhal onları istifadə etməyi öyrənirlər. Mühəndis-dizayn fəaliyyətləri, proqramlaşdırma, müxtəlif smart qurğularla iş, modelləşdirmə və prototipləşdirmə, layihə əsaslı öyrənmə şagirdlərin əhatəli yetişməsinə, ətrafda baş verən hadisələrə və problemlərin həll yollarına geniş spektrdə nəzər yetirməyə imkan verəcək. Bu isə, öz növbəsində, gələcəkdə şagirdlərin özlərinin şüurlu şəkildə ixtisas və peşə seçiminə səbəb olacaq. Bunlar gələcəyin STEAM ixtisas və peşələrinə xüsusi qabiliyyətli şagirdlərin yönləndirilməsində vacib məqamlardır.

Bu isə, öz növbəsində, gələcəkdə şagirdlərin özlərinin şüurlu şəkildə ixtisas və peşə seçiminə səbəb olacaq. Bunlar gələcəyin STEAM ixtisas və peşələrinə xüsusi qabiliyyətli şagirdlərin yönləndirilməsində vacib məqamlardır.

– Təlimlərin, ümumiyyətlə, təhsil sistemimiz üçün əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

– Qeyd edim ki, STEAM təhsil layihəsində nəzərdə tutulmuş məqsədlərə nail olunması, ümumiyyətlə, təhsil sistemi qarşısında duran bir sıra strateji hədəflərə çatmaqda mühüm əhəmiyyət daşıyır. Məlum olduğu kimi, bu ilin yanvar ayında ölkə başçısı İlham Əliyev tərəfindən “Azərbaycan Respublikasında innovativ inkişaf sahəsində koordinasiyanın təmin edilməsi haqqında” Sərəncam imzalanıb. Bu sərəncamdan çıxan nəticələrə əsasən, biz innovativ ölkə qurmağa çalışırıq. Ölkəmizdə istedadlı uşaqların aşkarlanması və düzgün istiqamətdə yetişdirilməsi bu işin açarıdır. İnnovativ inkişafın açarı olan STEAM bizi strateji hədəflərə aparır. İstedadların aşkarlanması və yetişdirilməsi isə təhsil sisteminin keyfiyyətindən asılıdır. Bu səbəbdən, təşkil edilmiş STEAM təlimlərinin, yəni, müasirləşən təhsil məzmununun ölkəmizin inkişafına verəcəyi töhfələr böyük əhəmiyyət kəsb edir.

– Qarşıda duran yeni layihələr və planlar barədə.

– Təlimlərə cəlb edilmiş müəllimlərin,

Xarici təcrübə təhsil sistemimizə uyğunlaşdırılır

– STEAM təlimlərində xarici təcrübədən istifadə edildimi?

– STEAM xarici təlim metodu olduğundan, aydındır ki, təlim məzmununun hazırlanmasında xarici təcrübədən istifadə olunmalıdır. Təlim məzmununun hazırlanmasında iştirak edən yerli təhsil mütəxəssisləri istifadə etdikləri xarici təcrübələri şəxsən beynəlxalq kurs və seminarlardan qazanırlar. Belə ki, yerli təhsil mütəxəssisləri, o cümlədən mən də, mart ayı ərzində Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə İsraildə “STEAM və innovativ təlim metodları” beynəlxalq kursunda iştirak etmiş şəxslərdim. Eyni zamanda, bu mütəxəssislərin bir qismi ilə birgə 14-16 iyunda Türkiyədə təşkil edilmiş “STEM PD education conference” da iştirak etmişəm. Qeyd edim ki, TSİİ-nin dəstəyi ilə 19-22 avqustda Latviyada iştirak etdiyim beynəlxalq seminarın mövzusu da elə “Robotiks Siniflərdə” idi. STEAM təlimlərinin məzmununda tətbiq olunmuş xarici təcrübə biz mütəxəssislər tərəfindən təhsil sistemimizə uyğunlaşdırılmışdır.

– Təhsildə yeni yanaşmanın tətbiqi ilə əlaqədar kurikulumların tətbiqində hansı dəyişikliklər nəzərdə tutulur?

– Bu il ölkəmizdə 42 məktəbində tətbiqinə başlanmış STEAM dərsləri imkan verir ki, müəllim tədris ili boyunca icra edə biləcəyi fərdi kurikulumunu tərtib etsin. Müasir və STEAM düşüncəli müəllimlər üçün bu imkan geniş spektrli yaradıcılıq üfqləri açır. Fənn kurikulumlarının icrası zamanı isə müəllim dərslərinin mövzularına uyğun olaraq effektiv və optimal təlim üsulları vasitələri seçməkdə, müxtəlif resurslardan istifadə olunmaqla təlim nəticələrini əldə etməkdə səbəbdirdir. Bu il STEAM dərslərinin tətbiqinin ilk ilidir, əldə olunan nəticələrə əsasən, qarşıdakı illərdə məzmunun təkmilləşdirilməsi işlərinə baxıla bilər.

Layihədə iştirak etmiş müəllimlər də hesab edirlər ki, təlimlərin STEAM təhsilin prinsiplərini şagirdlərə daha yaxından çatdırılmasında çox faydası olacaq. Onlar təhsil sahəsində mühüm istiqamət barədə yüksək fikirdədirlər.

Müəllimlər STEAM layihəsini yüksək qiymətləndirirlər

Aytən Həsənova, 54 nömrəli tam orta məktəbin informatika müəllimi:

– STEAM günün tələblərinə uyğun, yüksək hazırlıq mütəxəssislərin hazırlanmasına xidmət edir. Bu metod mövzuların elm, riyazi və təcrübə bilikləri əsasında öyrənilməsidir. STEAM təhsil praktik məşğələlər vasitəsilə elmi-texniki biliklərin gündəlik həyatda necə tətbiq olunmasını şagirdlərə göstərməklə bütün sahələrdə şagirdlərin araşdırma, düşünmə, anlama, komanda işi və yaradıcılıq qabiliyyətini inkişaf etdirir. Şagirdlər STEAM layihəsi çərçivəsində innovasiya, yaradıcılıq, komanda işi və vaxtın idarə olunması kimi bacarıqları daha tez mənimsəyə bilirlər. Mən STEAM dərslərində digər fənn müəllimləri ilə əməkdaşlıq edərək şagirdlərə hazır bilik, problem həlli deyil, onlara daim istiqamət verəcəyəm.

Xəyalə Hüseynli, 20 nömrəli məktəbliseyin ibtidai sinif müəllimi:

– Bu layihə bizlərə müəyyən mənada qoyulmuş standartlardan kənara çıx-

mağa, onlara fərdi aspektlərdən baxmağa şərait yaratdı. Əminəm ki, yaradıcı kimi iştirak edəcəkləri dərslərdə şagirdlər daha həvəslilərlə olacaqlar. Çünki STEAM şagirdlərə bu vaxta kimi öyrəndiklərinə müxtəlif cür yanaşmaq və yaratmaq şansı verir, özlərini ifadə etməyin fərqli bir cəhətini göstərir. STEAM dərslərində uşaqlar özünü ifadə etmə vərdişlərini, müzakirə etməyi, tənqidi düşüncə və problem həllətmə bacarıqları qazanırlar. Şagirdlərə düşünmək üçün tam sərbəstlik verilir. Onlar bir neçə fəndən əldə etdikləri bilikləri tətbiq çevirə biləcəklər.

Sonda qeyd edək ki, orta məktəblərdə STEAM yanaşması uşaqları eksperimentlərin aparılmasına, modellərin hazırlanmasına, musiqi və filmlərin müstəqil yaradılmasına, ideyalarının reallığa çevrilməsinə və son məhsulun yaradılmasına həvəsləndirir. Bu təlim yanaşması uşaqlara nəzəriyyə və praktiki bacarıqları effektiv şəkildə birləşdirməyə imkan verir və gələcəkdə universitetə daxil olmaq və daha da inkişaf etdirməyi asanlaşdırır.

Məktəbəhazırlıqlı birincilər

Bu il ilk zəng həm də onlar üçün çalındı

← Övvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Təhminə müəllimi də sevir, məktəbi də. Müəllimi ona "bəli" və "xeyr"dən ibarət qısa cümlələr qurmağı qadağan etdiyindən bütün suallara tam cümlə ilə cavab verir:

- Neçənci sinifdə oxuyursan?
- Birinci sinifdə oxuyuram.
- Məktəb xoşuna gəlir?
- Məktəb xoşuma gəlir.
- Məktəbəhazırlıqda oxudum?
- Məktəbəhazırlıqda oxudum.
- Nə etdin məktəbəhazırlıqda?
- Hərflər öyrəndim, oxumağı öyrəndim, yazmağı öyrəndim, misal öyrəndim, dostlar qazandım...
- İndi neçə dostun var?
- Çox... İbrahim, Şərqiyə, Xədicə, Fatimə, Qafar, Asiya, Nuray, Arzu...
- Dostlarınızla oyun oynadınız?
- Oynadıq.
- Hansı oyunları oynadınız?
- Gizlənpaç...

Başqa oyun bilmir, nə o, nə də yaşdılar. Sinifdə oynadıklarını oyun sayırlar. Məktəbəhazırlıq qrupunun uşaqlarının təsəvvüründəki oyun sadəcə "gizlənpaç"dır. Sinifdə gah atıb, gah tutduqları, tuta bilməyəndə hər hansı hərfə uyğun söz tapdıqları az olmayıb. Ancaq bu, onlar üçün dərsdir. Dərs elə budur. Qısa, məktəbəhazırlıq qrupunun dərsi bir oyundur, yəni oyunlarla öyrətmək bu təlimlərin tərkib hissəsidir.

"Məktəbəhazırlıqda çox şey qazandıq"

Ramalin anası Vüsalə Səlimova da oğlunun inkişafından razıdır: "Məktəbəhazırlıqda çox şey qazandıq".

Nə qazandıqlarına baxaq. Anasının sözlərinə görə, Ramal gələcəkdə kim olacağını müəyyənləşdirib: "Müəllimi tapşırıq vermişdi. Uşaqlar sevdiyələri bir peşə sahibinin şəklini çəkməliydilər. Ramalı peşələrlə tanış etdim. İnternetdə bir az axtarış apardıq. Peşələr haqqında məlumat topladıqdan sonra bu qənaətə gəldi ki, kosmonavt olacaq. Həmin dərsdən uzun müddət keçsə də, peşə ilə bağlı qərarını dəyişməyib. Kosmonavtı ona sevdirən isə bu peşə sahibləri üçün tələb edilənlərdir: "Kosmonavt həm də bilikli olmalıdır! Gəminin mexanizmini, saysız-hesabsız cihazları, radiostansiyaların və mühərriklərin işini mükəmməl bilməlidir. O, yaxşı astronom olmalıdır, əks halda, kosmosda yolu necə tapa bilər? Kosmonavt coğrafiyanı da yaxşı bilməli, balıq tutmağı, sərrast atəş açmağı, cəngəlliklərdə, səhrada və Antarktida buzları arasında ov etməyi bacarmalıdır. Çünki o, bəzən dünyanın hər hansı nöqtəsinə zəruri eniş edə bilər".

Ramal da çox bilikli olmaq üçün kitaba dördəllə sarılıb. Axı, kosmonavt olmaq üçün bilikli, bilikli olmaq üçün kitab oxumaq lazımdır.

Vüsalə xanım deyir ki, yaxşı ki, məktəbəhazırlıq qrupları fəaliyyət göstərir. Ramalin məktəbəhazırlıqda nitqi daha yaxşı inkişaf etdi. İndi o, fikrini sərbəst ifadə edir.

Gənc ananın fikrincə, 5 yaşlı uşağı təhsilə cəlb etmək daha asan olub və nəticə də yüksəkdir: "Yaşca balaca olsa da, qavraması daha yaxşıdır. Ondan yaşca böyük olan qızım məktəbəhazırlığa getmədi. Ünsiyyətində də, dərslərə hazırlığında da Ramaldan fərqi hiss

Nuran Vəzirov

olunur. Əhatə dairəsi böyükdür, özünün də dediyi kimi, çoxlu dostları var. Qızım isə belə deyil".

Məktəbəhazırlıq təlimləri müəllimlər üçün də səmərəlidir

Ramalin müəllimi Təhminə Ağayeva məktəbəhazırlıq sinfində ilk dəfə dərs aparıb. Gənc müəllim elə peşəsində də yenidir. Ancaq sinfində əldə etdiyi nəticələri ilə artıq öyünür: "Təcrübəm az olsa da, 3 dəfə birinci siniflərim olub. İş elə götürüb ki, 5 illik fəaliyyətimdə 3 dəfə birinci siniflərdə dərs demişəm".

Təhminə müəllim hesab edir ki, məktəbəhazırlıq qrupları müəllimlər üçün də səmərəlidir: "Hesab edirəm ki, birinci sinifdə gələn uşaq birdən-birə başqa mühitə düşəndə çətinlik çəkir. O, məktəbə alışana qədər xeyli müddət keçir. Bu müddətdə müəllim də həm nəzərdə tutulan proqramı keçməli, həm uşaqları tanımalı, həm də onların adaptasiya dövrünün asan keçməsinə çalışmalıdır. Amma məktəbəhazırlıq qrupunda uşaqların adaptasiya dövrü elə uzun və çətin keçmir. Oyunlarla, əyləncəli dərslərlə yoldaşlarına, müəllimlərinə daha tez qaynayıb-qarışır, məktəbi qısa müddətdə sevməyə başlayırlar".

T.Ağayevanın sözlərinə görə, dərslər başlamadan birinci sinif gələcək uşaqlarla məktəbin həyatında rəqs ediblər: "Məktəbəhazırlığa gələn uşaqlarla digər uşaqların arasında böyük fərq görünür. Hamı rəqs etdiyi halda, məktəbə ilk dəfə gələn uşaqlar analarından yapıb ağladılar. Məktəbəhazırlıq qrupunun uşaqları isə çox rahat şəkildə əyləndilər. Onların bir üstünlüyü də var. Artıq birinci sinifdə oxuyan uşaqların kitabı tanıyır, əşyalarını sevir, onlara necə münasibət göstərmək lazım olduğunu bilirlər".

Məktəbdə aşılana hər qayda uşaqlar tərəfindən dərhal mənimşənilir. Bunun əksi yalnız valideyn bu prosesi dəstəkləmədiyi

haldə baş verir. Təhminə müəllim deyir: "Valideynlərə həmişə deyirəm. Bir piramida təsəvvür edin. Onun yuxarıdakı bucağı uşağdır, aşağıdakı iki bucağı isə müəllim və valideynləridir. Aşağıdakı bucaqlardan biri olmasa, uşaq düşəcək. Onlara demişəm ki, mənimlə birlikdə hərəkət etməsələr, uşaqların tərbiyəsində, bilik və bacarıqlar əldə etməsində istədikləri nəticəyə nail ola bilməyəcəklər".

Təhminə müəllim şagirdlərinin ünsiyyətinə də xüsusi fikir verir. Məhz uşaqları bir-biri ilə yaxınlaşdıracaq oyunlar seçir: "Əllə toxunma oyunu, toplarla oyunlar, halqalar, mandal oyunlarını çox sevirlər. Çəmbərin üstündə rəqəmlər qoyurdum. Uşaqlar çəmbərin içərisinə girib hər qolunu bir rəqəmə uzadırdı və saati göstərirdi. Mandal oyunlarımızı da. Hər oyun onlar üçün maraqlı olur. Uşaqlarımdan biri mayda çiyyəldəndə zəhərlənmişdi. Dərstdən yarımçıq getməli oldu. Sistem altında oyununu düşünüb. "Oynaya bilmədim",- deyib xeyli ağlamışdı. Növbəti gün gələndə onun üçün 5 dəqiqə həmin oyunu təkrar oynadıq".

Valideyni psixoloqa göndərdim

Ailələ uşaqların bütün istəklərini yerinə yetirdikləri üçün özləri də bilmədən onların diqqətini dərəcə cəlb etmələrinə mane olurlar. Təhminə müəllim belə faktlardan birində psixoloq dəstəyindən istifadə edib: "Şagirdim sinif girəndə kapriz göstərir, yoldaşları ilə problem yaradır, ayaqlarını yerə çirpib istəklərini diqtə edirdi. Valideyn isə uşağını dərəcə cəlb etməyimə imkan vermirdi. Ailə öz himayəsinə götürdüyü həmin uşağı kifayət qədər erkəyünləşdirmişdi. Məcburən, uşaqla birlikdə valideyni psixoloqa yönləndirdim. Qayıtdıqda valideynin münasibəti tamamilə normallaşmışdı. Bundan sonra şagirdimi qaydalara müvafiq davranmağa məcbur etmək çətin olmadı. Artıq o, sinfin lideridir. Bu xüsusiyyətdən sinfin idarə olunmasında istifadə edirəm. Müəyyən çərçivə daxilində səlahiyyətlər verirəm. Hər hansı yoldaşı ilə birlikdə bir sıra vəzifələrin öhdəsindən məharətlə gəlir. Sinifdə yoldaşlarına yol göstərir, yanlış davranışlarına görə irad tutur. Artıq nəinki dərstdə hər istədiyini edə bilməyəcəyini öyrənib, hətta başqalarının qaydalarına əməl etməyə o dəvət edir. Valideyn qısa müddət içərisində uşağında müşahidə etdiyi bu dəyişikliyi hər kəsin fərq etdiyini deyib mənə təşəkkür etdi. Qonaq gedə, marketə girə bilmədiyi, hər yerdə uşağın onu pərt etdiyini deyirdi. Artıq bütün bunlar geridə qalıb. Ümumiyyətlə, məktəbəhazırlıq qrupunun birinciləri bu il sinifə yeni gələn uşaqlara nəinki qaynayıb-qarışdılar, hətta onların da qısa zamanda sinifə alışmasına kömək etdilər".

Ləman çox sevir: məktəbi də, müəllimini də, şəkil çəkməyi də

Ləman Həbiblinin özündən böyük qardaşı var. Ancaq məktəbəhazırlıqda Ləman iştirak edib. Qardaşını da, Sevda müəllimini də sevdiyini deyən balaca şagird üçün məktəb çox maraqlıdır. Ona görə də çox həvəslə oxuyur. Bu yay bir neçə kitab oxuyub. Rəssam olacaq, dediyinə görə. Yaxşı şəkillər çəkir. Deyir, ən çox qız şəkli çəkməkdən xoşu gəlir. Niyə qız, bax, bunu bilmir. Bir də rəngləri qarışdırmağı sevir. Kontrast rənglərdən məharətlə istifadə edir. Çəkdiyi şəkillərə baxanda onu çəkərkən nə düşündüyünü yaxşı xatırlayır. 3 qız, 2 oğlan dostu var. Dostlarını ayırda da, hamı ilə münasibətləri yaxşıdır.

oyunları oyun yox, dərs hesab edirlər. Əslində, haqlıdırlar. Təlim prosesinin tərkib hissəsi olan oyunlar balacalara bilik və vərdisləri aşılamağın yollarından biridir. Maraqlıdır ki, məktəbəhazırlıq uşaqları hələ də dərslərin belə davam edəcəyini düşünür. Əsl dərs keçəcəklərindən hələ xəbərləri yoxdur".

Sevda müəllim də təsdiq edir ki, 5 yaşlarda mənimşəmə daha yaxşıdır. Uşaqların qavrama səviyyəsinin az, ya da çox olmasında hətta ay fərqi də həlledicidir. Məktəbəhazırlıqda uşaqların 80 faizi proqramı yerinə yetirir: "Məktəbəhazırlıqda 10-a qədər toplayıb-çıxmağı öyrənilərsə, birinci sinifdə artıq 20-yə qədərki rəqəmlərin müvafiq əməliyyatlarda nəticələrini öyrənəcəklər".

Məktəbəhazırlıq təlimlərində iştirak edən oğlu üçün ana daha ümidlidir

Nuran Vəzirov isə Təranə müəllimin şagirdidir. Məktəbdən ağız dolusu danışır: "3 dostum var. Amil, Abbas, Cəfərlə dostluq edirəm. Qızlarla dostluq etmək istəmirəm. Hərflərin hamısını tanıyıram. Şəkil də çəkirəm".

O da oyunlardan ancaq "Gizlənpaç"ı sevdir. Dediyyə görə, yaxşı gizləndir, "onu bir az gec tapırlar". Gələcəkdə polis olacaq. Pis oğlanların hamısını tutacaq. 3 bacısı, 1 qardaşı var. Hamısını da sevdir.

Anası Bəyim Vəzirova deyir ki, məktəbə ayaq açana qədər qapalı olan Nuran burada tamamilə dəyişib. İndi çoxlu şeirlər oxuyur. Hətta ikinci sinfin proqramında olan şeirlərdən də bilir. Nuranın böyük 3 qızım var. O, hər üçündən fərqlənir. Qızların təhsili məni yorurdu. Amma Nuranla heç yorulmadım. Məktəbə alışmaq sarıdan da Nuran fərqləndi. Cəmi bir gün narahatlığımı hiss etdik. İkinci gündən o, məktəbə tam alışmışdı. Təhsilində də çox irəliləyirdi. Məktəbdən gələn kimi dərslərini oxuyur, keçdiyi hərf barədə danışır. Nəinki 10, 20, artıq 100-ə qədər sayır.

Birinci sinif məktəbəhazırlıq təlimlərindən gələn 6 yaşlı oğlu üçün ana daha ümidlidir: "Hesab edirəm ki, Nuran yaxşı qavrayır. Yaşı kiçik olduğundan hansısa çətinliyi müşahidə etmir. Əksinə, yaşı kiçik olduğu üçün deyilənləri daha tez mənimşəyir".

5 yaşlılar mövzunu dərhal mənimşəyirlər

Təranə Abdullayeva 33 ildir ki, ibtidai sinif müəllimidir. İlk dəfə məktəbəhazırlıq sinifinə dərs deyib. Ancaq əvvəlcə təlim keçib: "6 günlük təlim keçdik. Qruplarla işlədik, mentorlar dərslərimizi dinlədi. 5 yaşlı uşaqlarla davranış, oyunları öyrəndik. Proqram da verdilər bizə".

Bir həftə ərzində mentorlardan öyrəndiyini 8 ay ərzində tətbiq edib. Ancaq olduğu kimi yox: "Təlim uyğun olaraq dərs keçdim. Ancaq bəzən öz bildiyim kimi də davrandım. Məsələn, bizə təlimlərdə demişdik ki, uşaqlar hərfləri sadəcə tanımalıdırlar. Ancaq gördürdüm ki, uşaqlar bilir, qısa müddət ərzində deyilən mənimşəyirdilər. Ona görə də həccalarla oxutdururdum. 1-2 uşağı çıxmaq şərti ilə uşaqlar hər günün mövzusunda mənimşəyirlər. Evə tapşırıq vermirik. Ancaq uşaqların mənimşəyidini gördükçə şeirlər də əzbərləndirirdim. Hərflərə, rəqəmlərə aid şeirlər öyrəndilər".

Təranə xanım düşünür ki, məktəbəhazırlıq çox üstünlükləri var. Birinci sinifdə məktəbəhazırlıq qruplarının uşaqları həm bağçada, həm də ailədə hazırlıq keçənlərdən üstünlüyü ilə fərqlənəcəklər: "Bəzi valideynlər uşaqlarını müxtəlif səbəblərdən məktəbəhazırlığa qoymurlar. Əsasən, işlərin buna imkan vermədiyini deyirlər. Nəticədə də həmin uşaqlar məktəbəhazırlıq təlimləri keçənlərdən fərqlənirlər. Düzüdü, elə uşaqlar var ki, ailədə onlarla məşğul olublar və müəyyən qədər hazırlıqlıdırlar. Məsələn, bu il sinifdə məktəbəhazırlıq keçməyən 7 şagirdim var. Onlardan 3-ü çox zəifdir. Bu da o deməkdir ki, onlarla çox işləmək lazım gələcək. Buna görə də uşaqların vaxtında məktəbəhazırlıq təlimlərinə cəlb edilməsi hər kəs üçün daha yaxşıdır".

Məktəbəhazırlıq əhatə dairəsi artdıqca...

Beləliklə, bu il ümumtəhsil məktəblərinin birinci sinifdə 164234 şagird təhsil almağa başladı. Onların 75 faizi məktəbəhazırlıq qrupundan gələnlərdir. Gələn il onlar birincilərin 85, hətta 90 faizini təşkil edəcəklər. Məktəbəhazırlıq əhatə dairəsi artdıqca ibtidai təhsilin keyfiyyəti yüksələcək və bu, bütövlükdə ümumi orta təhsil pilləsində nəticələrə təsir göstərəcəkdir.

Ramal Səlimzadə

"Artıq özü oxumağı bacarır"

Sevda Həbibova iki uşaq anasıdır. Əvvəlcə oğlu Əlini, indi isə Ləmanı birinci sinifə yola salıb. Ancaq Ləman əvvəlcə məktəbəhazırlıq keçib. Əlinin müəllimini təsadüfən seçsələr də, razı qalıb. Amma bu dəfə elektron mürciət zamanı qızının məktəbi ilə yanaşı, sinfini, yəni müəllimini də özü müəyyənləşdirib. Hər iki müəllimdən razı qalıb. Valideynin fikrincə, məktəbəhazırlıq uşaq üçün, elə valideyn üçün də daha yaxşıdır: "Məktəbəhazırlıqda uşaq məktəbə daha tez alışır. Qızım uşaqlara baxıb həvəslənir. Yol-daşları ilə rəqəbat aparır. Çox fəaldır. Yay boyunca da çox oxuyub. Əvvəllər nağılları ona mən oxuyurdum. Ancaq artıq özü oxumağı bacarır. Yay müddətində bir neçə kitab oxudu".

Əsl dərs keçəcəklərindən hələ xəbərləri yoxdur

Ləmanın müəllimi Sevda Ağayeva da ondan çox razıdır. Deyir, Ləman sinifdə çox fəaldır. Həm şəkil çəkir, həm yaxşı rəqs edir, həm də yaxşı oxuyur. 28 ildir ibtidai sinif müəllimi olan S.Ağayeva ilk dəfə məktəbəhazırlıq qrupunda təlim keçən, hazırlıqlı birincilərə dərs deyəcək. Təbii ki, o birinciləri elə özü hazırlayıb. Səhər IV siniflərdə dərs aparıb, günortadan sonra məktəbəhazırlıq qrupunun 5 yaşlı şagirdləri ilə düz 2 saat vaxt keçirib. Sevda müəllim deyir ki, məktəbəhazırlıqda əhvali-ruhiyyəsi düzəlir, idman edir, mahnı oxuyur, rəqs edir: "Nəinki çətin, əksinə, çox maraqlı idi. IV sinifdə 43 uşağım vardı. Onlarla çox yorulurdum. Məktəbəhazırlıq təlimlərində, sözün əsl mənasında, istirahət edirdim. Onlarla mahnı oxuyur, oynayırdıq. Çox maraqlı, əyləncəli keçirdi. Uşaqlarla bərabər oyunlar oynamaqdan zövq alırdım. Dərsləri oyun şəklinə qururdum. Ona görə uşaqlar sinifdə dərs zamanı oynadıqlarını

Diplom, yoxsa təcrübə?

Təhsilinizi təsdiqləyən sənədiniz yoxdursa, bacarıqları qavramağa və motivasiyalı olmağa çalışın

Rüstəm QARAXANLI

İşəgötürənlərin namizədlərə qarşı ən əsas tələbi təhsili təsdiqləyən sənədin olmasıdır. Ekspertlərin fikrincə, təhsilli, xüsusilə də ali təhsilli şəxslər yeni texnologiyaları daha asan öyrənirlər. Yəni ali məktəbdə əldə edilmiş biliklərdən ibarət bir çərçivə mövcuddur, iş yerində aşılana bacarıqları da üstünə gələndə tələb olunan mütəxəssisi yetişdirmək olar. Bəs diplom olmasa necə? Ötən sayımızdakı yazımızda qeyd etmişdik: Qərbin texnoloji korporasiyaları işə götürülmə zamanı təhsil haqqında sənəd tələbini arxa plana keçirməyə başlayıblar, indi önə namizədin bacarıqları çıxır. Əgər iş düzəlmək istəyən şəxsin diplom yoxdursa, bu çatışmazlığı bacarıqları tez qavrama və yüksək motivasiya kompensasiya edə bilər.

Əvəzolunmaz diplom

Rəhbər üçün ideal əməkdaş o şəxsdir ki, işlədiyi sferaya dair yüksək savadı və böyük iş təcrübəsi var. Ancaq həyatda asan başa gələnlər heç nə yoxdur: bu iki komponentin ideal ölçüdə bir araya gətirilməsi olduqca çətinidir. Seçim qarşısında qalsaq nə edirik? Biliklər, yoxsa təcrübə? İşəgötürən üçün bu iki mühüm faktordan hansı önəmlidir? Təcrübə ilə biliklər əksər hallarda bir-birlərini harmonik şəkildə tamamlayır. Ancaq həyatda elə hallar olur ki, mütənəsiblik gah bu, gah da digər tərəfə “əyilir”. Məsələn, ali məktəbi fərqlənmə diplomunu ilə bitirən gəncin böyük savad arsenalı var. Ancaq təcrübə sıfır həddindədir. Qarşı tərəfdə isə uğurlu əməkdaş var, təcrübəsi kifayət qədərdir, karyera pilləkəni ilə yuxarıya addımlamaq istəyir, ancaq savadı yoxdur. Sual yenə də ortadadır: biliklər vacibdir, yoxsa praktikta?

Çox güman ki, birmənalı cavabı tapmaq çətinidir. Çünki yanaşmalar müxtəlifdir. Rusiyanın “Kontakt” telekommunikasiya agentliyinin “Executive Search&Managment Selection” departamentinin rəhbəri Anastasiya Ovşarenko da bu qənaətlə razıdır: “Həm işəgötürənlər, həm də HR agentliklər üçün namizədin iş təcrübəsi vacib amildir. Digər tərəfdən, onlar ilk görüşdə ali savadı olmayan namizədi siyahıdan “silirlər”. Hesab edirlər ki,

ali savadı olmayan şəxslər sistem-siz olurlar və başladıkları işi bir sıra hallarda sona qədər çatdırmırlar. Ali təhsil isə insanlara sistemli düşünməyi və məsuliyyətli olmağı öyrədir. Düzdür, universitet bitirməmiş şəxs də məsuliyyətli və sistemli ola bilər. Ancaq bunun üçün o, müstəqil şəkildə xeyli ədəbiyyatı oxumaq lazımdır”.

Təcrübə tərəfdarı olan ekspertlərin bəziləri hesab edir ki, suala cavab 75%-in 25%-ə olan nisbətidir. Yəni 75% təcrübə, 25% savad. Hətta əgər namizəd yüksək səviyyəli savada malikdirsə, bu, hələ onun yaxşı kadr olacağına dəlalət etmir – müəssisədə konkret məsələnin həlli üçün o, bir professional olaraq görülür. Şəxs nə qədər savadlı olur-olsun, iş yerində o biliklərə yenidən nəzər salınır, modernləşdirilir, nələrsə əlavə edilir ki, yeni, keyfiyyətə fərqli məsələlərin həllinin öhdəsindən gələ bilsin. “HeadHunter”-in hesablamalarına görə, əksər hallarda təcrübə amili savadı üstələyir. Təqribən 60% bu fikirdədir ki, diplom olmayan namizədlərə münasibətləri mənfi deyil, çünki savadı təsdiqləyən sənədin əhəmiyyəti o qədər də şişirdilməməlidir. 22%-in qənaətinə görə, zəngin təcrübəsi olan kəs yaxşı işçi və işinin professionalıdır. İş yerində “bişib”, qarşıya qoyulan məqsədi dərhal dərk edir və çevik addımlar atır.

Məsələnin digər tərəfi də var. “HeadHunter”-in araşdırmasında

belə bir fakt da ortaya çıxıb ki, respondentlərin 87%-i təcrübəyə üstünlük versə də, hər halda işə götürülmə zamanı diplomun olub-olmadığını nəzərdən keçirir. Yəni onun üçün belə demək mümkündürsə, “xoşbəxtlik formulu” zəngin təcrübəli və diplomlu əməkdaşdır. Bu mövqedə olan işəgötürənlər və HR agentliklər üçün diplom tək bilik göstərici yox, həm də ona malik şəxsin stabilliyinin sübutudur. Yəni diplom olan şəxs məqsədyönlüdür, həyatda hər şeyi düz edir. Fərqlənmə diplomunun üstünlük-

Bir çox HR menecerlər, habelə şirkət rəhbərləri üçün diplomun olması yetərli deyil - onlar üçün bu sənədi hansı ali məktəbin verməsi də şərtdir. Qısa, imic məsələsi. Məsələn: mənim filan əməkdaşım ABŞ-in filan ali məktəbinin məzunudur! Təbii ki, bu, imic xarakterli üstünlükdür, ancaq bu həm də diplomun sahibindən savadlı və bacarıqlı olanların qarşısında ciddi maneə də deyil.

ləri lap çoxdur. Ona malik olan şəxsə ən mürəkkəb peşələr üzrə güvənmək olar. Çünki qırmızı diplomlu namizəd öz işində diletant olmadığını göstərir və peşəsində maksimal səylər nümayiş etdirir.

Bəlkə hər ikisi

Əgər düşünürsünüzsə ki, diplomun mövcudluğu ilə iş bitmiş sayılır, deməli, yanılırsınız. Yaxşı maliyyəçilər deyirlər: söhbət pulda deyil, pulun miqdarındadır. Eyni ilə: məsələ tək diplomda deyil, həm də hansı ali məktəbin diplomu olmasındadır. Bir çox HR menecerlər, habelə şirkət rəhbərləri üçün diplomun olması yetərli deyil - onlar üçün bu sənədi hansı ali məktəbin verməsi də şərtdir. Qısa, imic məsələsi. Məsələn: mənim filan əməkdaşım ABŞ-in filan ali məktəbinin məzunudur! Təbii ki, bu, imic xarakterli üstünlükdür, ancaq bu, həm də diplomun sahibindən savadlı və bacarıqlı olanların qarşısında ciddi maneə də deyil. Sadəcə olaraq, necə deyirlər, “əsas mühərribə deyil, maneədir”. Sənin tu-

Alternativ əmək münasibətləri

Diplomun mövcudluğu yaxşı işə düzəlməyə tam təminat vermir. Çünki kitabdan oxunmuş və auditoriyalarda dinlənmiş biliklər bir, işdə tələb olunan təcrübə isə başqa anlayışlardır. Getdikcə daha çox mütəxəssis gənclərə oxuya-oxuya işləməyi məsləhət görür. Kim özünün gələcəyini hansı ixtisasda görür, qoy oxuduğu müddətdə həm də işləyib təcrübə qazansın. Lap olsun məvəcibsiz. Ali məktəbi bitirəndə sizi əl-əl gəzəcəklər. Bax, bu reallığın nəticəsidir ki, dünyanın əmək bazarında “frilanser” deyilən dövrün dominantlığı başlayır. Bu, nə deməkdir? Qısa müddətlə məhdudlaşan maddi əmək.

Diplomlu məzunu mütəxəssis hesab etmək olarmı? Güman ki, yox. İşəgötürənlərin və işəgötürənlərin son illərdə mütəxəssis hazırlayan ali məktəblərdən şikayəti fonunda bu problem daha da qəliz görünür. Digər tərəfdən, elə bir reallıqda yaşayırdıq ki, təhsil sürət etibarilə biznesə çata bilər. Biznes çox çevikdir. Təhsil isə ləng. Tələbə ali məktəbdə xeyli savad əldə edir, məzun olarkən isə görür ki, oxuduqlarına heç bir ehtiyac yoxdur. Kitablarda aktualıq itirir, texnologiya köhnəlir. Sonra nə baş verir? İşəgötürənlərə işçi lazım olduğu üçün həmin məzunların yenidən ixtisaslaşmasına vəsait xərcləməli olurlar. Biznes üçün pul müqəddəs olduğundan belə bir sual meydana çıxır: diploma ehtiyac varmı?

Gənclərin ali məktəbdə aldıkları savad, sonra isə qazandıqları dərəcənin son məqsədi korporativ dünyanın yüksək əşelonlarında iş yerində etməkdir. Əksəriyyət bu amala görə oxuyur. Götürək özümü: uşaqlarımızı təhsilə stimullaşdırarkən ilk olaraq nələri deyirik? Oxu ki, yaxşı işin olsun! İqtisadi analitik Diana Malkaxi isə bu qənaətdədir ki, gijonomika (qısamüddətli müqavilələr iqtisadiyyatı) şəraitində bu yanaşma özünü doğrultmur: “Problem bundadır ki, iş qabaqki iş deyil. İş yerlərinin sayı artmış, mövcud olanlara isə etibar yoxdur. Şirkətlər əməkdaşlarına nə professional, nə də maddi təminat verirlər”. Odur ki, həm şirkətlərin, həm də əməkdaşların əksəriyyəti daha çevik münasibətlər formasına əl atırlar - qısamüddətli müqaviləli işlərə. “McKinsey”-in məlumatına görə, işlək əhəlinin 20-30%-i müstəqil əməyə üstünlük verməyə başlayıb və bu göstərici getdikcə artır.

İndi tələbələrə məsləhət görülür ki, daha çox diqqəti düşüncənin inkişafı, bacarıqlar və alətlərə yönəltsinlər. Məhz bunlar müstəqil əmək dünyasında uğurlu başlıca amillərdir. Malkaxinin adət etdiyimiz əməyi axtarmağın mənasızlığını sübut edən səbəblər var. Öyrədiyimiz 8 saatlıq iş rejimi getdikcə sıradan çıxır. Əvvəllər özəl sektor iş yerlərinin sayını il ərzində 2-3%-lə artırırdı. 2000-ci ildən etibarən bu dinamika azalmağa doğru gedir. 2008-ci ildə 1%-dən aşağı olub. İqtisadçılar Lari Kats və Alan Krüger hesablayıblar ki, son 10 ildə ABŞ-də məşğulluğun artımı sırf alternativ əmək münasibətlərinin hesabına olub.

Yeni iş yerlərinin yaranma sürətinin aşağı düşməsinin daha bir səbəbi budur ki, onların artım mexanizmində tıxac yaranıb. Yeni müəssisələrin yaranma sürəti tarixdə ən aşağı həddini yaşayıb. Eyni zamanda, onların özləri də çox az iş yerləri açır. Məsələn, ABŞ-də yeni biznes ildə 3 milyon iş yerini açdırsa, indi bu göstərici 2 milyonun altındadır. Şirkətlər yeni iş yerləri açmaqdan əvvəl iş yerindən ayırmağa başlayıblar. Bu nə deməkdir? Məsələn, jurnalistin işdə “oturacaq” yeri yoxdur. İş saati da sabit deyil. İndi jurnalistlər frilanser-reportyorlara çeviriliblər. Marketing üzrə direktorun işi sosial şəbəkələr üzrə mütəxəssisə, PR agentliyə və marketing strategiyası üzrə məsləhətçiyə həvalə edilib. Onlar isə frilanslardır. Əvvəllər iş yerləri var idi, gijonomikada isə sadəcə iş var. Ona görə də tələbələrə əsas məsləhət bu ola bilər: iş yerini deyil, iş axtarın. İş yerləri azalır, iş isə çoxdur!

“Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi çərçivəsində sentyabr-oktyabr aylarında “Kod saati” tədbirləri keçiriləcək.

“Kod saati” tədbirləri sentyabrın 21-də Sumqayıt şəhər 31 nömrəli tam orta məktəbdə, sentyabrın 28-də Şamaxı şəhər 10 nömrəli tam

orta məktəbdə, oktyabrın 5-də isə Mingəçevir şəhər 15 nömrəli Humanitar Liseydə keçiriləcək. Təhsil Nazirliyinin və “Alqoritika” bey-

“Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi çərçivəsində “Kod saati”

nəlxalq təhsil şirkətinin təşkilatı dəstəyi ilə keçirilən tədbirlərdə 7 yaşdan yuxarı məktəblilər iştirak edə bilərlər.

“Kod saati” çərçivəsində iştirakçılar oyun formatında, “Scratch” mühitində məsələləri həll etmək imkanı əldə edəcəklər. “Scratch” — uşaq və yeniyetmələr üçün xüsusi yaradılmış vizual proqramlaşdırma mühitidir.

“Kod saati” hərəkatının əsas məqsədi proqramçı peşəsini məktəblilər arasında populyarlaşdırmaq, şagirdlərin və onların valideynlərinin diqqətini informasiya

texnologiyaları ilə bağlı peşələrə cəlb etmək, həmçinin proqramlaşdırmanın çətinliyi haqqında mifləri dağıtmaqdır. “Kod saati” hərəkatında iştirak ödənişsizdir.

Qeyd edək ki, “Kod saati” təşəbbüsü 2013-cü ildə Hadi və Əli Partovi qardaşları tərəfindən təbii olaraq başlanılan və insanlara proqramlaşdırmanı öyrətmək məqsədi daşıyan qlobal hərəkatdır. Layihənin ideya müəllifləri bütün sahələrdə hesablama tapşırıqlarını yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik mütəxəssislərə çox böyük ehtiyac oldu-

ğunu deyərək insanlara proqram kodunu yazmağı öyrətmək üçün bir saat vaxt ayırmağı təklif ediblər. Bir çox ölkələr bu təşəbbüsə qoşulub. Hazırda “Kod saati” dünyanın 180-dən çox ölkəsində yüz milyonlarla tələbə və şagirdi əhatə edir.

2019-2020-ci tədris ilində Bakıda 23, Sumqayıtda 10, Mingəçevirdə 7, Şamaxıda 5, Gəncədə də 5 məktəbin “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinə cəlb nəzərdə tutulub. Beləliklə, layihə yeni tədris ilində təxminən 120 məktəb üzrə 70000 şagirdi əhatə edəcək.

Ana dilində ilk milli məktəb

Mələhət MÜRŞÜDLÜ,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

ADR hökumətinin Gəncə şəhərində verdiyi 28 avqust 1918-ci il tarixli ilk dekreti məhz məktəblərin milliləşdirilməsi haqqında idi. Birinci dəfə olaraq ana dili bərabərliyi qüvvədə qaldı və azərbaycanlılar öz ana dilində oxumağın nəinki mümkün, hətta zəruri olduğunu başa düşdülər. Arxiv materialları göstərir ki, bu tədbirlər çox çətin və müəllimlərə şəraitdə həyata keçirilirdi. Uşaqlar anadilli, yeni məzmunlu proqram və dərsliklərlə fəaliyyət göstərən məktəblərə cəlb etməyə çalışırdılar. Bu müəllimlər sırasında biz bir tərəfdən çox tanınmış, uşaqlara həqiqi elmi biliklər verməyə səy edən və Azərbaycan dilini zənginləşdirməyə çalışan A.Səhhəti, digər tərəfdən ilk milli məktəbin - "Nümunə məktəbi"nin yaradıcısı A.Şaiqi görürük.

Professor Fəxrur Rüstəmov özünün "Milli maarifimizin qaranquşları" adlı məqaləsində məktəbin yaranmasının böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərərək yazır: "İlk dəfə orta təhsilin milliləşdirilməsi ADR dövründə həyata keçirilmişdir ki, bu da qüdrətli sənətkarımız A.Şaiqin adı ilə bağlıdır. Məhz onun təşəbbüsü ilə bütün dərslər rus dilində keçirilən Bakı I realni məktəbinin nəzdində Azərbaycan dili üzrə üç aylıq kurs açıldı. Bu kursu qurtaran şagirdlər üçün 49 rus sinfi olan Bakı I realni məktəbində bütün dərslər Azərbaycan dilində keçirilən bir sinif (üçüncü sinif) açıldı. Bu sinifdə 25 şagird oxuyurdu. Onlar 1924-cü ildə ana dilində orta məktəbi bitirən ilk məzunlar oldular. Məktəbdə A.Şaiqlə birlikdə C.Cəbrayılbəyli, Q.Rəşad, X.Kələntərlər kimi görkəmli pedaqoqlar da dərslər deyirdilər. Azərbaycanda milli kadrların yetişdirilməsində, dünyəvi proqramları, təlim-tərbiyə üsullarını özündə ehtiva edən anadilli məktəblərin yaradılmasında sonralar "Abdulla Şaiq adına Nümunə məktəbi" kimi şöhrət qazanmış həmin milliləşdirilmiş siniflərin böyük rolu olmuşdur".

Məktəb tariximizə "Şaiq Nümunə məktəbi" adı ilə daxil olmuş bu təhsil ocağı çox çətinliklə qurulmuşdur. Bu, üç başlıca amillə bağlı idi: birinci, mürtəce fikirlə müəllimlər ana dilində yeni siniflərin açılması əleyhinə çıxaraq azərbaycanlıları rus məktəblərinə cəlb etməyə çalışırdılar. İkinci, çoxları öz doğma dilini bilmirdi. Maarif Nazirliyi məktəbdə şagirdlərin

XX əsrin əvvəllərində baş vermiş 1905-ci il inqilabı Azərbaycan ictimai-siyasi həyatında böyük bir canlanma omləyə gətirmişdi. Bu canlanma ölkənin bütün sahələrində olduğu kimi, maarif sahəsində də hiss olunurdu. H.Zərdabi, M.T.Sidqi, M.Mahmudbəyov, F.Köçərli, R.Əfəndiyev, S.M.Qənizadə Ü.Hacıbəyli, F.Ağazadə, S.S.Axundov, A.Şaiq və digərlərinin təşəbbüsü ilə böyük maarifçilik hərəkatı meydana gəldi. Mövcud rus-tatar məktəblərində oxuyanların 31%-i azərbaycanlı idi. Bu məktəblərdə isə təlim-tərbiyənin məqsədi birbaşa olmasa da, dolayısı ilə gənc nəslin şovinizm ruhunda tərbiyələndirməyə xidmət edirdi. M.Ə.Rəsulzadə bu dövrü xarakterizə edərək yazırdı: "Çarizm Azərbaycanda ruslaşdırma siyasətini iki istiqamətdə həyata keçirməyə başladı: birinci, üləmaları, mollaları və əfəndiləri idarələrdə məmur vəzifəsinə təyin edərək öz xidməti qulluqlarına çevirirdi;

qəbuluna ciddi yanaşır, bu prosədə dil bilməni vacib şərtlərdən biri hesab edirdi. Şagirdlər müsahibədən keçdikdən sonra milli məktəbə qəbul olunurdular. Dili bilməyənlər üçün əlavə kurslar təşkil edilirdi, dili mənimsəməyənlər isə rus bölməsinə göndərilirdi. Üçüncü isə ana dilində tədris plan və proqramının, dərsliklərin olmaması, müəllim kadrlarının çatışmaması, sinif otaqlarının azlıq tərkibində olması idi. Cəmo Cəbrayılbəyli, Ağəli Qasımzadə, Qafur Əfəndizadə, Realni Məktəbinin məzunu Sadiq Quluzadə, Qurbanəli Həsənzadə və Abdulla Abasizadə kimi dövrün bacarıqlı müəllimləri A.Şaiqin rəhbərliyi ilə bu problemləri aradan qaldırmağa başladılar. Qısa bir zamanda hazırlıq və digər siniflərin tədris planları məktəbin pedaqoji şurasında müzakirə olunaraq təsdiq edildi. Artıq 1918-1919-cu dərslərində məktəb yeni tədris planları ilə fəaliyyətə başladı. Məktəbin təqdim etdiyimiz tədris planlarının müasir tələblər baxımından təhlili göstərir ki, bu planlar bugünkü tələblərə cavab verməyə də, bir sıra mürtəce fikirləri özündə ehtiva edir. Belə ki, tədris planlarında fənlər arasında əlaqələrin zəruriliyi və onların məzmununun təlim və tərbiyənin məqsədləri ilə uyğun surətdə bağlılıq nəzərə alınmışdır. Planda öyrədilən fənlərin siyahısı, tərkibi, keçirilmə ardıcılığı, siniflər üzrə hər fənnə verilən saatların miqdarı didaktik nöqtəyə nəzərdən əsaslandırılaraq şərhilərlə verilmişdir. Tədris planlarının "Qeyd" hissəsində ana dili və hesab fənnindən əlavə dərslər saatına ehtiyac olduqda rəsm və əl əməyini verilən saatlardan istifadə edilməsinə icazə verilirdi. Daha sonra hüsnxəttin türk əlifbasının yazı qaydalarını qavramaqda mühüm rol oynadığı ilə əsaslandırılmış, xarici dil (alman, fransız, rus) fənlərinə ayrılmış dərslər saatlarının çoxluğuna isə izahat verilərək göstərilir ki, mövcud şəraitə görə məktəbi bitirib öz təhsillərini gimnaziya və başqa ali məktəblərdə davam etdirənlərin bu dilləri bilməsinə vacibdir. Dərslərlə bağlı məktəb rəhbərliyi 26-27.01.20-ci il və 17.02.20-ci il tarixli məktublara Xalq Maarif Nazirliyinin orta məktəblər şöbəsinə müraciət edərək nağd pulla hazırlıq və birinci, ikinci, üçüncü siniflər üçün "Müntəxəbat", "Ədəbiyyat dərsləri", "Türk çəngəli", tarix, təbiət, cəbr, coğrafiya dərsləklərinin alınmasına imkan yaradılmasını xahiş etmişdi. Məktublara müsbət cavab alındıqdan sonra dərsləklərin alınması üçün olaraq fənn müəllim-

ikincisi isə azərbaycanlı uşaqları rus məktəblərində oxudub, onlardan rus təbiətli "uçitellər" hazırlayırdı. Beləliklə, doğma klassiklərimiz əvəzinə, Güney Azərbaycandakı "mirzələr" Firdovsini, Sədini, Şimali Azərbaycandakı "uçitellər" isə Puşkini, Lermontovu, Tolstoyu və başqalarını təbliğ etməyə başlayırdılar. Nə farslaşmış "mirzələr", nə də ruslaşmış "uçitellər" xalqın istək və arzularını başa düşürdülər. Lakin tədriscən "uçitellər" anladılar ki, xalqımızın övladlarına Tolstoy, Puşkin, Lermontovla yanaşı, Füzulini, Sabiri, Şirvanini, Cavidini, Ə.Cavadı öyrətmək lazımdır". Xalqın savadsızlığının aradan qaldırılması, ana dilində məktəblərin açılması, proqram və dərsliklərin yaradılması, müəllim kadrlarının hazırlanması dövrün maarifçilərini düşündürən başlıca məsələlər idi. Lakin zamanın diktə etdiyi bu məsələlər öz həllini Azərbaycanda Xalq Cümhuriyyəti qurulduqdan sonra tapdı.

İbtidai təhsil o vaxt yaxşı nəticə verir ki, o təhsil ana dilində verilir.

**Tanınmış maarifçi
Məhəmməd ağa Şahtaxth**

sovet məktəbləri açmaq üçün bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirməyə başladı. Hər şeydən əvvəl açılacaq yeni və mövcud məktəblərin strukturu, təlimin məzmunu və təşkilat qaydaları ümumi şəkildə də olsa, müəyyənləşdirildi. Mövcud məktəblərdə bir sıra islahatların aparılması qərar alındı. "Nümunə məktəbi" də bu "islahatlardan" kənar qalmadı. Elə sovet hakimiyyətinin ilk illərində məktəbdə təlim-tərbiyə işinin məzmunu dəyişməyə başladı, ilahiyyat tədrisi ləğv edildi. Tarix dərslərində hadisələr dövrün tələblərinə uyğun işıqlandırıldı, ədəbiyyat dərslərinin məfkurə istiqaməti başqa səmtə aldı. Məktəb iki yərə ayrıldı: aşağı şöbələr və aşağı siniflər birinci dərəcəli doqquzuncu məktəb, üçüncü sinifdən etibarən isə ikinci dərəcəli on ikinci məktəb adlandırıldı. On ikinci məktəb o zaman Fətulla Rzabəyli tərəfindən taməli qoyulmuş Ali Pedaqoji İnstitutunun binasına köçürülərək institutun "Nümunə məktəbi"ne çevrildi (İndiki İstiqlal küçəsi, İqtisad İnstitutunun binası - qeyd M.M.). "Nümunə məktəbi"nin axırıncı sinif şagirdləri Pedaqoji Texnikumun əsas siniflərinə keçirildi. Lakin sovet hakimiyyəti illərində də məktəbin üzvləşdiyi problemlər öz həllini tapa bilmədi. Türkiyədən gəlmiş müəllimlər öz vətənlərinə döndülər, müəllim kadrlar, dərsləklər, metodiki vəsaitlər çatışmırdı. Hətta vəziyyət o yərə gəlmişdi ki, Maarif Komissarlığı özünün "48 sayılı 15.12.1923 tarixli qərarı ilə türk pedaqoji kadrların çatışmaması ucubandan uyezdərdə və rayonlarda "Nümunə məktəbləri"nin təşkilinin dayandırılmasını məqsəduyğun hesab etdi. 16 iyun 1926-cı ildə Nazirlər Kabinetinin iclasında 1926-27-ci dərslərindən "Nümunə məktəbi"ne şagird qəbulunun dayandırılması haqqında qərar qəbul edildi. Xalq Maarif Komissarlığı kollegiya iclasında Nazirlər Kabinetinin qərarını yekdilliklə təsdiq etdi. Beləliklə, 760 nəfər şagirdin təhsil aldığı "Şaiq Nümunə məktəbi"nin fəaliyyətinə son qoyuldu.

Keçən il 100 yaş tamam olan "Şaiq Nümunə məktəbi" Azərbaycan məktəb tarixində yeni bir mərhələnin əsasını qoyaraq fəaliyyət göstərdiyi qısa müddət ərzində milli təhsilin inkişafına təsir etdi. İllərdən bəri mövcud olan köhnə üsulla işləyən rus-tatar (Azərbaycan məktəbi - qeyd M.M.) məktəbləri yenidən quruldu, yalnız şəhərlərdə deyil, hətta kənd rayonlarında da (Şəki, Salyanda, Şuşada) anadilli, yeni üsulla işləyən məktəblər yaradıldı. Ana dilində plan, proqram, dərslik və dərslər tədrisində istifadəsi, təlim-tərbiyə işinin təşkilində demokratik və humanist dəyərlərin öyrədilməsi, ailə və məktəbin əlbir işi istiqamətində müəyyən baza formalaşdı. Ən vacibi isə elmi-pedaqoji, metodiki biliklərə malik müəllimlər yetişdirildi. Məktəbdə təhsil alanların əksəriyyəti sonralar sovet elminin inkişafında əvəzsiz xidmətlər göstərmişlər.

"İlk dəfə orta təhsilin milliləşdirilməsi ADR dövründə həyata keçirilmişdir ki, bu da qüdrətli sənətkarımız A.Şaiqin adı ilə bağlıdır. Məhz onun təşəbbüsü ilə bütün dərslər rus dilində keçirilən Bakı I realni məktəbinin nəzdində Azərbaycan dili üzrə üç aylıq kurs açıldı. Bu kursu qurtaran şagirdlər üçün 49 rus sinfi olan Bakı I realni məktəbində bütün dərslər Azərbaycan dilində keçirilən bir sinif (üçüncü sinif) açıldı. Bu sinifdə 25 şagird oxuyurdu. Onlar 1924-cü ildə ana dilində orta məktəbi bitirən ilk məzunlar oldular. Məktəbdə A.Şaiqlə birlikdə C.Cəbrayılbəyli, Q.Rəşad, X.Kələntərlər kimi görkəmli pedaqoqlar da dərslər deyirdilər. Azərbaycanda milli kadrların yetişdirilməsində, dünyəvi proqramları, təlim-tərbiyə üsullarını özündə ehtiva edən anadilli məktəblərin yaradılmasında sonralar "Abdulla Şaiq adına Nümunə məktəbi" kimi şöhrət qazanmış həmin milliləşdirilmiş siniflərin böyük rolu olmuşdur".

üçün Türkiyədən tədris kitablarının gətirilməsini və müəyyən sayda müəllimlər çağırılmasını zəruri hesab edərək bu məqsədlə İstanbula məlumatı olan bir şəxs ezam edilmişdir. "Nümunə məktəbi"nin məzmunu olmuş, EA-nın müxbir üzvü Məhəmmədəmin Salehli söyləyirdi ki, Türkiyədən müəllimlər gələndə qədr məktəbdə bir müəllim bir neçə fəndən dərslər deməyə məcbur idi. Türkiyədən müəllimlər gəldikdən sonra bir çox fənlərdən dərsləri bizə onlar deyirdi. Süleyman Hikmət tarixi, İsmayıl Həqiqi fizikanı, Durmuş Əfəndi riyaziyyatı, Hikməti təbiəti, Xəlil Fikrət psixologiyasını, Müzəffər bəy ibtidai sinifdə tədris edirdi. Yerdə qalan fənləri isə yerli

Gəncə, Şirvan, Şəki və Qubada lisey sinifləri açılıb

Bölgələrdə istedadlı uşaq və gənclər üçün səmərəli təhsil mühiti yaradılır

Sentyabrın 16-da Şəki şəhərində Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki Kimya-biologiya təmayüllü Respublika liseyinin siniflərinin açılışı olub.

Tədbirdə Təhsil İnstitutunun İstedadlı uşaqlarla iş şöbəsinin müdiri Fuad Qarayev, Şəki Şəhər Təhsil Şöbəsinin müdiri Süda-bər İsmayilova, təhsil işçiləri, ictimaiyyət nümayəndələri, lisey siniflərinin müəllimləri və şagirdləri, valideynlər iştirak ediblər.

Tədbir Azərbaycanın Dövlət himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb.

Şəki Şəhər Təhsil Şöbəsinin müdiri S.İsmayilova lisey siniflərinin fəaliyyətə başlamasının rayonun təhsil həyatı üçün əhəmiyyətini vurğulayıb, kollektivə uğurlar arzulayıb.

Tədbirdə çıxış edən Təhsil İnstitutunun

İstedadlı uşaqlarla iş şöbəsinin müdiri F.Qarayev bildirib ki, bu il ilk dəfə olaraq Şəki, Gəncə, Quba və Şirvan şəhərlərində lisey sinifləri təşkil edilib. Diqqətə çatdırılıb ki, lisey siniflərinə qəbul iki mərhələdə aparılıb. İlk mərhələdə fənn müsabiqəsi qalibləri birbaşa lisey siniflərdə oxumaq şansı qazanıblar. İkinci mərhələdə keçirilmiş imtahanlarda Şəki şəhəri üzrə 197 şagird iştirak edib.

F.Qarayev qeyd edib ki, lisey siniflərində tədris prosesini həyata keçirəcək pedaqoji heyət Təhsil Nazirliyinin komissiyası tərəfindən təmayül istiqamətlərindən asılı olaraq müvafiq şəhər və rayonlarda işləyən təcrübəli, eyni zamanda, diaqnostik qiymətləndirmə nəticəsi yüksək olan müəllimlər arasından seçilib.

F.Qarayev təhsilin hər bir şagird üçün ölçən olması üçün nazirlik tərəfindən mü-təmadi olaraq həyata keçirilən layihələrdən də danışıb.

Lisey siniflərinin direktoru Ariz Abdullayev çıxışında deyib ki, bu tədris ilində 6 lisey sinfi fəaliyyət göstərəcək. Lisey siniflərində ümumilikdə 144 şagird təhsil alacaq, şagirdlərdən 26-sı fizika-riyaziyyat təmayüllü liseydən gəlib, 27-si isə fənn müsabiqələrinin qalibi kimi liseydə oxumaq şansı qazanıb. A.Abdullayev əlavə edib ki, şagird kontingentinin qalan hissəsi isə sentyabrın 10-da keçirilən imtahanda yaxşı nəticə göstərənələr arasından seçilib.

Tədbirdə iştirak edən digər qonaqlar da lisey siniflərinin əhəmiyyətinə toxunub, yeni tədris ilində hər kəsə uğurlar arzulayıblar.

Sonra tədbir iştirakçıları lisey siniflərində yaradılan şəraitlə tanış olublar.

***

Sentyabrın 16-da Şirvanda Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki Kimya-biologiya

təmayüllü Respublika liseyinin siniflərinin də açılış mərasimi keçirilib.

Açılışda Təhsil Nazirliyinin Təhsilin inkişafı proqramları şöbəsinin sektor müdiri Xəmid Seyranov, lisey siniflərinin rəhbəri Hüseyn Mirzəyev, Şirvan Şəhər Təhsil Şöbəsinin əməkdaşları, müəllim-şagird kollektivi, valideynlər və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Təhsil Nazirliyinin sektor müdiri X.Seyranov bildirib ki, lisey siniflərinin yaradılmasında əsas məqsəd bölgələrdə istedadlı uşaq və gənclərin potensial imkanlarının aşkarlanması, inkişaf etdirilməsi və onların

səmərəli təhsil almaları üçün lazımı şəraitin yaradılmasından ibarətdir. Qeyd edilib ki, bu il Şirvanda yeni açılan lisey siniflərində VI, VII, VIII və IX sinif şagirdləri olmaqla, ümumilikdə 120 uşaq təhsil alacaq.

Mərasimdə çıxış edən valideynlər ölkəmizdə təhsilin inkişafına gətirilən hətərəfli qayğıya görə dövlət başçısına təşəkkür ediblər.

Gəncə şəhəri və Quba rayonunda da Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü Respublika liseyinin siniflərinin açılış mərasimi keçirilib.

Qalib layihə

Xavər ALLAHVERDİYEVƏ,
İsmayılı rayon Topçu kənd tam
orta məktəbinin direktoru

Təhsildə müsbət dəyişikliklərin aparılması üçün mühüm vasitə rolunun yerinə yetirilməsi, təhsilin keyfiyyəti üçün əsas göstərici olan “şagirdin təlim nəticələri” haqqında etibarlı məlumat verilməsi, qiymətləndirmə vasitəsilə şagirdin bilik və bacarıqları haqqında kifayət qədər məlumat əldə edildikdən sonra fənn kurikulumlarında və dərslərdə müvafiq dəyişikliklərin aparılması, təhsildə olan bezi neqativ hallara qarşı mübarizə vasitəsi funksiyası, qiymətləndirmədə yeni yanaşmaların yaddaş əsaslanan qiymətləndirmənin əksinə olaraq, məntiqi tərəkür vərdişlərinin inkişafına xidmət etməsi müasir dövrdə qiymətləndirmə fəaliyyətinə qoyulan tələblərdir.

Son illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan məqsədyönlü islahatlar ölkəmizdə təhsili müasir inkişaf səviyyəsinə çatdırmaq üçün böyük imkan yaradan “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda müəyyənləşdirilmiş əhəmiyyətli layihələr xüsusilə qeyd olunmalıdır. Təhsil Nazirliyi tərəfindən davamlı olaraq keçirilən Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant layihələr qabaqcıl ideyaları ilə cəmiyyətimizin inkişafına böyük töhfələr verir. Ölkəmizdə təhsilin inkişafı cəmiyyətimiz üçün keyfiyyətli və əhəmiyyətli təhsil imkanlarıdır.

Qiymətləndirmə sistemindəki islahatlar təhsildə müsbət dəyişikliklərin aparılması

“Öyrətmək yenidən öyrənməkdir”

Qiymətləndirmə sistemindəki islahatlar təhsildə müsbət dəyişikliklərin aparılması üçün mühüm şərtidir

üçün mühüm vasitədir. Yeni qiymətləndirmə sisteminin yaradılması prosesinin müəllim hazırlığı sahəsində aparılan islahatlarla sıx əlaqəli şəkildə həyata keçirilməsi ciddi vəziyyətdən hesab olunur. Şagirdin tədris ili boyunca geri qalmasına imkan verməməli, əksinə, hər bir şagirdin nailiyyəti diqqət mərkəzində olmalıdır. Bu baxımdan, şagird nailiyyətinin qiymətləndirilməsi davamlı, dinamik və rəsmi olmayan prosesdir. Bu prosesdə müəllimlərin şagirdlər üzərində müşahidəsi vacibdir. Yeni qiymətləndirmə ilə tanış olmayan müəllim və şagird bir sıra çətinliklərə üzülür. Onlar sualları səviyyəyə görə ayırmaq və suala əsasən balları çıxarmaq, sualların sayına görə bal sistemi ilə qiymətləndirmə apardıqda çətinlik çəkərək vaxt itkisinə yol verirlər. Savadlı şagirdlər testlərin öhdəsindən gəlsələr də, zəif oxuyan şagirdlər test zamanı testin açıq və ya qapalı olması ilə maraqlanırlar. Açıq tipli test onlar üçün çıxılmaz məhkəmə olmayan dağa çevrilir. Buna görə də bu çətinliklərin aradan qaldırılması üçün müəllimlərə öyrədici kurs təşkil etmək

yerinə düşür. Söylənən bu problemləri nəzərə alaraq dövlətimizin bizim üçün yaratdığı bu gözəl şansıdan istifadə edərək Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə 3 qrant müsabiqəsi çərçivəsində ümumi təhsil müəssisəsi kateqoriyası üzrə “Öyrətmək yenidən öyrənməkdir” layihəsini icra etmək üçün İsmayılı rayon Topçu kənd tam orta məktəbinin rəhbərliyi və müəllim kollektivi qarşısına məqsəd qoymuşdur.

Artıq üçüncü ildir ki, İsmayılı rayon Topçu kənd tam orta məktəbi Təhsildə inkişaf və innovasiyalar qrant müsabiqəsi çərçivəsində həm fərdi, həm də ümumtəhsil müəssisəsi kateqoriyası üzrə qalib olur. Belə ki, 2017-ci ildə məktəbimizin ibtidai sinif müəllimi Güllər Babayevanın Təhsildə inkişaf və innovasiyalar qrant-1 müsabiqəsinin fərdi kateqoriyası üzrə “Məktəbli valideyn”, 2018-ci ildə isə məktəbimizin ingilis dili müəllimi Tünzalə Mustafayevanın fərdi kateqoriya üzrə “Sabahını bu gün yarat” adlı layihəyi qalib olmuşdur. Sevindirici haldır ki, 2019-cu

ildə ümumtəhsil müəssisəsi kateqoriyası üzrə isə “Öyrətmək yenidən öyrənməkdir” adlı layihəsi qalib elan olunmuşdur. Layihəmizin adından da məlum olduğu kimi, əsas məqsədi digər kənd məktəblərinin müəllimləri ilə birgə əl-ələ verib yeni qiymətləndirməyə əsasən öyrədici kurs təşkil etməkdir. Məqsədimizə çatmaq üçün “Öyrətmək yenidən öyrənməkdir” layihəsinin aşağıdakı vəzifələri var:

1. Müəllimlərin test tərtibi
2. Şagirdlər üzərində sınaq keçmək
3. Pedaqoji şurada nəticələri müzakirə etmək
4. Yeni qiymətləndirmə haqqında kurs təşkil etmək
5. Müəllimlərin yeni qiymətləndirməyə əsasən test tərtibi
6. Şagirdlər üzərində sınaq keçirmək
7. Şagirdlərə bu sınağın nəticəsini müzakirə etmək
8. Pedaqoji şurada nəticələri tutuşdurmaq.

Layihə Topçu kənd tam orta məktəbində reallaşdırılacaq. Rəhbəri olduğum “Öyrətmək

Təhsil sistemində islahatların məqsədi ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın təhsil sistemi dünya təhsil sisteminin standartları ilə uyğunlaşsın.

Heydər ƏLİYEV,
ümummilli lider

yenidən öyrənməkdir” layihəsinin iştirakçıları məktəbin müəllim kollektivi, şagirdləri və digər kənd məktəbinin müəllimləri nəzərdə tutulub. Layihə 15 sentyabr 2019-cu il -15 dekabr 2019-cu il müddətində reallaşacaq. Layihədən gözlənilən nəticələr:

Layihənin sonunda iştirak edən müəllimlər yeni qiymətləndirmə üsulunu dərindən mənimsəyərək onlarda sərbəst test tərtib etmək bacarıqları formalaşacaq. Eyni zamanda, şagirdlərimizdə yeni üsulla tərtib olunmuş testləri işləmək bacarığı və vaxta qənaət etmək vərdişi formalaşacaq. Layihənin icra müddətində həm iştirakçılar, həm də ekspert tərəfindən irəli sürülən təkliflər və maraqlı ideyalar layihə iştirakçılarına yaradılan ən əlverişli hal olacaq. Uğurlu iş üçün təbii ki, əl-ələ verib məqsədə çatmaq istiqamətində addımlayacağıq. Layihənin ən maraqlı tərəfi budur ki, nəticələri müəllimlərə yanaşı, şagirdlərə də müzakirə edəcəyik. Layihənin icrasını müddətdə tərtib olunan test vasitələri sonda kitab şəkildə nəşr olunaraq iştirakçılara paylanacaq.

Hər bir müəllim şagirdinin bilik səviyyəsini düzgün qiymətləndirməyi bacarmalıdır. Müəllimindən düzgünlüyü gören şagird özünəinamla yanaşı, müəlliminə də hörmət və etibar artacaq. Odur ki, işimizi düzgün quracaq, ölkəmizə yüksək düşüncəli, elmi potensialı və milli-mənəvi dəyərləri ilə seçilən şagirdlər tərbiyə etmiş olacağıq.

Tofiq MƏMMƏDOV,

*Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun dosenti,
pedaqoji elmlər üzrə fəlsəfə doktoru,*

Gülxanım ORUCOVA,

*Naxçıvan Şəhər Təhsil Şöbəsinin
baş məsləhətçisi*

Ölkələrin güdrətli olması üçün onların iqtisadiyyatı, hərbi gücü, sosial durumu, mədəniyyəti ən inkişaf etmiş səviyyədə olmalıdır. Göstərilənlərə nail olmaq üçün birinci növbədə həmin ölkələrin təhsil sisteminin yüksək səviyyədə olması əsas şərtidir. Bəs, təhsilin yüksək səviyyəyə qaldırılması üçün hansı keyfiyyətlər prioritet təşkil etməlidir? İqtisadiyyatın inkişafı təhsilin inkişafı ilə düz mütənəsibdir. Ola bilməz ki, ölkələrin iqtisadiyyatı inkişaf etsin, lakin təhsili zəif olsun! Müdrik bir kəlamda deyildiyi kimi, “Millətlər necə oxuyursa, elə də yaşayırlar”. Təhsilin yüksək səviyyədə olması isə, ilk növbədə, tədris prosesində milli dəyərləri saxlamaqla yanaşı, qabaqcıl ölkələrin təhsil sistemindən bəhrələnmək və müasir təlim innovasiyalarından səmərəli istifadə edilməsi zəruridir. Fikrimizcə, keyfiyyətli təhsil üçün aşağıdakı amillərin nəzərə alınması vacibdir:

1. Təhsilin məzmununun daim yenilişməsi və təkmilləşdirilməsi.
2. Müasir təlim texnologiyalarından təlim prosesində səmərəli istifadə edilməsi.
3. Təlimin keyfiyyətini müəyyən edən, kurikulum tələblərinə cavab verən qiymətləndirmə sisteminin yaradılması.
4. Müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin müntəzəm artırılması.
5. Milli dəyərləri nəzərə almaqla inkişaf etmiş ölkələrin təhsil sistemindən bəhrələnmək.
6. Pedaqoji fakültədə təhsil alan tələbələrə pedaqoji təcrübələrinin peşəkar müəllimlər tərəfindən aparılması.

XXI əsrdə bütün sahələrdə olduğu kimi, təhsil sistemində də qloballaşma gedir. Bu qloballaşmanın mahiyyətini yaddaş məktəbindən tərəkür məktəbinə keçid təşkil edir. Tərəkürün dəyişməsi özünü indiqo (kosmik tərəkürü) genclərin yetişməsində daha qa-

Alimlər şagirdlərə dərs deyir

Ali məktəblə ümumi təhsil müəssisələri arasında əlaqə möhkəmlənir

üçün ilk növbədə ali məktəblərin pedaqoji fakültələrində pedaqoji təcrübələrini keyfiyyətli keçirilməsindən başlamaq lazımdır.

Seminar dərslərdə tələbələr bilini özləri qiymətləndirirlər

Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunda təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq məqsədilə və qismən də adicəkilən nəzəriyyəyə əsaslanan müəyyən işlər aparılır. Belə ki, seminar dərslərində tələbə mövzunu izah etdikdən sonra bilini özləri qiymətləndirirlər (Nəzərə alsaq ki, “Sabahın Müəllimləri” şagirdlərin bilini obyektiv qiymətləndirməyi bacarmalıdır). Burada nələr nəzərə alınır: mövzu tam əhatə olunurmu? İzahda sistemlilik-ardıcillıq prinsipləri gözlənilirmi? Cümlələrin quruluşu - Azərbaycan dilinin qrammatik qayda və qanunlarına uyğunluğu necə idi? Nitqin təmizliyi, aydınlığı, səlistliyi, rəvanlığı, nəfəs almanın normalığı, dinamikliyi, sədeli, səsin tempi, üreyə yatlılığı, dərsi izah edərkən özünü gərginləşdirməməsi (rahat hiss etmə), ən vacibi isə dərsi şagirdlərin başa düşəcəyi dildə izah edilməsi və s. şərtlərinin nəzərə alınması. Əgər danışıqda müəyyən nöqsanlar müşahidə olunarsa, bu nöqsanları yaradan səbəb nə idi? Göstərilən məqamlar nəzərə alınaraq və yekunda hər bir tələbə özü-öz danışıqına qiymət verir. Sual belə qoyulur. Şagirdin sonini kimi cavab versə idi, sən ona hansı qiyməti verərdin? Əksər hallarda tələbələr özlərinə verdiyi qiymətlərlə müəllimin nəzərdə tutduğu qiymətlər üst-üstə düşür. Bu formada aparılan qiymətləndirmədə semestrin sonunda tələbələr müəllimlərin arasında qiymətləndirmədə ciddi problemlər yaranır. Bu qayda ilə aparılan dərslərdə əksər tələbələr seminar dərslərinə daha yaxşı və məsuliyyətlə hazırlanırlar.

Tələbələrə kollokviumlar aparılır

Başqa bir önəmli məqam isə tələbələrə kollokviumların aparılmasıdır: Çoxillik təcrübəmə əsaslanaraq kollokviumları belə təşkil edirəm: İmtahan sualları bir qayda olaraq semestrin əvvəlində hər bir tələbəyə şəxsən təqdim edilir. İmtahan sualları təqribən üç hissəyə bölünür. Kollokviumlar ayda bir dəfədən az olmayaraq seminar dərslərində üç

mərhələdə keçirilir. Birinci mərhələdə imtahan suallarının 1/3 hissəsi (15 dəqiqə), ikinci mərhələdə 2/3 hissəsi (30 dəqiqə) və üçüncü mərhələdə isə (45 dəqiqə) imtahan suallarının hamısı kollokviuma salınır. Sualların həcmindən asılı olaraq mərhələlərə ayrılan vaxt bölgüsü dəyişdirilə bilər. Kollokviumlar fənn müəlliminin ciddi nəzarəti ilə aparılır. Belə ki, mobil telefonlar, müəllimlərə dəftərləri, dərs vəsaitləri və dərsliklər tam yığılıdır. Birinci mərhələdəki suallar ikinci mərhələdə, birinci və ikinci mərhələdəki suallar isə üçüncü mərhələdə təkrar salına bilər. Bu formada aparılan kollokviumların üstün cəhəti orasındadır ki, əgər tələbə bu və ya digər səbəbdən kollokviumların birinci və ya ikinci mərhələsində iştirak edə bilməyibdirsə, ona imkan yaradılır ki, üçüncü mərhələdə (yekun mərhələsi) iştirak etməklə burda aldığı qiyməti əvvəlki, mərhələdəki birinci və ya ikinci mərhələyə aid edilsin. Kollokviumların bu qayda ilə təşkil, tələbələrə imtahanlara artıq üçüncü mərhələdə hazır olmalarına əlverişli şərait yaranır. Nəticədə tələbələr imtahanlarda xoşa gəlməyən problemlərlə qarşılaşmır və yaxşı nəticələr əldə edirlər.

“Sabahın müəllimi”

Bu deyilənlərlə yanaşı, institutda “Sabahın müəllimi” layihəsi neçə illərdir ki, həyata keçirilir və effektiv nəticələr əldə olunur. Müəllimlik peşəsinin sirlərini “dörd divar” arasında müəllimlə oxumaqla öyrətmək mümkün deyildir. Bu layihənin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, müəllimlik sənətinə xüsusi maraq və həvəs göstərən istedadlı tələbələr bu layihəyə cəlb etməklə gələcək müəllimlərin peşə hazırlığını xeyli yaxşılaşdırmaq olur. Müəllimlik sənətinə xüsusi maraq göstərən istedadlı tələbələr Naxçıvan şəhər 12 nömrəli məktəbdə ustad müəllimlərin dərslərini dinləyir (tədris planında nəzərdə tutulan təcrübə saatlarından əlavə) və özünü kifayət qədər hazırlıqlı hiss etdikdən sonra, sinif müəllimi, institutun nədərsi dərsləri öyrətmə müəllimi və tələbə yoldaşlarının bir hissəsi (4, 5 tələbə növbə ilə) onların dərslərini dinləyərək müşahidə aparır. Burada əsasən aşağıdakı məqamlara diqqət yetirilməsi məsləhət görülür: şagirdlərin dərslərdə fəallığı necə təmin olunmuşdur? İKT-dən və müxtəlif elektron resurslardan səmərəli istifadə olundu mu? Müəllim dərslərini məqsədini düzgün çatdırma

bilimi? Metod, vasitələr və iş forması düzgün seçilmişdir mi? Dərslər başqa fənlərlə əlaqəsi (inteqrasiya) göstərildimi? Şagirdlərin bir-biri ilə və müəllimlə ünsiyyət yaratması necə idi? Şagirdlərin biliniyin qiymətləndirilməsi düzgün aparıldı mı? Vaxt bölgüsünə düzgün əməl olundu mu? Sonda dərs müzakirə edilir. Müzakirədə ilk sözü dərsi aparın tələbəyə (sabahın müəlliminə) verilir. Tələbə dərslərində ancaq buraxdığı nöqsanlar və onların səbəblərini izah edir. Sonra tələbə yoldaşları dərslə müşahidə etdikləri müsbət və mənfi cəhətlərini göstərirlər. Daha sonra fənn müəllimi və ən nəhayət, nəzəriyyə müəllimi dərslər haqqında öz düşüncələrini bildirərək müzakirəni yekunlaşdırır. Müzakirə zamanı fikirlərin təkrarına yol verməmək tələbələrə diqqətə çatdırılır. Müzakirənin gedişi protokolda öz əksini tapır. Ən yaxşı dərslər aparın tələbə və orta məktəb müəllimi, nəzəriyyə dərslərini deyən müəllimin təqdimatı ilə institutun rektorluğu tərəfindən mükafatlandırılır.

Bu qaydada aparılan dərslər, demək olar ki, tədris ili müddətində həftədə bir dəfədən az olmamaq şərti ilə (tədris planında nəzərdə tutulan dərslərə mane olmamaqla) keçirilir. Əgər tələbə ikinci növbə oxuyarsa - ali məktəbdəki dərslərə mane olmamaq şərti ilə birinci növbədə (bir akademik saat dərslər keçirilməsi, təqribən bir o qədər də müzakirəsi) keçirilir.

Naxçıvan MR Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbovun müvafiq sərəncamına əsasən alimlər tərəfindən ümumi təhsil məktəblərində müntəzəm olaraq “açıq dərs”lərinin aparılması nəzərdə tutulur. Ümumi təhsil məktəb müəllimlərinin kurikulumla bağlı müəyyən çətinlikləri və sualları olarsa, onu yerində həll etmək mümkün olur. Nəticədə ali məktəblə ümumi təhsil məktəblərinin əlaqəsini möhkəmləndirmək üçün əlverişli şərait yaranır. Bu deyilənlər, şübhəsiz ki, təhsilin keyfiyyətinə öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Qabaqcıl təcrübədən bəhrələnmək

Peşəkar müəllimlər hər bir şagirdə fərdi yanaşmaqla, onların potensial imkanlarını nəzərə almaqla tədris prosesini təşkil edir. Belə ki, zəiflər, orta səviyyəli və istedadlılara yanaşma tərzi hər birinin gücünə müvafiq olur.

Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinin əsas meyarı peşəkarlıqdır, peşəkarlığın əsas meyarı isə qabaqcıl təcrübədən bəhrələnməkdir. Bu təcrübə istər daxili, istərsə də xarici ölkələrin qabaqcıl təcrübəsi olsun.

Almaniyada doktorantura səviyyəsində təqəüd proqramı

2020-2021-ci tədris ili üzrə Almaniyada doktorantura səviyyəsində Berlin Müsəlman Mədəniyyətləri və Cəmiyyətləri Ali Məktəbinin təqəüd proqramı elan olunub.

Təqəüd proqramına sənəd vermək istəyən şəxslər cari ilin oktyabrın 7-dək www.bgsms.fu-berlin.de/en/announcements/201908_Call-for-Applications-2020.html sahifəsinə müraciət edə bilərlər.

Tədqiqat müddəti 3 ildir.

ADPU-ya yeni qəbul olunan magistrantlarla görüş keçirilib

Sentyabrın 16-da Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində (ADPU) 2019/2020-ci tədris ilində ali təhsilin magistratura səviyyəsinə qəbul olunan magistrantlarla görüş keçirilib.

ADPU-nun rektoru, professor Cəfər Cəfərov yeni qəbul olunan magistrantları təbrik edib, onlara uğurlar arzulayıb. Rektor ADPU-da uğurla həyata keçirilən təhsil islahatları barədə ətraflı məlumat verib.

C.Cəfərov qeyd edib ki, 2019/2020-ci tədris ilində ADPU-nun magistratura səviyyəsinə 20 ixtisas, 22 ixtisaslaşma üzrə 310 nəfər qəbul olunub. Rektor son illər universitetin elm və təhsil sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlərdən danışaraq bildirib ki, ADPU həm də bir çox xarici ölkələrin nüfuzlu ali məktəbləri ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq

haqqında müqavilələr bağlayıb.

Elm və innovasiyalar üzrə prorektor, professor Aşef Zamanov, Sosial və humanitar məsələlər üzrə prorektor, professor Fikrət Rzayev, Tarix və coğrafiya fakültəsinin Ümumi pedaqogika kafedrasının müdiri, professor İrəmin İsayev çıxış edərək universitetdə görülən işləri müsbət qiymətləndirib və yeni qəbul olunan magistrantlara təhsildə uğurlar arzulayıblar.

Sonra Magistratura və doktorantura şöbəsinin müdiri, professor İbrahim Bayramov şöbənin strukturu, kredit sistemi ilə tədrisin təşkili, magistratura səviyyəsində qiymətləndirmə və təqəüdlərin verilməsi qaydaları barədə magistrantlara məlumat verib.

Görüşün sonunda magistratura-ya yüksək balla qəbul olunan gənclərə tələbə biletləri təqdim edilib.

UNEC-in nümayəndə heyəti Almaniyada təcrübə mübadiləsi keçəcək

UNEC-in struktur bölmə rəhbərləri, əməkdaşları və magistrantları Alman Akademik Mübadilə Xidmətinin (DAAD) layihəsi çərçivəsində Almaniyanın Siegen Universitetində təcrübə mübadiləsi keçəcəklər.

Siegen Universitetinə ezam olunan nümayəndə heyəti ilə görüşən rektor, professor Ədalət Muradov DAAD-ın maliyyələşdirdiyi "EE-KEY-AZ Sahibkarlıq təhsili: Azərbaycanda iş yerlərinin yaradılması və məşğulluğun əsas amili kimi" layihəsinin uğurlu təşkilindən söz açıb. 4 illik layihə müddətində UNEC-lə Siegen Universiteti arasında əlaqələrin davamlı inkişaf etdiyini, bakalavr

və magistrantları üçün yay və qış məktəblərinin təşkil olunduğunu, hər iki universitetdə gənc tədqiqatçıların elmi araşdırmalar apardığını, professor-müəllim və inzibati heyətinin iştirakı ilə Bakıda və Siegendə seminarların, həmçinin aktiv tələbə-müəllim mübadilələrinin həyata keçirildiyini bildirib.

Rektor nümayəndə heyətinə Siegen Universitetinin beynəlxalq əməkdaşlıq, tələbə mobilliyinin təmin olunması, tədrisin və imtahan prosesinin keyfiyyətli təşkili, müasir tələbləri ödəyən elmi tədqiqatların aparılması və digər istiqamətlərdə təcrübəsinin öyrənilməsinin faydalı olacağını vurğulayıb.

Sonra iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Gilan Universiteti AzTU ilə əməkdaşlıq edəcək

Sentyabrın 17-də Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) rektoru, professor Vilayət Vəliyev İran İslam Respublikasının Gilan Universitetinin rektoru, professor Ahmad Razi və onun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Rektor Vilayət Vəliyev qonaqlara AzTU haqqında ətraflı məlumat verib və Gilan Universiteti ilə əməkdaşlıqdan məmnun olduğunu bildirdi.

Professor Ahmad Razi rəhbərlik etdiyi təhsil ocağı haqqında məlumat verərək bildirib ki, Gilan Universitetində hazırda 17 min tə-

ləbə təhsil alır, 600 professor-müəllim heyəti, 10 fakültə və iki araşdırma mərkəzi fəaliyyət göstərir. Rektor AzTU ilə yaxından tanış olduğunu bildirərək əməkdaşlıq etmək niyyətini həmkarının diqqətinə çatdırdı.

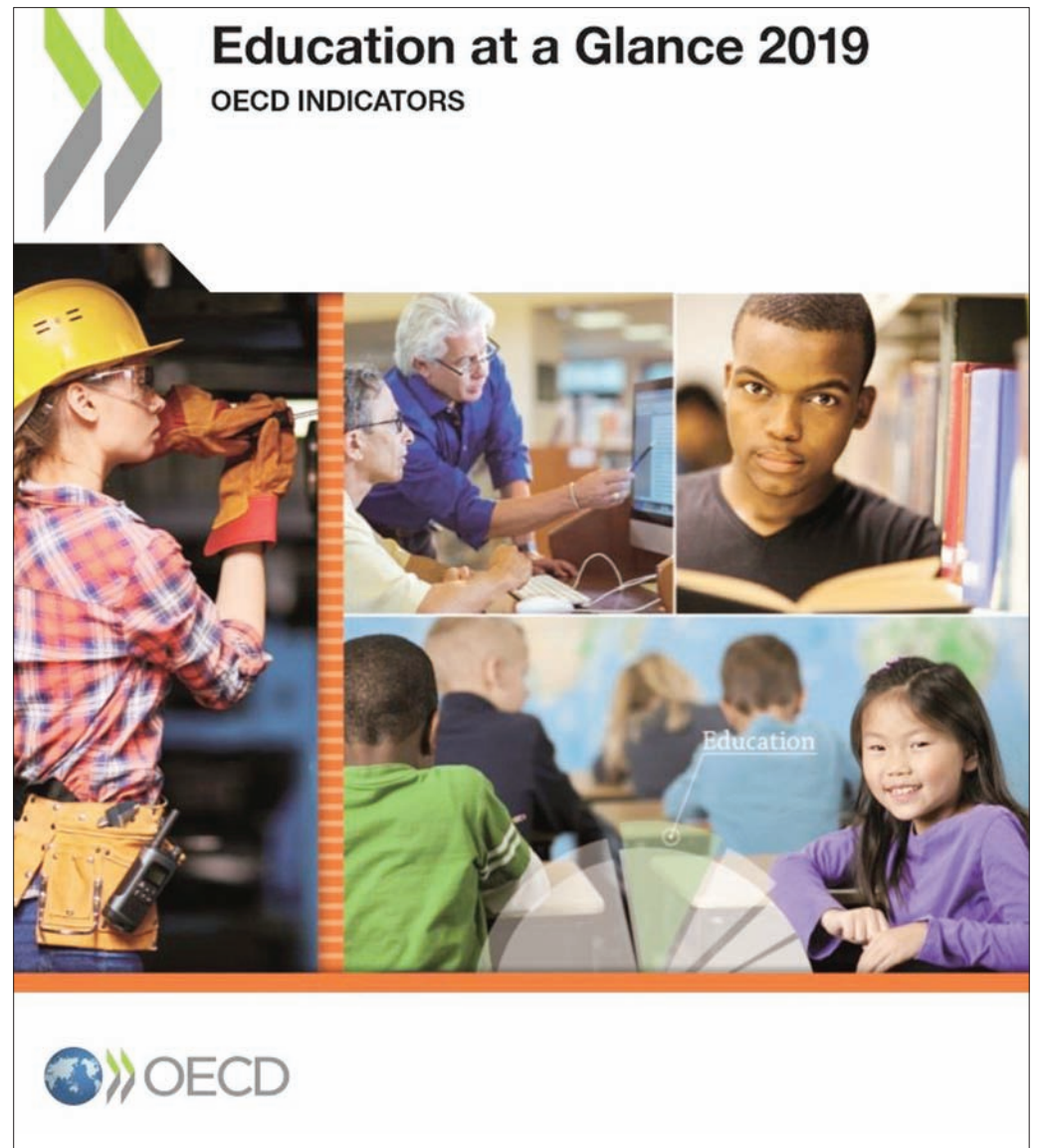
Görüşdə hər iki universitetin fəaliyyəti və əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün görüləcək işlər müzakirə olundu.

Sonda rektorlar iki universitet arasında əməkdaşlığa dair müqavilə imzalayıblar. Müqaviləyə əsasən AzTU və Gilan Universiteti arasında təhsil, elmi-tədqiqat işləri sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulub.

Sentyabrın 11-də İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) növbəti illik hesabatı (Education at a Glance 2019) açıqlanıb. Hesabata əsasən, dünya ölkələrində ali təhsilə tələbat artmaqda davam edir, lakin onun daha da genişləndirilməsi yalnız o halda sabit olacaq ki, bu, əmək bazarında məzunların iş təklifinə və sosial ehtiyaclarına uyğun olsun və onlara gələcəkdə istiqamətlənmək üçün lazım olan bacarıqları versin.

Sənəddə qeyd olunur ki, 2018-ci ildə 25-34 yaşlı insanların 44%-i ali təhsil alıb. Bu rəqəm 2008-ci ildə OECD ölkələrində orta hesabla 35 faiz təşkil edib. Ali təhsilli yaşlı insanların məşğulluq səviyyəsi orta təhsilli insanlara nisbətən 9 faiz yüksəkdir və onların qazancları 57 faiz daha artıqdır.

Buna baxmayaraq, yüksək tələbat olan bəzi sektorlar onlara lazım olan bacarıqları tapmaq üçün mübarizə edə birlər. Bakalavriat proqramları üzrə yeni abituriyentlərin 15% - dən az hissəsi mühəndislik, istehsal və tikinti işlərini və 5%-dən çoxu informasiya-kommunikasiya texnologiyalarını öyrənir, baxmayaraq ki, bu sektorlarda məşğulluq və gəlirlərin ən yüksək səviyyələrindən biri müşahidə olunur. Qadınlar arasında məşğulluq səviyyəsi OECD ölkələri üzrə orta hesabla 1/4-dən də azdır.

Tələbələrin hazırlığı üzrə səylər gücləndirilməlidir

Oruc MUSTAFAYEV

"Gənclərin gözlənilməz və dəyişən dünyamıza istiqamətlənməsi üçün lazım olan bilik və bacarıqları əldə etməsi heç vaxt bu qədər vacib olmayıb", - deyərək OECD-nin baş katibi Anxel Qurriya Parisdə hesabatın təqdimatında bildirib. "Biz imkanları genişləndirməli və gələcək bacarıqlara daha güclü körpülər qurmalyıq ki, hər bir tələbə cəmiyyətdə öz yerini tapsın və tam potensialını həyata keçirsin".

Hesabatda qeyd olunur ki, bir çox təhsil müəssisələri ali məktəblərə qəbulun çevik yollarını həvəsləndirməklə, akademik və peşə vərdətlərinin tarazlığını təmin etməklə, işgözlülərlə, sənəyə və tədris təşkilatları ilə daha sıx əməkdaşlıq əlaqələri qurmaqla əmək bazarının dəyişən tələbatlarını ödəmək üçün inkişaf edirlər. OECD hesab edir ki, kursların aktuallığını və keyfiyyətini qorumaqla ali məktəblər artan təhsil xərclərinin qarşısını almaq üçün tələbələrə sayını balanslaşdırmalıdırlar.

2005-ci ildən 2016-cı ilə qədər ali məktəblərə xərclər tələbə qəbulunun göstəricisi ilə müqayisədə iki dəfədən çox artaraq, orta hesabla, OECD ölkələrində 15600 ABŞ dollarına yaxın təşkil edib. Özəl mənbələrin bu məsələdə daha çox töhfə verməsi stimullaşdırılır, çünki ölkələr təhsil haqqını artırmaqda davam edir.

Məktəbə getməyənlərin sayında azalma

"Education at a Glance" nəşri gənclərin təhsildən işə necə keçməsinə, OECD və tərəfdaş ölkələrin 2030-cu ilə qədər təhsil sahəsində davamlı inkişaf məqsədinə nail olmaq yolunda səylərini qiymətləndirir. Sənəddə qeyd olunur ki, son 10 il ərzində bəzi ölkələr məktəbə getməyənlərin sayının azaldılmasında əhəmiyyətli irəliləyişə nail olublar. 2005-ci ildən 2017-ci ilə qədər faiz dərəcələri Rusiyada 20, Meksikada 18, Portuqaliyada 16, Avstraliya və Yeni Zelandiyada 10 faiz azalıb. Məruzədən belə bir nəticə çıxarılır ki, orta hesabla OECD ölkələri üzrə təxminən 15-24 yaşlı yeniyetmələr arasında hər altı nəfərdən biri texniki peşə proqramları ilə əhatə olunub. Ali təhsilli və orta təhsilli gənclərin əldə etdiyi nailiyyətlərdə fərq azalıb. İlk baxışdan təhsil bütün dünyada ölkələrin inkişaf səviyyəsini ölçən, müqayisə edilə bilən milli statistik məlumatlar verir. Hesabatda OECD üzvü olan 36 ölkənin, həmçinin Argentina, Braziliya, Hindistan, İndoneziya, Çin, Kolumbiya, Kosta-Rika, Rusiya Federasiyası, Səudiyyə Ərəbistanı və Cənubi Afrikanın təhsil sistemləri təhlil edilir.

Digər başlıca nəticələr bunlardır:

OECD-nin növbəti illik hesabatı açıqlanıb

Təhsilin səviyyəsi və nəticələri

*25-34 yaşlı ali təhsilli şəxslərin payı orta hesabla OECD ölkələri üzrə 2008-ci ildən 2018-ci ilə qədər 9 faiz artıb, natamam orta təhsilli yaşlıların sayı 19%-dən 15%-ə düşüb.

*Gəlirlərdə gender boşluğu təhsilin bütün səviyyələrində saxlanılır və bu fərq ali təhsilli böyük yaşlarında daha çoxdur. Qadınlar kişilərdən az pul qazanırlar, hətta geniş bilik sahəsində ali təhsilə malik olsalar da.

*OECD ölkələri üzrə orta hesabla 18-24 yaşlı şəxslərin 14,3 faizi işləmir, təhsil və ya peşə hazırlığı ilə məşğul olmur. Braziliya, Kolumbiya, Kosta-Rika, İtaliya, Cənubi Afrika və Türkiyədə 18-24 yaşlıların 25 faizdən çoxu təhsil və ya peşə hazırlığı ilə məşğul olmur.

Təhsilə giriş

*OECD ölkələri üzrə orta hesabla 17-18 yaşlıların 70 faizi orta məktəbin yuxarı siniflərində təhsil alır, 19-20 yaşlıların isə 40 faizdən çoxu OECD ölkələrinin, demək olar ki, ali təhsil müəssisələrində təhsil alır.

*2017-ci ildə bütün OECD ölkələrində təhsilə cəlb edilmə 4-5 yaşlı uşaqların payı 90%-i ötürüb, bununla belə ölkələrin təxminən üçdə biri üç yaşlı uşaqların tam əhatəsinə çatıb.

*Cari qiymətləndirmələr göstərir ki, OECD ölkələrində insanların orta hesabla 86%-i öz həyatları ərzində ali məktəbi bitirəcək, 81%-i isə bunu 25 yaşına çatanaqədər edəcək.

Təhsil xərcləri

*Ümumilikdə OECD ölkələri ibtidai və ali təhsil müəssisələrində bir şagirdə orta hesabla 10500 ABŞ dolları xərcləyirlər. Ali təhsil səviyyəsində bir tələbənin orta xərcləri digər səviyyəyə nisbətən 1,7 dəfə çoxdur.

*Xərclər 2010-cu ildən başlayaraq bütün səviyyələrdə, xüsusilə də ali təhsil müəssisələrində tələbələrə nisbətən daha yüksək tempolarla artmaqda davam edir. 2010-cu ildən 2016-cı ilə qədər qeyri-profil səviyyələrində bir tələbənin orta xərcləri 5% artıb, tələbələrə nisbətən isə dəyişməz olaraq qalıb. Ali təhsil səviyyəsində xərclər 9%, tələbələrə nisbətən isə 3% artıb.

*2016-cı ildə OECD ölkələrində ibtidai və ali təhsil üzrə dövlət xərclərinin ümumi həcmi bütün xidmətlər üzrə dövlət xərclərinin ümumi həcmindən orta hesabla 11%-ni təşkil edib. Bu

rəqəm İtaliyada 6,3%-dən Çilidə 17%-ə qədər dəyişir.

Dərs saatları

*OECD ölkələrində və iqtisadiyyatı inkişaf edən ölkələrdə təhsilənlər ibtidai və natamam orta təhsil zamanı orta hesabla 7590 məcburi təlim saati alırlar. Bu rəqəm Macarıstanda 5973, Avstraliyada, demək olar ki, ikiqat - 11000, Danimarkada 10960 saat təşkil edir.

*İbtidai təhsil səviyyəsində riyaziyyata həsr olunmuş icbari tədris proqramlarının payı Danimarkada 12%-dən Meksikada 27%-ə qədər düşür. Orta təhsilin aşağı siniflərində bu rəqəm Macarıstan, İrlandiya və Koreyada təxminən 11%-dən, Çili, Latviya və Rusiya Federasiyasında 16%-ə qədər (İtaliyada isə təbii ehtimalları da daxil olmaqla 20%) dəyişir.

*OECD ölkələri üzrə orta hesabla ibtidai təhsil sistemində hər bir müəllimə 15, natamam orta təhsil sistemində isə bir müəllimə 13 şagird düşür. Orta məktəbin aşağı sinifində 21 və natamam orta təhsil sistemində 23 şagird vardır.

*Müəllim heyəti qocalır: 2017-ci ildə OECD ölkələri üzrə ibtidai və orta məktəb müəllimlərinin 36%-nin yaşı 50-dən aşağı olmayıb, bu isə 2005-ci illə müqayisədə 5 faiz çoxdur. Müəllimlərin yalnız 10%-nin yaşı 30-a qədərdir. Bundan əlavə, bu peşədə əvvəlki qadınlar çoxluq təşkil edir, orta hesabla OECD ölkələrində 10 müəllimədən 7-si qadındır.

Qeyd edək ki, "Education at a Glance" ilk baxışdan bütün dünyada təhsilin vəziyyəti haqqında nüfuzlu informasiya mənbəyidir. Sənəddə OECD ölkələrində və bir sıra tərəfdaş ölkələrdə təhsil sistemlərinin strukturu, maliyyəsi və effektivliyi barədə məlumatlar verilir. Bu nəşrdə 100-dən çox diaqram və cədvəl, həmçinin təhsil məlumat bazasında daha çox mövcud olan linklər təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin nəticələri haqqında əsas məlumatları ehtiva edir: müxtəlif ölkələrdə təhsilin təsiri; təhsildə əylətilik, iştirak etmə və inkişaf; təhsilə sərmayə qoyuluşu, maliyyə resursları; müəllimlər, tədris mühiti və məktəblərin təşkili.

2019-cu ilin nəşrində əsas diqqət məzunların universitetləri birirəsinə dair yeni göstəricilərinə, doktorantura məzunlarına və onların əmək bazarında nəticələrinə, eləcə də ali məktəblərə qəbul sistemlərinə, həmçinin davamlı inkişaf sahəsində 4-cü məqsədə həsr olunmuş xüsusi fəsiləyə verilir.

Daha ətraflı www.oecd.org/education/education-at-a-glance/ sahifəsindən tanış olmaq olar.

ELAN

“Loqopediya” kursu üzrə sertifikatlaşdırılmış təlim proqramı

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində “Loqopediya” üzrə təlim kursuna start verilir. Hədəf loqopediya sahəsində nəzəri və praktik bilikləri bu sahəyə marağı olan və müxtəlif müəssisələrdə fəaliyyət göstərən mütəxəssislərə öyrətməkdir.

Bu məqsədlə, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin “Xüsusi təhsil” kafedrasının mütəxəssisləri tərəfindən tədris olunacaq 60 saatlıq proqramın reallaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Bu Proqram müəllim bacarıqlarının artırılması layihəsi çərçivəsində ADPU-nun “Davamlı təhsil və innovasiyalar” şöbəsi tərəfindən koordinasiya edilir. Təlimlər 21 oktyabr - 4 noyabr 2019-cu il tarixlərində ADPU-da (Bakı şəhəri, Həsən Əliyev küçəsi, 104) keçiriləcəkdir.

İştirak üçün maraqlananlar 20 sentyabr - 11 oktyabr 2019-cu il tarixlərində davamlı_tehsil@mail.ru elektron ünvanında qeydiyyatdan keçə bilərlər. İştirakçıların seçimi zamanı defektologiya sahəsində çalışan, inklüziv təhsillə maraqlanan və bu sahədə öz təhsilini, sənədlərini artırmaq istəyən şəxslərə üstünlük verəcəkdir.

Təlim ödənişlidir.

Əlaqə nömrəsi: (012) 465-29-76

Transfer.edu.az portalına daxil ol, universiteti dəyiş

Portal vasitəsilə köçürülən tələbələr prosesdən razıdırlar

Niyazi RƏHİMOV

Artıq tələbələr heç bir yerə getmədən, heç bir növbə gözləmədən təhsil aldığı universiteti dəyişə bilər. Bəs, bu necə baş verir? Çox sadə. Deməli, tələbə Təhsil Nazirliyinin yaratdığı transfer.edu.az portalına daxil olur və telefon vasitəsilə rahatlıqla bir universitetdən digərinə köçürülür.

Bu imkanı tələbələrə Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2016-cı ildə yaradılan transfer.edu.az portalı verir. Portalın yaradılmasında məqsəd tələbələrin köçürülmə prosesini sadələşdirmək, onların arzularını universitetə rahatlıqla köçürülməsini təmin etməkdir. Nəzərə çatdırmaq ki, tələbələrin ölkə daxilində və xaricdə yerləşən ali təhsil müəssisələrindən köçürülməsi, yaxud bir ixtisasdan digərinə dəyişdirilməsi il ərzində iki dəfə həyata keçirilir.

Bəs, köçürülmə prosesi necə həyata keçirilir?

Qeyd edək ki, köçürülmək arzusunda olan tələbə öncə transfer.edu.az portalına daxil olub, sistemdə qeydiyyatdan keçir. Bunun üçün əsas şəhifədə olan “sistemdə qeydiyyatdan keç” bölməsinə daxil olmaq lazımdır. Qeydiyyat üç mərhələdən və sistemin aktivləşdirilməsindən ibarətdir. Prosesə başlamazdan əvvəl tələbə köçürülmə qaydaları ilə tanış olmalı və onları qəbul etməlidir. Qeydiyyatın ilkin mərhələsində sistemin təklif etdiyi iki variantdan birini seçmək mümkündür: Azərbaycan və ya Xarici ölkə universitetlərində təhsil alanlar.

Tələbənin harada oxumasından asılı olmayaraq, qeydiyyatın ikinci mərhələsində öz şəxsiyyət vəsiqəsinin FİN kodunu qeyd etməlidir. Əgər o, əcnəbi universitetdə təhsil alırsa, bütün şəxsi məlumatlar əl ilə, manual rejimdə daxil edilməlidir.

FİN kodunu və ATM-ə daxil olduğu ili qeyd etdikdən sonra tələbə barəsində fərdi məlumatlar gəlir. Bundan sonra həmin məlumatları təsdiqləməlidir.

Növbəti mərhələdə, istifadəçi öz mobil nömrəsini daxil etməli və şifrəsini müəyyənləşdirməlidir. SMS bildirişi vasitəsilə telefona dörd rəqəmli kod gəlir. Nömrəni təsdiqləmək üçün həmin kod daxil edilməlidir. Bununla qeydiyyat prosesi tamamlanır və istifadəçi “Şəxsi sahifəsinə” keçid alır.

Əgər tələbə Azərbaycan universitetlərindən birində təhsil alırsa, sorğunun göndərilməsi üçün təqdim olunan siyahıdakı ali təhsil müəssisəsini seçməli və ixtisasların qeyd olunduğu cədvəldə aidiyyəti ixtisasın qarşısındakı “Sorgu göndərmək” düyməsini basmalıdır. Daha sonra müxtəlif məlumat və sənədlərin yüklənməsi üçün xüsusi formaya malik yeni sahifə açılır.

Köçürülmə üçün sorgu yalnız bir universitet və bir ixtisasa verilə bilər. Seçilmiş məlumatların dəyişdirilməsi üçün cari məlumatlar ləğv edilməlidir.

“Cavab gözlənilir” statusu müəyyənləşdirildikdən tələbə göndərdiyi sorğunu ləğv edə bilər. Nəticədən asılı olaraq, sonrakı statusu qeyd edilə bilər:

“İmtina edilib” - səbəb göstərilməklə köçürülmədən imtina olunduğu halda;

“Təsdiqlənib” - proses uğurla nəticələndiyi halda. Bu zaman operator köçürülmə haqqında Təhsil Nazirliyinin razılıq məktubunu sistemə yükləyir. Həmin sənəd yüklənə və ya çap edilə bilər.

Bir ali təhsil müəssisəsindən digərinə köçürülən, ixtisasını dəyişən şəxslər təhsillərini yalnız ödənişli əsaslarla davam etdirirlər. Dövlət sifarişində təhsilənlərin eyni ixtisasa köçürülməsi istisnadır.

“Təhsilimi axşam növbəsində almaq üçün İqtisad Universitetinə keçmək istədim”

Əhməd Hacılı hazırda Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində magistr pilləsi üzrə təhsil alır. Portaldan istifadə edərək Texniki Universitetdən İqtisad Universitetinə köçürüldüyünü deyir. Səbəbi isə belə izah edir: “Magistratura pilləsinə qəbul olarkən, adətən axşam saatlarında dərs cədvəli olan universitetləri seçmək istəyirdim. Elə bu məqsədlə də ilk seçimim Azərbaycan Texniki Universiteti olmuşdu. Ancaq qəbul olduq-

dan sonra rəhbərlik tərəfindən dərslərin səhər və günorta saatlarına keçirilməsi qərarı verildi. Təhsilimi axşam növbəsində almaq üçün İqtisad Universitetinə keçmək istədim. Bu səbəbdən transfer.edu.az portalına daxil oldum və portal vasitəsi ilə köçürüldüm. Portalın istifadəsi olduqca sadə və rahatdır. Mobil telefon nömrəsi ilə qeydiyyatdan keçdim. Daha sonra şəxsiyyət vəsiqəsinin məlumatlarını yazdıqdan sonra dərhal mənim oxuduğum universitetin adı, DİM imtahanında topladığım bal ekranda təsvir olundu. Köçürülmə hissəsində köçürülə biləcəyim universitetlərin siyahısı çıxdı. Lazım olan sənədlərin siyahısı tam olaraq qeyd olunmuşdu. Sənədləri toplayıb skan etdikdən sonra yüklədim və köçürülmə sorğu göndərdim. Köçürülmə sorğusu cədvəldə “Status” bölməsində hal-hazırkı məlumatın verilməsi çox yaxşı idi. Sənədlərin yoxlanılması, köçürülməyimin universitetdən cavab gözlənilir və s. kimi status dəyişiklikləri oldu. Sonra mobil telefonuma köçürülmənin nəticəsinin bəlli olması ilə bağlı SMS daxil oldu. Beləliklə, mən universiteti rahatlıqla dəyişdim”. Yaradılan şəraitdən çox məmnun qaldığımı deyən Ə.Hacılı bu imkanı tələbələrə yaratdığına görə Təhsil Nazirliyinə minnətdarlığını bildirib.

“Portala daxil oldum və rahatlıqla AMİU-ya köçürüldüm”

Türkiyənin Orta Doğu Texniki Universitetindən Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinə köçürülən Təbriz Nağıyev də portal vasitəsilə köçürülmənin həm asan, həm də mənasız olduğunu deyir: “Maddi vəziyyətim imkan vermədi ki, təhsilimi Türkiyədə davam etdirim. Yüksək təhsil haqqı, orada yaşamaq üçün lazım olan məbləği çatdırmadığım üçün universiteti ölkəmizdəki təhsil ocağı ilə dəyişmək qərarına gəldim. Açıq, belə bir portalın istifadəsi olduqca asandır və mənim üçün yox idi. Ona görə də Təhsil Nazirliyinə müraciət etdim. Nazirlikdən mənə bildirdilər ki, köçürülmə ilə bağlı heç bir yerə getmək ehtiyac deyil, proses portal vasitəsilə həyata keçirilir. Elə də etdim. Portala daxil oldum və rahatlıqla AMİU-ya köçürüldüm”. Təbriz Nağıyev Təhsil Nazirliyinin həyata keçirdiyi bu kimi islahatlardan məmnun olduğunu, tələbələrə yaradılan şəraitdən razı qaldığını deyir.

“Köçürülmənin bu qədər asan və rahat şəkildə olacağını təsəvvür etmirdim”

Övladı Sumqayıt Dövlət Universitetindən Lənkəran Dövlət Universitetinə köçürülən Kamil Qafarov köçürülmənin bu qədər rahat və asan şəkildə olacağını heç təsəvvür belə etmədiyini deyir. “Övladım Güldanə Qafarovanın uşaqlıqdan arzusu kimya-biologiya müəllimi olmaq idi. Elə bu məqsədlə də ali məktəblərə qəbul seçimində SDU-nun kimya fakültəsini seçmişdi. Lakin universitetə daxil olandan sonra məlum oldu ki, övladım bu fakültəni bitirsə də kimyaçı ola bilər. Müəllim işləyə bilməz. Müəllim işləməsi üçün kimya müəllimliyi fakültəsini seçməli imiş. Açıq, bu vəziyyət həm qızımı, həm də mənə çox məyus etmişdir. Axı qızımın arzusu müəllim olmaq idi. Dadımıza portal çatdı. Öyrənəndə ki, bu portal vasitəsilə qızım ixtisasını dəyişə bilər, çox sevindik. Düzünü deyim ki, köçürülmənin bu qədər asan və rahat şəkildə olacağını təsəvvür etmirdim. Artıq qızım həvəslə dərslərinə davam edir. Bu, bir valideyn kimi mənə çox sevindirir”.

“Gənclərimiz bu portal vasitəsilə arzularına çatacaq”

[Transfer.edu.az](http://transfer.edu.az) portalından istifadə edərək Lənkəran Dövlət Universitetindən Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinə köçürülən Tural Qəhrəmanov da proseslə bağlı fikirlərini bizimlə bölüşüb. O, portalın fəaliyyətindən çox razı qaldığını deyir: “Portaldan çox razıyam. Rahat və asan şəkildə universiteti dəyişdim. Əminliklə deyə bilərəm ki, gənclərimiz bu portal vasitəsilə arzularına çatacaq. İstədikləri universitetdə təhsil ala biləcəklər”. Tələbələrə yaradılan bu şəraitdən məmnun olduğunu deyən Tural Təhsil Nazirliyinə təşəkkür etdiyini, bu kimi islahatları dəstəklədiyini bildirib.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi

2019/2020-ci tədris ili üçün aşağıdakı mülki vakant vəzifələrə müsabiqə

ELAN EDİR:

1. Dillər kafedrası:

Baş müəllim (rus dili) - 4 yer
Müəllim (rus dili) - 5 yer

2. Fundamental və təbiət fənləri kafedrası:

a) Ali riyaziyyat silsiləsi üzrə:
Dosent - 1 yer
Müəllim - 1 yer

b) Kimya silsiləsi üzrə:
Müəllim - 1 yer

3. Texniki fənlər kafedrası:

a) Ümumtexniki fənlər silsiləsi üzrə:
Professor - 1 yer
Dosent - 2 yer
Baş müəllim - 1 yer
Müəllim - 2 yer

b) Tətbiqi mexanika silsiləsi üzrə:
Dosent - 2 yer
Baş müəllim - 1 yer
Müəllim - 2 yer

4. İnformatika kafedrası:

a) İnformatika silsiləsi üzrə:
Müəllim (İnformatika) - 1 yer

b) İnformasiya sistemlərinin texniki təminatı silsiləsi üzrə:
Müəllim - 1 yer

5. Humanitar və Sosial fənlər kafedrası:

a) Humanitar və Sosial fənlər silsiləsi üzrə:
Baş müəllim (Hərbi pedaqogika və psixologiya) - 1 yer

b) Humanitar və Sosial fənlər silsiləsi üzrə:
Baş müəllim (Azərbaycan tarixi) - 1 yer

c) Humanitar və Sosial fənlər silsiləsi üzrə:
Baş müəllim (Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququn əsasları) - 1 yer

6. Hərbi Hava Qüvvələri fakültəsinin Aviasiya mühəndisliyi kafedrası:

Uçuş aparatları və mühərriklər silsiləsi üzrə:
Dosent - 1 yer

MÜSABİQƏDƏ:

a) Professor vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqədə professorlar və elmlər doktorları iştirak edə bilərlər.

b) Dosent vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqədə professorlar, dosentlər, elmlər doktorları və elmlər namizədləri (fəlsəfə doktorları) iştirak edə bilərlər.

c) Baş müəllim vəzifəsinə elan olunmuş müsabiqədə bir qayda olaraq ən azı 3 illik elmi-pedaqoji stajı olan elmlər namizədləri (fəlsəfə doktorları) və ya ən azı 5 illik elmi-pedaqoji stajı və ya istehsalat təcrübəsi, çap olunmuş elmi-metodiki işləri olan yüksək ixtisaslı ali təhsilli mütəxəssislər (magistrlər) iştirak edə bilərlər.

d) Müəllim vəzifəsinə müsabiqədə elmi-pedaqoji və ixtisası üzrə ən azı 1 il iş stajı olan elmlər namizədləri (fəlsəfə doktorları), eləcə də ən azı 3 il elmi-pedaqoji stajı və ya istehsalat təcrübəsi, çap olunmuş elmi-metodiki işləri olan ali təhsilli mütəxəssislər (magistrlər) iştirak edə bilərlər.

e) Müsabiqədə iştirak etmək istəyən hər bir şəxs məktəb rəisinin adına **ƏRİZƏ** ilə birlikdə aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidir:

1. Kadrların şəxsi qeydiyyat vərəqəsi;
2. Ali təhsil, elmi ad və elmi dərəcə haqqında sənədlərin surəti (notarial qaydada təsdiq olunmuş);
3. Tərcümeyi-hal;
4. Dərc olunmuş elmi əsərlərin, kəşf və ixtiraların təsdiq olunmuş siyahısı (müdafiyyə qədər və sonra).

Elan dərc olunduqdan sonra sənədlər 1 (bir) ay ərzində məktəb rəisinin ünvanına göndərilməlidir.

Tədris Azərbaycan dilindədir.

Ünvan: Bakı-18, Naximov küçəsi, Heydər Əliyev adına AAHM.

İndeks: AZ 1018.

Tel.: (012) 479-78-40.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi

İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri

LearnEnglish

Rambling and the Country Code

By Ian Betteridge

Activity 1

Before you read, decide which word (1–6) goes with which meaning (a–f).

1. farmland	2. fence	3. hedge
4. litter	5. moors	6. tradition

- A kind of wall that is made of wood
- Areas of high, flat land with grass but not many trees
- Land that is used by farmers to grow food or keep animals for food
- A thing that people have believed in or done for a long time
- A kind of wall that is made of plants growing close to each other
- The things that people don't want and throw away

Rambling is going on long walks for pleasure and it is one of Britain's most popular free-time activities. You can find ramblers all over the beautiful British countryside, from moors to mountains. People love the clean air and the feeling of being far away from the stress of city life.

However, rambling hasn't always been popular. Hundreds of years ago, it wasn't fashionable to walk anywhere. People thought walking was something only poor people did. It only started getting popular towards the end of the 18th century, when lots of families had to move to the cities to find work.

Rambling is possible because there are footpaths running all over the countryside. These are special paths that people are allowed to walk along, even when they are on private land. The Country Code is a set of rules for people using these footpaths – a guide for behaving on other people's land:

- If you have to cross a fence, a hedge or a wall then use a gate. Don't climb over.
- If a gate is open, leave it open. If it is closed, leave it closed.
- Don't leave the footpath if it goes across farmland.
- Control your pets.
- If you see farm animals, then leave them alone.
- Keep rivers and streams clean.
- Don't make too much noise.
- Always take your litter home with you.

If you are rambling on a footpath across farmland, you might find a kissing gate. This is a special gate that people can use but farm animals cannot. Because kissing gates are small, two people can't use them at the same time. There is an old tradition that ramblers kiss before they walk through a kissing gate, but you don't have to.

Activity 2.1

Read topics 1–5 below. Put them in the same order as the text.

- Instructions for rambling on other people's land
- A rambling custom
- What rambling is and why people like it
- The history of rambling in the UK
- What ramblers walk along

Activity 2.2

Read 1–5 below and choose a word from the text to fill each space.

- Walking for fun is very ..... in the UK.
- A long time ago, people thought walking was only for ..... people.
- In the UK, you can even use footpaths to walk on ..... land.
- Don't leave your ..... in the countryside when you go home.
- Kissing gates are too ..... for more than one person to use at the same time.

Activity 3

Some verbs are followed by the 'ing' form of the verb, and some by infinitives. Some verbs can be followed by either. For example, both 'Rambling started **getting** popular...' and 'Rambling started **to get** popular...' are correct. Some prepositions, such as 'from' and 'about' are always followed by the 'ing' form.

Read 1–4 below and choose:

- use the 'ing' form
  - use the infinitive
  - use either the infinitive or the 'ing'.
- Many ramblers choose [a. **going** | b. **to go** | c. **either**] walking alone.
  - When you are rambling, don't forget [a. **closing** | b. **to close** | c. **either**] gates after you use them.
  - British people enjoy [a. **getting** | b. **to get** | c. **either**] away from the stress of living in a city.
  - The Country Code stops ramblers from [a. **making** | b. **to make** | c. **either**] rivers and streams dirty.
  - Many ramblers continue [a. **going** | b. **to go** | c. **either**] rambling, even when the weather is very bad, because they enjoy it so much.
  - Taking care of the countryside is about [a. **keeping** | b. **to keep** | c. **either**] it clean and not causing problems for the people and animals who live there.

Activity 4

Are footpaths a good idea? How would you feel if people were allowed to walk across your land? Would you trust people in your country to follow the Country Code?

Answers

- Activity 1
1. c; 2. a; 3. e; 4. f; 5. b; 6. d
- Activity 2.1
3, 4, 5, 1, 2
- Activity 2.2
1. popular; 2. poor; 3. private; 4. litter; 5. small
- Activity 3
1. b; 2. b; 3. a; 4. a; 5. c; 6. a

To find more English language activities visit
www.britishcouncil.org/learnenglish

Send your feedback to learnenglishprint@britishcouncil.org

© British Council 2017

Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında süni intellekt tapşırıqlar həll edəcək

Samirə KƏRİMOVA

Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasının təşkilatçıları proqramla klassik riyazi olimpiada tapşırıqlarını həll edən süni intellektin hazırlanması üçün müsabiqə keçirilməsi təklifi ilə çıxış ediblər. Belə ki, alqoritm “Lean” dilində yazılmışdır. Bu barədə “IMO Grand Challenge” adlı müsabiqənin səhifəsində deyilir.

Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadası hər il müxtəlif ölkələrdə keçirilən yuxarı sinif şagirdləri arasında riyaziyyat üzrə dünya çempionatıdır. www.hightech.fm saytının məlumatına görə, ilk olimpiada 1959-cu ildə Rumınyada 7 ölkənin iştirakı ilə keçirilib. Son illər olimpiadada 5 qitəni təmsil edən 100-dən çox ölkə iştirak edir.

Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadası Şurası yarışmanı qəbul edəcək ölkəni təsdiq edir, qaydalara riayət olunmasını izləyir və olimpiada əməllərini dəstəkləyir. Bu zamana kimi məktəblilər bütün tapşırıqları proqram təminatından istifadə etmədən müstəqil həll edirdilər. Hazırda isə təşkilat komitəsi tərəfindən tapşırıqların kompüter həlləmə metodlarının hazırlanması üçün müsabiqənin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Şagirdlər yeni müsabiqədə iştirak üçün alqoritmi ictimaiyyətə təqdim edərək olimpiadanın başlanmasından 1 gün əvvəl onu təşkilat komitəsinə göndərməlidirlər. Alqoritm internet üzərində işləməlidir. Ona tapşırıqların həlli üçün digər müsabiqə iştirakçılarına verilən qədər vaxt, yəni hər üç tapşırıq dəsti üçün 4,5 saat verilməkdir.

Kompüterdə işləyənlər üçün qaməti düzəltməyə kömək edən sayt yaradılıb

İnformasiya texnologiyalarının həyatımızın bir parçasına çevrildiyi bir vaxtda onların insana vurduğu zərər də danılmazdır. Kompüter istifadəçiləri müəyyən bir vaxtdan sonra baş, boyun, bel ağrıları, gözlərdə yaşarma, qızarma, əldə gizlədilmə kimi problemlərlə üzləşirlər.

Bu baxımdan rusiyalı Olesya Çernyavskaya tərəfindən təqdim olunan yeni sayt öz qamətinə görə narahat olan və kompüter arxasında çox vaxt keçirən insanlara kömək edəcək. www.belta.by saytının məlumatında bildirilir ki, Olesya Çernyavskaya şəbəkədə veb-kamera ilə birlikdə işləyən səhifə yaradıb. Obyektiv kompüter arxasında insanın vəziyyətini qeydə alır və o, düz oturmadıqda bütün səhifə bulanıq görünür. Kamera reaksiya verir və istifadəçinin qaməti düzəldikdə saytın aydınlığı geri qaydır.

Olesya saytın necə işlədiyini “Twitter”də göstərib. Qeyd edək ki, yeni sayt istifadəçilər tərəfindən bəyənilib. Əksəriyyət layihəni inkişaf etdirməyi və böyük şirkətlərlə işləməyi məsləhət görüblər. Olesya isə bunun məhsul deyil, hobbisi olduğunu bildirib.

Ürəyin bir döyüntüsü ilə çatışmazlığı aşkar edən süni intellekt-diaqnoz

Böyük Britaniyanın Surrey Universitetinin Sebastyan Massaronun rəhbərlik etdiyi alimlər komandası neyron şəbəkəsinə pasiyentlərin elektrokardiogrammasında (EKQ) ürək çatışmazlığı əlamətlərini tanımağı öyrədiblər. Diaqnostik sistemin işi dəqiqliyi və sürəti ilə fərqlənir. Belə ki, o, bir seansa 100% dəqiq diaqnoz qoyur. Bundan başqa, süni intellekt xəstəliyin ağırlıq dərəcəsini göstərən morfoloji xüsusiyyətləri müəyyən edə bilər.

Qeyd etmək lazımdır ki, dəqiqliyin 100% olması ilə bağlı iddialara hələ ki, tənqidi yanaşılmalıdır. Hazırkı mərhələdə süni intellekt minlərlə sağlam insanın və çatışmazlığın ağır formasına rast gəlinən pasiyentlərin EKQ-si üzərində sınaqlar keçirib. Buna görə də, neyroşəbəkə xəstə insanı sağlam insandan tamamilə dəqiq ayırır. Xəstəliyin hələ yenicə inkişaf etməyə başladığı və simptomların qeydə alınmadığı pasiyentləri tapmaq və onların EKQ-si-

nə əldə etmək daha çətin olduğuna görə neyroşəbəkənin bu insanlar üzərində sınaqlar aparılması çətinləşir.

www.techcult.ru saytının məlumatına əsasən, S.Massaro hesab edir ki, süni intellekt-diaqnostu real işə cəlb etməzdən öncə hələ yüz və minlərlə test etmək lazımdır. Neyroşəbəkə hətta kiçik daşınan qadectin toplaya biləcəyi kiçik həcmli məlumatların istifadəsi ilə sürət analizi üzrə optimallaşdırılmışdır. Bu işə təbbi ki, klinikalarda insanlar uzun və yorucu müayinələrə keçmək ehtiyacından qurtarmaq üçün lazımdır. İnsanların əvəzinə yığcam elektronika onların sağlamliq vəziyyətini daim müşahidə edəcək.

Etibarsız sayılır

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Kərimov Şaiq Müşfiq oğluna verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhəri Nərimanov Rayon Məhkəməsinin 16.03.2016-cı il tarixli, 2 (005)-1731/2016 sayılı Qətnaməsinə əsasən AMİ-nin Qazax filialı tərəfindən Aslanova Reyhanə İdris qızının adına verilmiş 01.07.2004-cü il tarixli, 020719 nömrəli diplom etibarsız hesab edilsin.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutu tərəfindən 1983-cü ildə Abasov Ələm Abas oğluna verilmiş JIB-010017 nömrəli diplom və 1984-cü ildə verilmiş 774 nömrəli internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Pirişib kənd Texniki Peşə Məktəbi tərəfindən 1975-ci ildə Paşayev İntiqam İldırım oğluna verilmiş 789339 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar rayon Bəydili kənd tam orta məktəbini 1999-cu ildə bitirmiş Həşimov Daşqın İzzətulla oğluna verilmiş A-384544 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sədərək rayon Sədərək kənd 2 nömrəli tam orta məktəbi 1989-cu ildə bitirmiş Quliyeva Afərim Əmir qızına verilmiş A-570956 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala rayon Mazix kənd tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Vasalova Sevinc Şaban qızına verilmiş B-400031 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 1983-cü ildə Əliyeva Zülfiyyə Akif qızına verilmiş İQB-841336 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 154 nömrəli tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Əcəmov Afaq Ağaaəli qızına verilmiş A-083824 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 179 nömrəli tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Hacıyev Kamal Elçin oğluna verilmiş A-398844 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ADNSU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Neft və Energetika Kolleci tərəfindən 2016-cı ildə Cəfərov Əlsalam Səlamət oğluna verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Özəl Türk Liseyini 2014-cü ildə bitirmiş Əsədullayev Hamlet Azad oğluna verilmiş A-326704 nömrəli attestat tapıldığı üçün etibarlı sayılır.

Bakı şəhər 39 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2001-ci ildə bitirmiş Bakiyeva (Seyidova) Sevda Abbasəli qızına verilmiş B-415451 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

7 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2014-cü ildə Osmanova Nigar Cəbulad qızına verilmiş A-972304 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Oğuz rayon A.Əliyev adına Padar kənd tam orta məktəbini 2000-ci ildə bitirmiş Soltanov Ramil Eldar oğluna verilmiş A-398721 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 26 nömrəli orta məktəb-lisey kompleksini 2017-ci ildə bitirmiş Mehtiyev Rəşid İlham oğluna verilmiş E-025123 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

H.Mahmudbəyov adına 2 nömrəli texniki-humanitar elmlər liseyini 2014-cü ildə bitirmiş Caniyev Kamran Sədi oğluna verilmiş AN-306285 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağcabədi rayon 2 nömrəli tam orta məktəbi 1978-ci ildə bitirmiş Hüseynova Tamella Əmir qızına verilmiş 169834 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 297 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1997-ci ildə bitirmiş Babayev Rəşad İlyas oğluna verilmiş 097345 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2001-ci ildə Səmədov Xəyal Zərdan oğluna verilmiş AN-054651 nömrəli bakalavr fərqlənmə diplomu və diploma əlavə, 2004-cü ildə verilmiş MNB-014050 nömrəli magistr fərqlənmə diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Hüseynzadə Pənah Vaqif oğluna verilmiş B-682791 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti tərəfindən 2008-ci ildə Cəbioğlu Cəbi Məqsəd oğluna verilmiş B-130948 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad şəhər S.Vurğun adına 3 nömrəli orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Həsənov Ağaverdi İslam oğluna verilmiş A-572513 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Texniki Universiteti tərəfindən 2016-cı ildə Behbudlu Səid İlqar oğluna verilmiş A-099769 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Yusifli Səmənnaz Mehman qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 155 nömrəli tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Kazımov Ramin Əli oğluna verilmiş A-325273 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci tərəfindən 2017-ci ildə Rəsulova Şərəf Samir qızına verilmiş AA-104623 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər Nizami adına tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Mustafayeva (Məmmədova) Gülnarə Sadiq qızına verilmiş B-144809 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Elm və Təhsil Mərkəzi “Təfəkkür” Universiteti tərəfindən 2009-cu ildə Eyvazlı Eldar Firuz oğluna verilmiş B-158533 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Sosial-İqtisad Kolleci tərəfindən 2012-ci ildə Məmmədov Rəşad Tahir oğluna verilmiş AA-012045 nömrəli subbakalavr diplomu və diploma əlavə qiymət cədvəli itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bülbül adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbini 2019-cu ildə bitirmiş Anar Sohrabiyaya verilmiş E-181853 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universitetini 2012-ci ildə bitirmiş Abdullayeva Fidan Məhəmməd qızına 2013-cü ildə verilmiş A-256812 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə qiymət cədvəli itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Elm və Təhsil Mərkəzi “Təfəkkür” Universiteti tərəfindən 2009-cu ildə Abiyev Seymur Balabəy oğluna verilmiş B-167554 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Plan İqtisad Texnikumu tərəfindən 1985-ci ildə Tağıyev Akif Nadir oğluna verilmiş JT-019701 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Xəlilova Səmayə Vüqar qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdam rayon Paşabəyli kənd tam orta məktəbini 2007-ci ildə bitirmiş Qasımov Ziya Ədalət oğluna verilmiş B-426159 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Teyyubzadə Fəxri Bəxtiyar oğluna verilmiş AN-361251 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Akademik Zərif Əliyeva adına Xaçmaz şəhər 8 nömrəli məktəb-liseyi 2002-ci ildə bitirmiş Tağızadə İqrar Dəyanət oğluna verilmiş E-235687 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur rayon Püsyən kənd tam orta məktəbini 1995-ci ildə bitirmiş Seyidov Qabil Ağabala oğluna verilmiş A-228735 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci tərəfindən 2004-cü ildə Mirzəyeva Fidan Sahib qızına verilmiş AB-II-110142 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon 1 nömrəli Hacallı kənd tam orta məktəbini 2004-cü ildə bitirmiş Quluyeva (Əsgərova) Rəna Əli qızına verilmiş A-059974 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Gülgəzli kənd tam orta məktəbini 1991-ci ildə bitirmiş Zamanov Arif Bəhmən oğluna verilmiş A-180301 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Əliyanlı kənd tam orta məktəbini 2005-ci ildə bitirmiş Qaraşova Lalə Mustafa qızına verilmiş B-229438 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qafqaz Universiteti tərəfindən 2010-cu ildə Mustafayeva Ülker Fəxrəddin qızına verilmiş B-180670 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

“Azərbaycan müəllimi” qəzetinin əməkdaşı Şakir Cəfərov ailəsi ilə birlikdə Namazəli, Vaqif qardaşlarına və Tərhan xanıma anaları

GÜLABATIN XANIMIN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Ali Məmmədov ailəsi ilə birlikdə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin böyük məsləhətçisi Böyükəgə Əhmədova oğlu

MEHDİ ƏHMƏDOVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Lider universitetlər mövqelərini itirir

Oruc MUSTAFAYEV

Qlobal ali təhsil məkanında müşahidə olunan ən kritik proseslərdən biri Avropa və Asiya ali təhsil müəssisələri arasında rəqabətin güclənməsidir. Universitetlərin elmi tədqiqatlar və onun məhsullarının kommersiyalaşdırılması, eləcə də birgə tədqiqatların miqyasının genişləndirilməsi üzrə artan səyləri bu rəqabəti daha da dərinləşdirib. Bu isə dünya universitetlərinin qlobal reytinglərdəki mövqeyində özünü göstərir.

Bu meyillər Böyük Britaniyanın "Times Higher Education" jurnalının tərtib etdiyi dünyanın ən yaxşı universitetlərinin növbəti reyting cədvəlində də müşahidə olunur. Reytingdə dünyanın 92 ölkəsində 1300 ali təhsil müəssisəsi daxil olub. Siyahıya, ötən il olduğu kimi, Böyük Britaniyanın Oksford Universiteti rəhbərlik edir. Bu il ikinci sırada ABŞ-ın Kaliforniya Texnologiya Universiteti, üçüncü sırada isə Böyük Britaniyanın Kembric Universiteti yer alıb. İlk 10-luq əsasən ABŞ və Böyük Britaniya ali məktəblərindən ibarətdir: Stanford Universiteti (ABŞ), Massaçusets Texno-

Yeni reyting ali məktəblər arasında rəqabəti üzə çıxarıb

logiya İnstitutu (ABŞ), Prinston Universiteti (ABŞ), Harvard Universiteti (ABŞ), Yale Universiteti (ABŞ), Çikaqo Universiteti (ABŞ) və London Imperial College (Böyük Britaniya). Beləliklə də bu il lider onluğa yeni bir universitet daxil olmayıb.

Yeni reyting ali məktəblər arasında rəqabəti üzə çıxarıb. Kembric, Stanford universitetləri, eləcə də Massaçusets Texnologiya İnstitutu ötən illə müqayisədə bir xana geriləyiblər.

ABŞ ali məktəbləri reytingdə yenə də üstünlük təşkil edir. Sıralamada ABŞ 172 ali təhsil müəssisəsi ilə təmsil olunur, onlardan 60-ı top-200-lüyə daxildir. Yaponiya universitetlərinin ümumi sayına görə ikinci yeri tutmaqla Böyük Britaniya üstələyib. Yaponiya reytingdə 110 ali məktəblə təmsil olunur. Böyük Britaniya ən çox universitet sayına görə üçüncüdür. Bu ölkə sırala-

mada 100 ali məktəblə təmsil olunur ki, onlardan 28-i top-200-lüyə daxildir.

Reytingin redaktoru Fill Beytin sözlərinə görə, tarixən Böyük Britaniya ali təhsil sahəsində üstün çəkiyə malik olub. "Lakin son illər Asiya ali məktəbləri tərəfindən getdikcə daha güclü rəqabət Böyük Britaniya ənənəvi yuxarı yerlərdən sıxışdırmağa başlayıb. Ötən il Böyük Britaniya bütövlükdə Yaponiya tərəfindən ikinci ən çox təmsil olunan ölkə kimi sıxışdırılıb və cari ildə də Asiyanın bu ölkəsi öz liderliyini daha da genişləndirir. Baxmayaraq ki, top-200-lükdə Britaniyanın ali məktəbləri azalıb, ümumi reytingin lideri yenə də Oksford Universitetidir". Onun sözlərinə görə, Britaniya universitetləri artıq çoxdan dünyanın hər yerindən ən istedadlı alim və tələbələrini cəlb edə biliblər, lakin bunun Brexit ərəfəsində getdikcə daha da çətinləşdiyini

göstərən əlamətlər var. "Əgər Böyük Britaniya beynəlxalq səhnədən getməyə başlasa, reytingin yuxarı eşelonlarında onun mövqeyi zərər görə-cək".

Oksford Universitetinin vitse-kansleri Luiza Riçardson qeyd edir ki, "Oksfordun müvəffəqiyyəti bir çox cəhətdən dünyanın digər ən yaxşı universitetləri ilə tədqiqat əməkdaşlığımızdan qaynaqlanır və biz Brexit-in nə gətirəcəyindən asılı olmayaraq, həm bu tərəfdaşlıq münasibətlərini dərinləşdirmək, həm də genişləndirmək əzmin-dəyik".

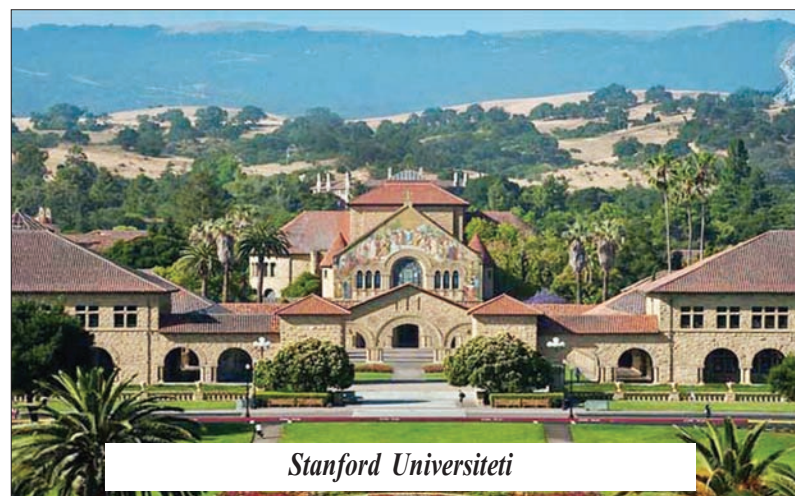
Reyting tərtib edilərkən beş qrupa bölünmüş 13 meyar nəzərə alınıb. Onların sırasında elmi məqalələrdən sitatə gətirilmə, innovasiyalara töhfə, tədqiqat fəaliyyətinin əldə olunan gəlirlər, tədrisin keyfiyyəti və universitetin qloballıq dərəcəsi, yəni ən yaxşı işçiləri və xarici tələbələrini cəlb etmə imkanları var.

Reytingə daha ətraflı www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2020/world-ranking səhifəsindən tanış olmaq olar.

Reyting	Ali məktəbin adı	Ölkə	Tələbələrin ümumi sayı	Tələbə-müəllim nisbəti	Beynəlmillət tələbələr	Qadın-k kişi nisbəti
1.	University of Oxford	Böyük Britaniya	20,664	11.2	41%	46 : 54
2.	California Institute of Technology	ABŞ	2,240	6.4	30%	34 : 66
3.	University of Cambridge	Böyük Britaniya	18,978	10.9	37%	47 : 53
4.	Stanford University	ABŞ	16,135	7.3	23%	43 : 57
5.	Massachusetts Institute of Technology	ABŞ	11,247	8.6	34%	39 : 61
6.	Princeton University	ABŞ	7,983	8.1	25%	45 : 55
7.	Harvard University	ABŞ	20,823	9.2	24%	49 : 51
8.	Yale University	ABŞ	12,402	5.4	20%	50 : 50
9.	University of Chicago	ABŞ	13,833	5.7	28%	46 : 54
10.	Imperial College London	Böyük Britaniya	16,760	11.7	56%	38 : 62
11.	University of Pennsylvania	ABŞ	20,578	6.5	21%	52 : 48
12.	Johns Hopkins University	ABŞ	16,171	4.5	26%	52 : 48
=13.	University of California, Berkeley	ABŞ	41,081	13.7	17%	50 : 50
=13.	ETH Zurich	İsveçrə	18,956	12.5	39%	32 : 68
15.	UCL	Böyük Britaniya	32,665	10.6	52%	57 : 43
16.	Columbia University	ABŞ	26,586	5.8	37%	aks olunmayıb
17.	University of California, Los Angeles	ABŞ	41,066	9.4	17%	54 : 46
18.	University of Toronto	Kanada	73,370	20.1	21%	59 : 41
19.	Cornell University	ABŞ	22,319	9.8	25%	49 : 51
20.	Duke University	ABŞ	15,309	4.3	19%	49 : 51
21.	University of Michigan-Ann Arbor	ABŞ	42,982	8.3	17%	49 : 51
22.	Northwestern University	ABŞ	17,951	12.8	20%	49 : 51
23.	Tsinghua University	Çin	38,783	12.0	11%	34 : 66
24.	Peking University	Çin	39,575	11.5	15%	46 : 54
25.	National University of Singapore	Sinqapur	30,869	17.9	28%	51 : 49
26.	University of Washington	ABŞ	45,692	11.1	16%	53 : 47
=27.	Carnegie Mellon University	ABŞ	13,430	13.6	48%	41 : 59
=27.	London School of Economics and Political Science	Böyük Britaniya	10,570	12.1	71%	53 : 47
29.	New York University	ABŞ	44,466	8.9	33%	57 : 43
30.	University of Edinburgh	Böyük Britaniya	29,433	12.8	41%	60 : 40
31.	University of California, San Diego	ABŞ	33,579	13.0	23%	46 : 54
=32.	LMU Munich	Almaniya	34,519	34.7	17%	61 : 39
=32.	University of Melbourne	Avstraliya	47,385	26.3	46%	56 : 44
34.	University of British Columbia	Kanada	52,108	18.1	32%	55 : 45
35.	University of Hong Kong	Honkonq	18,260	18.2	44%	54 : 46
=36.	King's College London	Böyük Britaniya	26,057	12.5	44%	62 : 38
=36.	The University of Tokyo	Yaponiya	25,913	10.6	12%	aks olunmayıb
=38.	École Polytechnique Fédérale de Lausanne	İsveçrə	10,492	11.4	59%	28 : 72
=38.	Georgia Institute of Technology	ABŞ	21,372	18.3	27%	33 : 67
=38.	University of Texas at Austin	ABŞ	49,165	17.2	10%	52 : 48
41.	Karolinska Institute	İsveç	7,777	9.0	20%	68 : 32
42.	McGill University	Kanada	31,294	13.0	29%	58 : 42
43.	Technical University of Munich	Almaniya	40,472	47.8	27%	34 : 66
44.	Heidelberg University	Almaniya	20,800	16.1	18%	54 : 46
=45.	KU Leuven	Belçika	45,049	36.3	15%	50 : 50
=45.	Paris Sciences et Lettres - PSL	Fransa	21,298	11.5	26%	46 : 54
47.	The Hong Kong University of Science and Technology	Honkonq	10,125	22.3	31%	aks olunmayıb
=48.	University of Illinois at Urbana-Champaign	ABŞ	44,916	17.9	24%	47 : 53
=48.	Nanyang Technological University	Sinqapur	25,088	15.9	27%	48 : 52
50.	Australian National University	Avstraliya	17,359	17.8	44%	52 : 48

Kembric Universiteti

Stanford Universiteti

Massaçusets Texnologiya İnstitutu

Prinston Universiteti

51.	University of Wisconsin-Madison	ABŞ	39,154	10.0	13%	aks olunmayıb
52.	Washington University in St Louis	ABŞ	13,401	7.5	20%	aks olunmayıb
53.	Brown University	ABŞ	9,391	10.8	20%	aks olunmayıb
54.	University of North Carolina at Chapel Hill	ABŞ	35,419	9.4	8%	57 : 43
=55.	University of California, Davis	ABŞ	39,164	12.0	14%	58 : 42
=55.	University of Manchester	Böyük Britaniya	37,038	14.4	40%	53 : 47
=57.	University of California, Santa Barbara	ABŞ	24,089	27.6	16%	52 : 48
=57.	Chinese University of Hong Kong	Honkonq	18,340	18.6	32%	aks olunmayıb
59.	Wageningen University & Research	Niderland	13,914	21.3	27%	53 : 47
60.	University of Sydney	Avstraliya	45,111	20.1	39%	58 : 42
61.	Boston University	ABŞ	25,662	11.6	27%	60 : 40
=62.	University of Amsterdam	Niderland	26,723	13.5	18%	56 : 44
=62.	University of Southern California	ABŞ	36,929	11.7	25%	53 : 47
64.	Seoul National University	Cənubi Koreya	26,182	12.4	12%	aks olunmayıb
65.	Kyoto University	Yaponiya	22,566	9.0	9%	24 : 76
66.	University of Queensland	Avstraliya	39,144	35.7	34%	55 : 45
=67.	Delft University of Technology	Niderland	18,743	20.2	30%	29 : 71
=67.	Leiden University	Niderland	28,741	18.7	16%	59 : 41
69.	Erasmus University Rotterdam	Niderland	23,167	20.4	23%	51 : 49
70.	Ohio State University (Main campus)	ABŞ	54,372	12.5	13%	50 : 50
71.	UNSW Sydney	Avstraliya	44,336	35.7	41%	47 : 53
72.	McMaster University	Kanada	24,412	28.1	17%	55 : 45
73.	University of Groningen	Niderland	27,228	23.8	21%	51 : 49
74.	Humboldt University of Berlin	Almaniya	33,463	56.1	17%	aks olunmayıb
=75.	Monash University	Avstraliya	52,989	33.9	39%	57 : 43
=75.	Utrecht University	Niderland	31,833	14.2	9%	59 : 41
77.	University of Warwick	Böyük Britaniya	20,599	13.2	41%	49 : 51
78.	Penn State (Main campus)	ABŞ	46,204	15.3	16%	46 : 54
79.	University of Minnesota	ABŞ	61,120	12.4	11%	52 : 48
=80.	Charité - Universitätsmedizin Berlin	Almaniya	7,076	17.6	19%	64 : 36
=80.	Emory University	ABŞ	12,735	4.0	20%	58 : 42
=80.	University of Science and Technology of China	Çin	16,245	7.7	4%	aks olunmayıb
=80.	Sorbonne University	Fransa	43,076	13.5	19%	58 : 42
84.	Michigan State University	ABŞ	44,789	16.5	16%	51 : 49
85.	University of Montreal	Kanada	36,794	20.2	22%	aks olunmayıb
86.	University of Freiburg	Almaniya	21,475	42.8	23%	54 : 46
87.	University of Bristol	Böyük Britaniya	21,783	13.6	27%	54 : 46
88.	Purdue University West Lafayette	ABŞ	40,451	15.7	23%	43 : 57
89.	Sungkyunkwan University (SKKU)	Cənubi Koreya	23,342	19.5	15%	43 : 57
90.	University of Zurich	İsveçrə	22,609	12.3	21%	57 : 43
=91.	University of Maryland, College Park	ABŞ	33,108	16.6	11%	48 : 52
=91.	University of Tübingen	Almaniya	27,901	37.5	14%	58 : 42
93.	École Polytechnique	Fransa	3,030	5.7	40%	22 : 78
=94.	University of Basel	İsveçrə	11,518	15.8	27%	56 : 44
=94.	Dartmouth College	ABŞ	6,247	7.7	15%	49 : 51
=96.	University of California, Irvine	ABŞ	32,706	16.5	26%	52 : 48
=96.	University of Helsinki	Finlandiya	22,072	16.6	5%	66 : 34
=96.	Lund University	İsveç	27,266	12.1	19%	54 : 46
=99.	University of Glasgow	Böyük Britaniya	25,357	15.4	37%	59 : 41
=99.	RWTH Aachen University	Almaniya	45,377	61.1	21%	32 : 68